

lapha.fi

Lapin
pelastuslaitos

Lapin hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätös

2026–2029

Käsittely	
Pelastus- ja valmiuslautakunta	13.8.2025, 19.9.2025, 5.11.2025
Aluehallitus	17.11.2025
Aluevaltuusto	24.11.2024

JOHDANTO	4
1 KESKEISET LINJAUKSET	6
1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät	6
1.2 Palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen.....	9
1.3 Palvelujen tuottamistavan valinta.....	10
1.4 Palvelujen tuottamisen ohjaus ja valvonta.....	11
1.5 Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät.....	12
1.6 Palvelujen tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa.....	13
1.7 Palvelujen tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa	14
2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIONTI.....	16
3 RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	21
4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN	24
4.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta.....	24
4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä	26
4.1.2 Palontutkinta.....	30
4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä.....	32
4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta	34
4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta.....	36
4.1.6 Valvontatehtävät.....	36
4.1.7 Valmiuden tarkastaminen	41
4.1.8 Muut onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut.....	41
4.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen	42
4.2.1 Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä	42
4.2.2 Pelastustoiminta	43
4.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet	44
4.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit	47
4.2.2.3 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa	49
4.2.2.4 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet	57
4.2.2.5 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso	58
4.2.2.6 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toimintoittain alueen eri osissa	60
4.2.2.7 Pelastusasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet.....	61
4.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa	63
4.2.2.9 CBRNE-onnettomuusvalmiudet alueen eri osissa.....	65
4.2.2.10 Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet.....	67
4.2.2.11 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet	69
4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä sekä ajoneuvokalustosta.....	71

4.2.2.13 Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista ja pumpuista	72
4.2.2.14 Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet, esimerkiksi maanalainen pelastaminen, maastopalot ja maastopelastaminen	73
4.2.3 Pelastustoiminnan johtaminen	75
4.2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	77
4.2.5 Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille	77
4.2.6 Osallistuminen ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon	78
4.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat	79
4.3.1 Hälytysohje	79
4.3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu	79
4.3.3 Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa	80
4.3.4 Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat	80
4.3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat	81
4.3.6 Muut pelastustoimen suunnitelmat	82
4.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta	82
4.4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa	82
4.4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen	83
4.4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset	84
4.4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus	85
4.5 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen	86
4.5.1 Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu	86
4.5.2 Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen	87
4.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio	88
4.5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen	89
4.5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve	89
4.5.6 Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen	90
4.5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö	91
4.6 Muut palvelut	92
5 KEHITTÄMISSUUNNITELMA	93
5.1 Palvelutasokauden keskeiset kehittämistoimenpiteet 2026–2029	93
LIITTEET	97

JOHDANTO

Pelastustoimen järjestämislaissa (613/2021) on säädetty, että hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuus- tai muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pelastustoimen järjestämislaissa säädetään myös pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Valtioneuvosto vahvistaa valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle joka neljäs vuosi. Tavoitteissa huomioidaan pelastustoimen kansalliset, alueelliset ja paikalliset tarpeet sekä onnettomuusuhat. Tavoitteiden tarkoituksena on varmistaa pelastustoimen palvelujen järjestäminen laadukkaasti, yhdenmukaisesti ja kustannusvaikuttavasti.

Hyvinvointialueiden tehtävänä on huolehtia, että ihmiset saavat kaikissa tilanteissa yhdenvertaiset kiireelliset ja välttämättömät palvelut asuinpaikasta ja vuorokauden ajasta riippumatta. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että riskeiltään samankaltaisilla alueilla on saman tasoiset ja valtakunnallisesti yhdenmukaiset palvelut.

Lähipalvelujen lisäksi pelastustoimi on valtakunnallinen organisaatio. Pelastuslaitosten on oltava johdettavissa valtakunnallisesti ja niiden on kyettävä toimimaan yhteistyössä keskenään sekä muiden pelastustoimen tehtäviin osallistuvien viranomaisten kanssa kaikissa turvallisuustilanteissa. Tämä edellyttää riittävän yhdenmukaisia toimintamalleja ja yhdenmukaisia palveluita koko maassa.

Pelastustoimen palvelutasosta päättää järjestämislain perusteella hyvinvointialueen aluevaltuusto. Pelastustoimen palvelutasopäätös on strategiatason asiakirja, jossa määritellään hyvinvointialueen pelastustoimen strategiset päämäärät ja keskeiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi sekä esitetään suunnitelma palvelutason kehittämisestä lain ja riskien edellyttämälle tasolle. Palvelutasopäätös on myös hyvinvointialueen päätös siitä, millaisia ja minkä tasoisia pelastustoimen palveluita hyvinvointialueella tuotetaan. Tältä osin hyväksytty palvelutasopäätös sitouttaa pelastuslaitoksen tuottamaan ja ylläpitämään palvelutasopäätöksen mukaiset palvelut ja hyvinvointialueen osoittamaan pelastuslaitokselle riittävät resurssit hyväksytyn palvelutasopäätöksen toteuttamiseen.

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen tavoitteena on tilanne, jossa pelastusviranomaisen aktiivinen asiantuntijarooli ohjauksessa, neuvonnassa, valvonnassa ja turvallisuusviestinnässä sekä pelastustoiminnan valmius yhdessä väestön, muiden turvallisuusviranomaisten, kuntien ja riskikohteiden turvallisuuteen liittyvän omatoimisen varautumisen kanssa muodostavat todellisia riskejä sekä onnettomuusuhkia vastaavan kokonaisuuden.

Palvelutasopäätös laaditaan sisäministeriön antaman pelastustoimen palvelutasopäätöstä koskevan asetuksen (1225/2023) mukaisesti. Hyvinvointialue pyytää palvelutasopäätöksestä ennen sen hyväksymistä lausunnon lupa- ja valvontavirastolta. Lausunto huomioidaan palvelutasopäätöksessä.

Aluevaltuuston hyväksymä palvelutasopäätös toimitetaan lupa- ja valvontavirastolle. Hyvinvointialueen on tehtävä uusi palvelutasopäätös, jos uhat, riskit tai valtioneuvoston vahvistamat strategiset tavoitteet muuttuvat oleellisesti.

Hyvinvointialue laatii vuosittain selvityksen alueensa pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta sisäministeriön hyvinvointialueen seuranta- ja arviointivelvollisuudesta sekä lupa- ja valvontaviraston asiantuntija-arviosta antaman asetuksen (1213/2022) mukaisesti. Selvityksessä kuvataan ja arvioidaan, miten pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet sekä mahdolliset sisäministeriön antamat toimenpidesuosituksot on hyvinvointialueella huomioitu. Lisäksi selvityksessä on hyvinvointialueen alustava esitys pelastustoimea koskevasta investointisuunnitelmasta. Selvitys toimitetaan sisäministeriölle ja lupa- ja valvontavirastolle.

Lupa- ja valvontavirasto valmistelee vuosittain asetuksen (1213/2022) mukaisesti asiantuntija-arvion alueensa pelastustoimen palvelutason ja rahoituksen tason riittävyyden arvioimiseksi. Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan ja arvioidaan tehtäväkohtaisesti pelastustoimen palvelutasoa, pelastustoimen palvelujen tarvetta, saatavuuden sekä laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä, investointien tarvetta ja vaikutuksia. Asiantuntija-arvio toimitetaan sisäministeriölle ja se julkaistaan julkisessa tietoverkossa.

1 KESKEISET LINJAUKSET

1.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät

Valtioneuvosto on vahvistanut pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoiminnan järjestämiselle vuosille 2023–2026 siten, että käytävissä olevilla voimavaroilla pystytään kantamaan vastuu pelastuslain (379/2011) mukaisten palvelujen järjestämisestä. Strategisissa tavoitteissa esitetään hyvinvointialueiden pelastustoimen tavoitteita ja valtakunnallisesti merkittäviä palvelujen uudistus- ja kehittämistavoitteita sekä linjataan lainsäädännön ja suorituskyvyn kehittämisen suuntaviivoja. Tavoitteena on parantaa pelastustoimen palvelujen saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta sekä kustannuksia ja tuottavuutta.

Pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoiminnan järjestämiselle vuosille 2023–2026:

- Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.
- Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.
- Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.
- Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.
- Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.
- Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.
- Pelastustoimen palvelujen ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan.
- Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.
- Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä.

Hyvinvointialuestrategiassa päätetään hyvinvointialueen toiminnan ja talouden pitkänaikavälin tavoitteista. Strategiaa arvioidaan säännöllisesti ja tarvittavia painopistemuutoksia voidaan tehdä jo strategiakauden aikana. Lapin hyvinvointialueen strategiassa on hyväksytty painopisteet ja linjaukset vuosille 2023–2025. Strategiassa on linjattuna visio, missio sekä arvot:

- Meillä ihmiset ja palvelut kohtaavat oikeissa paikoissa oikeaan aikaan.
- Lapin hyvinvointialue on turvallinen kumppani läpi elämän.
- Hyvinvointialueen arvoja ovat yhdenvertaisuus, vastuullisuus, luotettavuus ja inhimillisyys.

Hyvinvointialueen pelastustoimen toiminnan painopisteiden ja strategisten päämäärien määrittelyssä on huomioitu valtioneuvoston vahvistamat pelastustoimen järjestämisen valtakunnalliset strategiset tavoitteet, Lapin hyvinvointialuestrategia, pelastustoimen ja siviilivalmiuden toimintaympäristöanalyysi, Lapin hyvinvointialueen

pelastuslaitoksen riski- ja toimintaympäristöanalyysi sekä kansallinen ja alueellinen riskiarvio.

Toiminnan painopisteiden ja strategisten päämäärien tarkoituksena on varmistaa pelastustoimen palvelujen järjestäminen laadukkaasti, yhdenmukaisesti ja kustannusvaikuttavasti sekä ohjata pelastuslaitosta siihen, miten määritelty palvelutaso saavutetaan ja ylläpidetään. Toiminnan keskeinen lupaus on ”Mereltä tuntuille, kaupungeista erämaihin - turvanasi Lapissa”.

Hyvinvointialueen pelastustoimen toiminnan painopisteet ja strategiset päämäärät palvelutasokaudella:

1. Pelastustoimen palvelutaso

Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutaso vastaa kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuus- tai muita uhkia kaikissa tilanteissa.

Pelastustoimen palvelut suunnitellaan, organisoidaan ja toteutetaan siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman kustannusvaikuttavasti palvelutason yhdenvertainen ja laadukas toteutuminen turvaten.

Pelastustoimen resurssit ovat tasapainossa hyväksytyn palvelutasopäätöksen kanssa.

Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan ja hyvinvointialueen riskeistä ja muista pelastustoimen palvelutarpeen muodostumiseen vaikuttavista tekijöistä.

2. Pelastustoimen henkilöstöresurssit

Pelastustoimen yhdenvertaisten ja laadukkaiden palvelujen tuottamiseksi käytössä on riittävää määrää ammatillisesti pätevää päätoimista henkilöstöä ja sopimushenkilöstöä.

Lapin hyvinvointialue on veto- ja pitovoimainen ja arvostettu työnantaja huolehtien henkilöstön osaamisesta ja sen kehittymisestä, työhyvinvoinnista ja jaksamisesta, yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta hyvällä henkilöstöpolitiikalla.

Henkilöstön osaaminen ja työkyky vastaavat tehtävien edellyttämiä vaatimuksia.

Pelastustoimen henkilöstön toimintakyvyn säilymiseen kiinnitetään erityistä huomiota koko työuran ajan. Johtaminen on ammattimaista, vuorovaikutteista ja pelastusalan arvojen mukaista: inhimillistä, ammatillista ja luotettavaa.

Sopimuspalokunnat ja muu pelastustoimen vapaaehtoistoiminta ovat tärkeä osa hyvinvointialueen pelastustoimen palvelujärjestelmää. Sopimuspalokuntien nuoriso-osastojen aktiivinen toiminnan kehittäminen on merkittävä tekijä tulevaisuuden hälytysosastojen toiminnan varmistamisessa.

3. Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy

Onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, laadukkaasti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.

Onnettomuuksien määrä ja niiden seurausvaikutukset vähenevät.

Turvallisuus on osa jokapäiväistä elämää kaikissa väestöryhmissä ja ihmisillä ja yhteisöillä on valmiudet omatoimiseen varautumiseen onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuuksien seurannaisvaikutusten vähentämiseksi.

Heikentyneen toimintakyvyn omaaviin henkilöihin kohdennetun onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttavuutta lisätään hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

4. Pelastustoimen suorituskyky

Pelastustoimella on kyky toimia kaikissa olosuhteissa paikallisena, alueellisenä ja valtakunnallisena yhteen toimivana kokonaisuutena. Pelastuslaitos on johdettavissa valtakunnallisesti ja se kykenee toimimaan yhteistyössä muiden pelastuslaitosten sekä muiden pelastustoimen tehtäviin osallistuvien viranomaisten kanssa kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastuslaitoksella on valmius tuottaa ensivastetehtäviä siten kuin hyvinvointialue siitä päättää.

Tuetaan sopimuspälokuntayhdistysten toimintaa ja pidetään yllä kattavaa pelastusasemaverkostoa, jotta pelastustoimi pysyy elinvoimaisena turvallisuuden lähipalveluna.

5. Pelastustoimen alueellinen valmius sekä varautuminen

Normaali- ja poikkeusolojen uhkamallien edellyttämiin väestön suojaamisjärjestelyihin on varauduttu realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin.

Pelastustoimen oman toiminnan jatkuvuuden hallintaa kehitetään erityisesti tunnistetut alueelliset riskit huomioiden.

Väestöä kyetään suojaamaan normaaliolojen onnettomuus- ja muissa vaaratilanteissa siten, että ihmishenkiä ei menetä puutteellisen pelastustoiminnan tai puutteellisten suojautumismahdollisuuksien vuoksi.

Uhkien arviointia toteutetaan säännöllisesti. Väestön varoittamisen, suojaväestöjen, väestön siirtojen sekä väestönsuojien käytön suunnittelu ja muut järjestelyt toteutetaan viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistoimintana.

Lapin hyvinvointialue, yhdessä sen eri toimialojen kanssa, sopii Suomen punaisen ristin koordinoiman vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapepa) voimavarojen hyödyntämisestä hyvinvointialueen viranomaisten tukena.

6. Pelastustoimen kansainvälinen toiminta

Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen perustuvat kansallisiin pelastustoiminnan ja varautumisen suunnitelmiin ja järjestelyihin.

Pelastuslaitoksella on henkilöstön ja kaluston osalta valmius osallistua kansainvälisiin pelastustehtäviin yhteistyössä muiden pelastuslaitosten kanssa.

7. Pelastustoimen palvelujen ja tehtävien suunnittelu, toteutus ja kehittäminen

Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä tukee pelastustoimen järjestämistä ja palvelutuotantoa.

Pelastustoimen tietojohdaminen on keskeinen tekijä pelastustoimen palvelujen ja tehtävien laadukasta ja tehokasta toteutusta sekä toiminnan ennakoitua, suunnittelua ja analysointia.

Säännöllinen toimintaympäristön muutosten ja suorituskykyvaatimusten toteutumisen seuranta ja analyysi mahdollistavat ajantasaisen tiedolla johtamisen sekä palvelutarpeiden ennakkoinnin, suunnittelun ja kehittämisen.

Pelastustoimen ICT-järjestelmät perustuvat viranomaisten korkean varautumisen tietojärjestelmiin.

8. Pelastustoimen investoinnit

Pelastustoimen kaluston laatu, määrä ja suorituskyky perustuvat arvioituihin alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin sekä onnettomuusuhkiin. Kalustoinvestoinnit mahdollistavat ja parantavat pelastustoimen palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja kustannusvaikuttavuutta. Investoinneissa huomioidaan myös häiriötilanteiden ja poikkeusolojen erityisvaatimukset ja toimintaa varmistavat järjestelmät.

Hyvinvointialueen pelastustoimen ja ensihoitopalvelujen synergia huomioidaan pelastusasemainvestoinneissa. Pelastusasemat pidetään sellaisessa kunnossa, että ne ovat terveelliset, turvalliset sekä toiminnallisesti tarkoituksenmukaiset.

Investoinneissa huomioidaan niiden koko elinkaari siten, että investoinnit tukevat osaltaan pelastustoimen ympäristövaikutusten vähentämistä.

1.2 Palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen

Pelastustoimen palvelujen tarve määrittyy pelastustoimen lakisääteisten palvelujen tuottamisen kautta. Onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta, varautuminen ja väestönsuojelu muodostavat kokonaisuuden, joka kattaa kaikki onnettomuudet päivittäisistä onnettomuuksista suuronnettomuuksiin myös normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

Toimintaympäristö- ja riskianalyyysien sekä onnettomuuskehityksen seurannan kautta määritetään palvelutuotannon suorituskyky ja palvelujen määrälliset tavoitteet.

Onnettomuuksien ehkäisyllä pyritään pienentämään onnettomuuksien todennäköisyyttä ja vähentämään niistä aiheutuvia vahinkoja. Ihmisten, omaisuuden, toimeentulon ja ympäristön suojaaminen ennalta on yhteiskunnallisesti kustannustehokkain tapa turvallisuuden tuottamiseen. Turvallisuuspalvelujen onnettomuuksien ehkäisytöiden tavoitteena on lisätä ihmisten ja yhteisöjen valmiuksia tunnistaa vaaratilanteet, ehkäistä vaaroja ja toimia hätätilanteissa. Turvallisuuspalveluja tuotetaan valvonnan, asiantuntijapalvelujen ja turvallisuusviestinnän kautta. Onnettomuuksien ehkäisyssä tehdään yhteistyötä alueen muiden viranomaisten sekä asukkaiden ja yhteisöjen kanssa.

Onnettomuuden uhatessa tai tapahtuttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan sekä onnettomuuksien seurauksia rajoitetaan luotettavasti ja tehokkaasti. Pelastustoimen toimintavalmius ja suorituskky mitoitetaan vastaamaan pelastustoimen alueen riskejä ja onnettomuusuhkia eri vuorokauden ja vuoden aikoina sekä eri turvallisuustilanteissa, mitkä ovat arvioitujen uhkien ja aikaisempien vuosien onnettomuustilastojen perusteella todennäköisiä.

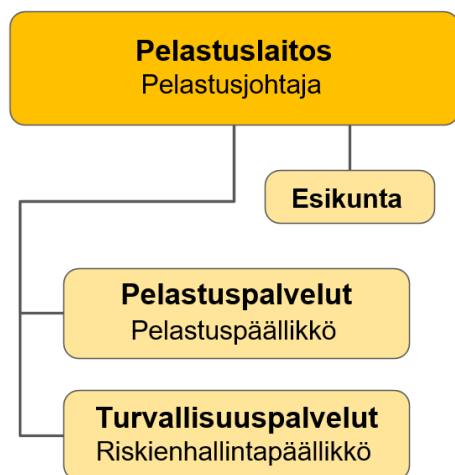
Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutaso vastaa riskianalyysin mukaisia kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuus- tai muita uhkia. Palvelutason määrittelyssä on otettu huomioon myös toiminta valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastustoimen palvelut suunnitellaan, organisoidaan ja toteutetaan siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman kustannusvaikuttavasti siten, että palvelutason yhdenvertainen ja laadukas toteutuminen on turvattu.

Palvelujen laatu määrittyy palvelutuotannon toteutumisen myötä. Laadukas palvelu on palvelutuotannon asianmukaista toteutumista. Sitä seurataan omavalvontaohjelman arviointimittareilla.

Pelastustoimen tehtävien suorittamiseen käytetään koko pelastuslaitoksen päätoimista henkilöstöä sekä sopimushenkilöstöä mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Kielilain perustella Lapin hyvinvointialueella pelastusviranomaisen käyttää viranomaisen käsittelykielenä hallintoasiassa suomea. Jokaisella on oikeus käyttää suomea, saamea tai ruotsia ja tulla kuulluksi omalla kielellään.

1.3 Palvelujen tuottamistavan valinta

Kuva 1. Pelastuslaitoksen organisaatio

Pelastustoimen palvelujen järjestämisvastuu on Lapin hyvinvointialueella. Palvelujen tuottajana toimii Lapin pelastuslaitos ja sen henkilöstö.

Pelastuslaitos vastaa pelastuslainsäädännössä pelastuslaitokselle ja pelastusviranomaiselle kuuluvien tehtävien tuottamisesta. Pelastusviranomaiselle kuuluvista tehtävistä vastaavat pelastusviranomaiseksi määrätty viranhaltijat.

Onnettomuuksien ehkäisyyn kuuluvissa turvallisuusviestintätehtävissä palvelujen tuottamisessa hyödynnetään pelastuslaitoksen henkilöstön lisäksi alueen sopimuspalokuntia ja muita yhteisöjä.

Pelastuslaitos käyttää apunaan sopimuspalokuntia tai muita vapaaehtoisjärjestöä tuottamaan sellaisia pelastustoimintaan kuuluvia tehtäviä, joihin ei sisälly merkittävää julkisen vallan käyttöä. Tehtävät tuotetaan erillisten sopimusten mukaisesti

Hyvinvointialueiden välisellä yhteistyöllä pyritään yhteistyösopimuksin varmistamaan pelastustoimen palvelujen saatavuus sekä palvelujen kustannusvaikuttavuus ja tehokkuus tilanteissa, joissa pelastustoimen tehtävät ovat tarkoituksenmukaista tuottaa yhteistyössä niiden vaativuuden, harvinaisuuden, niiden edellyttämän ammattihenkilöstön erityisosaamisen tai niistä johtuvien kustannusten perusteella.

1.4 Palvelujen tuottamisen ohjaus ja valvonta

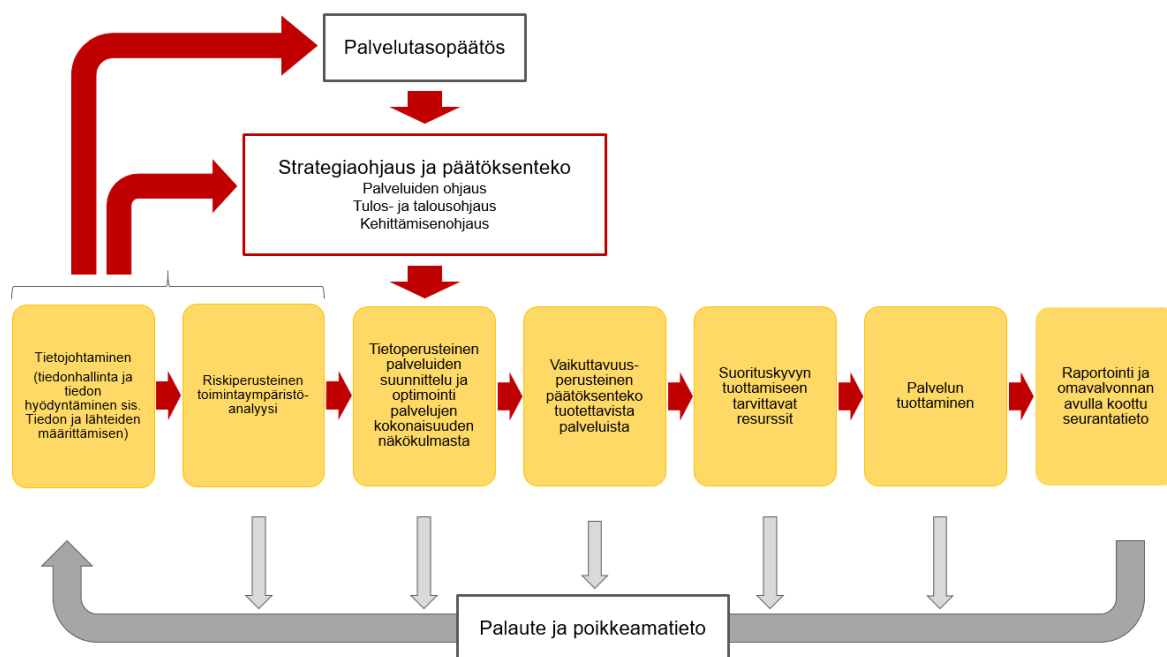
Hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutuotantoa ohjaavat aluevaltuuston päättämät pelastustoimen palvelutasopäätös ja talousarvio. Asianomaisena monijäsenisenä toimielimenä toimii aluehallitus. Pelastus- ja valmiuslautakunta hyväksyy vuosittain valvontasuunnitelman sekä omavalvontaohjelman. Lisäksi lautakunta seuraa, arvioi ja raportoi aluehallitukselle tuottamisen toteutumisesta.

Hyvinvointialueen on varmistettava pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Pelastustoimen tuottamisen ohjaus ja valvonta perustuvat pelastuslaitokselle vahvistettuun omavalvontaohjelmaan. Omavalvonnalla tarkoitetaan laillisuus- ja ulkopuolisesta valvonnasta riippumatonta palvelujen tuottajatasolla toteutettavaa palvelujen laadun hallintaa sekä kehittämistä. Pelastus- ja valmiuslautakunnan vahvistama omavalvontaohjelma kuvaa, miten omavalvonta kokonaisuutena pelastuslaitoksella järjestetään ja raportoidaan.

Pelastustoimen omavalvonta kattaa hyvinvointialueen ja sen pelastuslaitoksen itsensä tuottamien, yhteistoiminnassa tuotettavien ja sopimusjärjestelyihin perustuvien palvelujen asianmukaisuuden valvonnan.

Lapin pelastuslaitoksen omavalvontaohjelma sisältää seuraavat määrittelyt sekä kuvaukset palveluista ja niiden tuottamiseen liittyvistä toimintatavoista

- omavalvonnan tarkoitus ja tavoitteet
- palvelujen suunnittelun kuvaus
- palvelujen toteutus ja saatavuus
- palvelujen laadun arviointi
- tiedon hyödyntäminen ja raportointi
- palvelujen laadun ja omavalvonnan kehittäminen.

Kuva 2. Pelastustoimen omavalvontamalli. Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2021 (muokattu alkuperäisestä)

1.5 Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät

Palvelutuotannon laatua ja kokonaisvaltaista turvallisuuskulttuuria parannetaan riskien hallinnan avulla.

Kansallisesti ja alueellisesti arvioidut riskit sekä pelastustoimen riskianalyysi muodostavat perustan sille, millaisiin onnettomuusuhkiin ja riskeihin pelastuslaitoksen on oman palvelutuotantonsa osalta varauduttava.

Lapin alueellinen riskiarvio ennakoii Lapin maakuntaan kohdistuvia tapahtumia, jotka vaativat viranomaisilta normaalista poikkeavia toimia. Alueellinen riskiarvio muodostaa yhdessä kansallisen riskiarvion kanssa riskiarviokokonaisuuden, jossa merkittävimmät riskit on tunnistettu ja arvioitu poikkihallinnollisesti. Tämä riskiarviokokonaisuus muodostaa perustan sille, millaisiin riskeihin eri toimijoiden on hyvinvointialueella varauduttava. Lisäksi kukin toimija arvioi riskejään yksityiskohtaisempiin suhteissa tehtäviinsä ja toimintaansa hallinnonalaan ja toimialaan koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Riskianalyysissä pelastuslaitos on arvioinut onnettomuusuhkia yksityiskohtaisemmin suhteessa palvelutuotantonsa. Riskianalyysissä on kuvattuna toimintaympäristön keskeisiä piirteitä ja arvioitu merkityksellisiä onnettomuusriskejä, mihin käytettävissä olevilla riskienhallintakeinoilla ja palvelutuotannolla on mahdollista vaikuttaa.

Pelastuslaitos seuraa onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä. Niistä tehtävien johtopäätösten perusteella pelastuslaitos ryhtyy osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tekee esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Onnettomuusriskin arvioinnin ja vaikuttavuuden perusteella valitaan riskienhallintakeinot. Riskikohteissa onnettomuuksien omatoiminen ehkäiseminen ja valvonta sekä vahinkojen rajoittaminen ovat keskeisiä toimenpiteitä.

1.6 Palvelujen tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS 2025) mukaisesti häiriötilanteen hallinnassa noudatetaan samoja periaatteita sekä normaali- että poikkeusoloissa. Myös pelastuslaitoksen johtamisjärjestelyt perustuvat kaikissa tilanteissa normaaliolojen johtamisjärjestelyihin.

Kokonaisturvallisuus muodostaa perustan suomalaisen yhteiskunnan kriisinkestävyydelle eli resilienssille. Yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana. Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaan Suomen pitää vahvistaa omaa turvallisuuttaan kokonaisvaltaisesti ja siinä on huomioitava myös Euroopan unionin ja Naton puitteissa tehtävä työ.

Pelastuslaitos huolehtii varautumisellaan suorituskyvyn ja palvelujen jatkuvuuden turvaamisesta häiriötilanteissa. Häiriötilanteella tarkoitetaan uhkaa tai tapahtumaa, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanne voi koskea koko maata tai olla alueellinen tai paikallinen. Häiriötilanne voi myös liittyä ainoastaan johonkin toimintoon.

Pelastustoimen johtamisjärjestelmä ja valmius perustuvat päivittäiseen valmiuteen, jota vahvennetaan ja laajennetaan häiriötilanteissa tarpeen mukaan. Häiriötilanteissa pelastuslaitos toimii valmiuden kohottamisen tasojen mukaisesti, missä täysvalmiuden organisaatio on käytössä vaativimmissa tilanteissa. Pelastustoiminnan johtamisohjeessa on määritetty toimenpiteet, henkilöt, roolit sekä järjestelmät tilannekuvan ylläpitoon häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tehtävien johtamisen tukemiseksi. Johtamisohjeessa otetaan huomioon myös tilanteet, joiden johtaminen edellyttää yhteistyötä muiden pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja tahojen kanssa.

Häiriötilanteissa ja olosuhteiden niin vaatiessa, pelastustoimen palvelujen tehtävät asetetaan seuraavaan kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen:

- Pelastustoiminta ja siihen varautuminen
 - A – kiireellisyysluokan tehtävä (edellyttää välitöntä ihmisen, ympäristön tai suurien omaisuusarvojen pelastamista)
 - B – kiireellisyysluokan tehtävä (varmentamaton, mahdollisesti henkeä pelastava tai suuria lisävahinkoja estävä tehtävä)
 - C – kiireellisyysluokan tehtävä (staattiset onnettomuudet, joista ei arvioida aiheutuvan välittömästi merkittäviä lisävahinkoja)
 - D – kiireellisyysluokan tehtävä (ei edellytä välittömiä toimia, mutta se on hoidettava toiminnallisesti sopivana tai asiakkaan kanssa erikseen sovittuna ajankohtana)
- Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta
 - valvontatehtävät kohteissa, joissa henkilö- ja paloturvallisuuden vaara on tavanomaista korkeampi
 - palontutkinta

- turvallisuusviestintä
- viranomaisohjaus- ja asiantuntijapalvelut

Yhtenäiset valmiuden asteet koko Lapin hyvinvointialueen valmiussuunnittelussa ja varautumisessa eri häiriötilanteiden varalta ovat:

- perusvalmius
- tehostettu seuranta
- tehostettu valmius
- täysvalmius.

Siirtyminen valmiusasteesta toiseen sekä valmiusasteeseen liittyvien toimintojen kuvaus perustuvat ennalta määritellyn kriteeristöön.

1.7 Palvelujen tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa

Pelastuslaitos huolehtii varautumisellaan suorituskyvyn ja palvelujen jatkuvuuden turvaamisesta valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa. Valmiuslain 3 §:n perusteella poikkeusoloja ovat:

- Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila
- Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista
- väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat
- erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila
- vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti
- sellainen
 - julkisen vallan päätöksentekokykyyn
 - rajaturvallisuuden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen
 - välttämättömien sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palvelujen saatavuuteen
 - energian, veden, elintarvikkeiden, lääkkeiden tai muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuuteen
 - välttämättömien maksu- ja arvopaperipalvelujen saatavuuteen
 - yhteiskunnallisesti kriittisten liikennejärjestelmien toimivuuteen
 - edellä alakohdissa lueteltuja toimintoja ylläpitävien tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tai tietojärjestelmien toimivuuteen

kohdistuva uhka, toiminta, tapahtuma tai näiden yhteisvaikutus, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti ja laajamittaisesti estyvät tai lamaantuvat tai joka muulla näihin vakavuudeltaan rinnastuvalla tavalla erityisen vakavasti ja olennaisesti vaarantaa yhteiskunnan toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia.

Poikkeusoloissa pelastustoimen johtamisjärjestelmä ja valmius perustuvat vahvennettuun ja laajennettuun päivittäiseen valmiuteen. Pelastustoiminnan johtamisohjeessa on määritetty toimenpiteet, henkilöt, roolit sekä järjestelmät tilannekuvan ylläpitoon häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tehtävien johtamisen tukemiseksi. Johtamisohjeessa otetaan huomioon myös tilanteet, joiden johtaminen edellyttää yhteistyötä muiden pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja tahojen kanssa.

Poikkeusolojen pelastus- ja väestönsuojelutoimia koordinoidaan ja johdetaan pääasiassa pelastustoimen johtokeskuksesta, jos se uhkatilanne huomioiden on mahdollista. Poikkeusoloissa pelastusviranomainen voi käyttää tehtävien hoitamisessa ja niiden asettamisessa kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen sekä pelastuslain antamia valtuuksia että valmiuslain tuomia lisävaltuuksia.

Poikkeusolojen tehtävissä hyödynnetään henkilövarausten kautta sopimuspalokuntien henkilöstöä. Lisäksi varaudutaan hyödyntämään muun vapaaehtoissektorin tukemismahdollisuuksia (esim. Vapepa). Pelastuslaitos hankkii perustamisvastuullaan olevien väestönsuojelumuodostelmien tarvitseman erityisen tärkeän materiaalin.

Poikkeusoloissa tarvittavien vaativien suorituskkyjen perusvalmius tulee luoda jo normaalioloissa ja kriittisten sopimuskumppaneiden palvelut tulee varmistaa palvelusopimuksissa.

Pelastuspalveluissa huolehditaan erityisesti väestön suojaamisesta ja asetetaan etusijalle ihmishenkien pelastaminen sekä yhteiskunnan ydintoimintojen jatkuvuuden kannalta kriittiset kohteet (kiireellisyysluokat A ja B kohta 1.6).

2 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIONTI

2.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Turvallisuuspalvelujen resursseissa oli huomattavaa vajetta virka- ja opintovapaiden vuoksi. Virkavapaita myönnettiin Lapin pelastuslaitoksella avautuneiden pelastuspalvelujen määräaikaisten virkojen täyttämisen takia. Resurssia ovat lisäksi sitoneet erilaiset hyvinvointialueen yhteiset kehittämishankkeet.

Asiantuntijapalveluissa suorituskyvyn rakentaminen jatkui tavoitteena valvonnan laadullinen kehitys ja asiantuntijuuksien kasvattaminen.

Turvallisuusviestinnällä tavoitettiin valtakunnallisesti keskimääräistä enemmän ihmisiä. Sosiaali- ja terveystoimialalle suunnitellut turvallisuuskoulutukset organisoitiin uudelleen. Tavoitteena on ollut parempi alueellinen kattavuus ja koulutusresurssin hallinta. Toimintaympäristössä tunnistettu matkailun voimakas kasvu lisäsi turvallisuusviestinnän tarvetta. Turvallisuusviestinnässä on lisätty yhteistyötä matkailun toimijoiden, hyvinvointialueen ja muiden viranomaisten kanssa tavoitteena onnettomuuksien määrän hillitseminen.

Vuonna 2024 hyväksytyn valvontasuunnitelman määrälliset valvontatavoitteet saavutettiin. Organisaation uusien toimintamallien sisäistäminen on ottanut oletettua enemmän aikaa, eikä suorituskkyky ole vielä suunnitellulla tasolla.

Kolarin hostellipalo 13.2.2024 johti majoituskohteiden tehostettuun selvitys- ja valvontatyöhön. Resurssia jouduttiin priorisoimaan uudelleen majoituskohteiden selvitystyöhön kesken valvontakauden. Selvitystyön resurssoinnin takia riskienhallintapäällikkö teki valvontasuunnitelmaan poikkeamapäätöksen 23.10.2024. Majoituskohteiden selvitystyössä käsiteltiin 1 310 kohdetta. Selvitystyön tuloksena määräaikaiseen valvontaan nousi 125 uutta valvontakohdetta.

Majoitusrakennuksien selvitystyö ja Onnettomuustutkimuskeskuksen selvitys nostivat esille paloturvallisuuspuutteita majoitusrakennuksissa, asuinrakennuksissa ja vapaa-ajan asuinrakennuksissa. Paloturvallisuuden puutteiden lisäksi havaittiin, että pelastusviranomaisen näkökulmasta rakennuslupia on myönnetty käyttötapoihin, jotka eivät sovellu majoitusliiketoimintaan. Valvontajärjestelmän tietokannassa olevat eriävät käyttötapatiedot aiheuttavat riskin valvonnansuunnitteluun.

Vuonna 2025 asiantuntijapalveluista on vahvistettu osallistumista pelastuslaitosten kumppanuusverkoston työhön ja asiantuntijaverkostojen yhdenmukaisten ohjeiden ja tulkintojen valmisteluun. Asiantuntijapalveluissa poistumisturvallisuusvelvollisten kohteiden poistumisturvallisuusselvitykset työllistävät ja työhön on kohdennettu resursseja.

Turvallisuuspalveluissa käynnistettiin asuinrakennuksiin kohdistuva paloturvallisuuden itsearviointi. Työhön on rekrytoitu palotarkastajia määräaikaisiin virkasuhteisiin.

Turvallisuuspalvelujen kauden suurimpina haasteina ovat olleet valvontatyöhön tulleet poikkeamat, suorituskyvyn kehittymisen verkkaisuus ja poistumisturvallisuusselvitysvelvollisuuteen liittyvät tulkinnat. Virka- ja opintovapaat sekä matkailurakennuksien selvitystyö toivat poikkeamia valvonnan suunnitelmalliseen toteuttamiseen.

Valvontatoiminnalle riskiperusteisesti asetetut tavoitteet olivat valtakunnallisesti vertailtuna matalat. Poistumisturvallisuusselvitysvelvollisuuteen liittyvät viranomaistulkinnat eivät vielä linjautuneet valtakunnallisesti tai oikeusprosesseissa.

Palontutkinnalla selvittämättömäksi jääneiden tapausten määrä on valtakunnallista keskiarvoa suurempi ja tarkemmalla palontutkinnalla tutkittuja tapauksia on vähemmän kuin koko Suomessa keskimäärin. Tahallisten ja tuottamuksellisten palojen ilmoittaminen poliisille ei toiminut lain edellyttämällä tavalla.

2.2 Pelastustoiminta

Lapin pelastuslaitoksen pelastustoiminnan vastuualue on pinta-alaltaan (100 367 km²) Suomen suurin. Asukaspohja on 176 000 henkilöä. Vuosittain maakunnan alueella on yli 5 miljoonaa matkailijayöpymistä ja Lapin viidelle lentokentälle saapuu yli miljoona matkustajaa. Ulkomaalaisten matkailijoiden osuus on nousut, joka on huomattu mm. matkailijoiden / vuokra-autojen osuudessa liikenneonnettomuuksissa. Lapissa sattuu eniten vakavia henkilövahinkoja 100 000 asukasta kohti. Myös omaisuusvahinkoja tulipaloa kohti syntyy eniten, vahinkoja lisäävät pitkistä etäisyyksistä johtuvat tukiyksiköiden viiveet.

Pelastustehtävään lähtee pelastushenkilöstöä kalustoineen joko yhdeltä tai useammalta pelastusasemalta. Pelastustoiminnassa tarvittavat resurssit kootaan lähimmän yksikön tarkoituksenmukaisuusperiaatteella ja tarvittaessa koko maakunnan alueelta. Erityisesti rajaseutukunnissa lisäapua voidaan saada myös naapurivaltioiden (Ruotsin ja Norjan) alueilta tai maakunnan eteläisessä osassa Pohjois-Pohjamaan hyvinvointialueen pelastuslaitokselta. Vastavuoroisesti Lapin pelastuslaitos antaa tarvittaessa apua myös näiden rajanaapurien puolelle. Ukrainan sodan alettua yhteistyö Venäjän kanssa on keskeytynyt.

Hälytystehtäviä on vuodessa noin 4 400 kpl, mikä on eniten suhteutettuna asukaspohjaan. Pelastustoimintaan osallistuva henkilöstömäärä on 180. Sopimuspalokuntalaisia on lähes 900. Hälytysosastoihin kuuluu 600 sopimuspalokuntalaista, joista 250 osallistuu vuodessa vähintään 10 pelastustehtävälle.

Palvelutasokaudelle 2024–2025 asetetut tavoitteet saavutettiin osin. Maakunnan pelastusasemaverkon perusparannus käynnistyi. Lapin pelastuslaitoksella on 37 pelastusasemaa ja seitsemän kalustotallia. Eteläisin asema on Simossa ja pohjoisin Nuorgamissa. Uusi talli valmistui Ylläsjärvelle ja uusien asemien suunnittelu käynnistyi Ivaloon, Kemijärvelle ja Rovaniemelle.

Suomen liittyminen NATO:n jäseneksi vaikuttaa osaltaan pelastustoimen tehtäviin lisääntyvän sotaharjoitustoiminnan sekä sotilashenkilöstön ja sotakaluston liikkumisen myötä.

Pelastustoiminnan suurimmat haasteet ovat olleet sopimuspalokuntaisten riittävyys erityisesti maakunnan reuna-alueilla. Palvelutasokaudella 2024–2025 harva-alueen pelastustoiminnan suorituskyvyssä huomattiin puutteita erityisesti arkipäivisin, jolloin sopimuspalokuntalaiset eivät omista töittensä takia ole käytettävissä pelastustoimintaan. Lisäksi harva-alueen (muu alue kuin Rovaniemi ja Kemi-Tornio) pelastuspalveluilla oli henkilöstön rekrytoinneissa haasteita. Virkoja on jouduttu täyttämään määrällisesti, koska avoinna oleviin virkoihin ei ole saatu vaadittavan tutkinnon omaavia

hakijoita. Päätoimisen henkilöstön pääasiallisena tehtävänä on pelastustoiminnan toimintavalmiuden ylläpitäminen, onnettomuustilanteissa pelastustoiminnan johtaminen ja sopimuspalokuntatoiminnan tukeminen sekä kehittäminen.

Sopimuspalokuntien henkilöstötilanne vaihtelee Lapin eri alueilla. Kohtalainen tilanne on kuntien isoissa taajamissa ja matkailukeskuksissa, joissa uutta väkeä saadaan koulutettua sopimuspalokuntiin. Tosin matkailukeskuksissa väki vaihtuu usein kausiluonteisuuden vuoksi. Haastavin tilanne on pienissä kuntakeskuksissa ja kylissä, joissa uutta väkeä sopimuspalokuntien riveihin on saatavissa hyvin niukalti. Väki vanhenee ja vähenee, joka osaltaan vaikuttaa ko. sopimuspalokunnan henkilöstön suorituskyykyyn. Ennusteiden perusteella asukasmäärien kehitys negatiiviseen suuntaan jatkuu edelleen pienissä kunnissa ja kylissä. Pelastuslaitoksen vaikuttamiskeinot sopimuspalokuntien henkilöresurssin pysyvyyteen tai saatavuuteen ovat rajalliset.

Pelastustoiminnan tavoitteiden saavuttaminen ei ole mahdollista ilman ammattitaitoista ja osaavaa vakinaista päätoimista ammattihenkilöstöä ja vapaaehtoista sopimuspalokuntien (32 kpl) henkilöstöä. Palokuntasopimukset uudistettiin 2023–2024 ja vuonna 2024 tehtiin palokuntasopimus Kittilässä sijaitsevan kaivosyhtiö Agnico Eagle Oy:n kanssa.

Yhteistyösopimus Outokumpu Oy:n kanssa allekirjoitettiin 2.10.2025. Röyttän tehdasalue muodostaa merkittävän riskikeskittymän ja I-riskiruudun. Sopimuksen myötä saadaan toimintavalmiusajat ensimmäisen vasteen osalta (tehtaan pelastusorganisaation tuottamana) tilastoitua osana pelastustoiminnan valmiutta.

Tornion Suensaaren I-riskiruutujen toimintavalmiusajat paranivat kesällä 2025. I-riskiruutujen sijainnit muuttuivat uudessa riskiruutuaineistossa lähemmäksi Tornion pelastusasemaa.

Rovaniemen uusi pelastusasema rakennetaan Lampelan alueelle. Lampelan alueen sijainti vastaa paremmin Rovaniemen I-riskiruutujen toimintavalmiusvaatimuksia.

Ylläsjärvelle rakennettiin uusi pelastusasema, jotta alueen II-III riskiluokan toimintavalmiusaikatavoitteet saavutetaan paremmin. Ylläksen sopimuspalokuntalaisista noin puolet asuu Ylläsjärven ja puolet Äkäslompolon puolella. Molemmilla puolilla tunturia on uudet pelastusasemat tarvittavine pelastuskalustoineen.

Edellä mainituilla muutoksilla korjaantuvat toimintavalmiutta koskevat puutteet (korjausmääräykset) I-riskiruutujen osalta tulevan palvelutasopäätöskauden aikana.

2.3 Pelastustoimen suunnitelmat

Pelastustoimen suunnitelmista ja niiden sisällöstä on säädetty pelastuslaissa sekä sisäministeriön asetuksessa pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018). Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden osalta suunnitteluvelvoitteesta säädetään pelastuslain lisäksi sisäministeriön asetuksessa ulkoisista pelastussuunnitelmista (1286/2019).

Sisäministeriön asetuksessa pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018 säädetään pelastustoimen yleisjärjestelyiden vaatimista suunnitelmista, vaativien pelastustehtävien suunnitelmista sekä yhteistyön edellyttämistä suunnitelmista. Pelastuslaitos on laatinut johtamissuunnitelmat päivittäisten tehtävien johtamiseen sekä suurten onnettomuustilanteiden ja häiriötilanteiden varalta. Suunnitelmia täydentää asetuksessa

1363/2018 säädetyt ohjeet. Muita pelastustoiminnan suunnitelmia päivitetään vuoden 2026 aikana.

Pelastustoimen Pohjois-Suomen yhteistyöalueen uusi tilanne- ja johtokeskus (Oulu) edellytti keväällä 2025 pelastustoiminnan johtamiseen liittyvien suunnitelmien yhteensovittamista YT-alueen tilanne- ja johtokeskuksen johtamissuunnitelmien kanssa. Pelastustoiminnan johtamissuunnitelmien ohessa on laadittu johtamissuunnitelmaa täydentäviä ohjeita ja suunnitelmia sekä päivitetty olemassa olevia ohjeistuksia.

Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden suunnitelmille ja harjoituksille on vuodesta 2021 alkaen laadittu lupa- ja valvontavirastolle toimitettava vuosisuunnitelma. Suunnitelmassa on määritelty tulevan vuoden suunnitteluvuorotteet niiden aikataulu sekä nimetty suunnitelman laatimisesta tai päivittämisestä vastaava vastuuhenkilö. Suunnitelmien päivitys ja harjoitukset on toteutettu vuosisuunnitelman mukaisesti.

2.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoinen palokuntayhdistys (VPK), jolla on sopimus hyvinvointialueen pelastuslaitoksen kanssa, toimii alueellaan sopimuspalokuntana ja osallistuu hälytystoimintaan tehdyn sopimuksen mukaisesti. Palvelutasokaudella käytiin suunnitellun mukaisesti palokuntasopimusten uusimisneuvottelut.

Sopimuspalokuntalaiset ovat mukana noin 50 %:ssa vuotuisista pelastustoimen hälytystehtävistä. Kemin, Rovaniemen ja Tornion kaupungeissa sopimuspalokunnat toimivat ensisijaisesti ammattihenkilöstön tukena ja reservinä laajojen tai päällekkäisten tilanteiden varalta.

Lapin pelastuslaitoksella on pelastusjohtajan päätöksellä perustettu sopimuspalokuntien yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on toimia pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien välisenä yhteistyöelimenä ja tehdä tarvittavia esityksiä vapaaehtoisen palokuntatoiminnan kehittämiseksi. Ryhmän puheenjohtajana toimii pelastuspäällikkö ja siihen kuuluvat sopimuspalokuntien edustajat eri pelastusalueilta.

Palvelutasokauden tavoitteena ollut sopimuspalokuntien koulutusjärjestelmän uudistaminen aloitettiin yhteistyössä pelastusopiston kanssa. Sopimuspalokunnilla on valtakunnallinen koulutusjärjestelmä, joka jakautuu perus- ja täydennyskoulutuksiin. Lisäksi sopimuspalokuntalaiset ylläpitävät taitojaan säännöllisillä harjoituksilla. Lapin pelastuslaitos vastaa kalustosta, varusteista ja koulutuksesta yhdessä sopimuspalokuntien kanssa.

2.5 Väestönsuojeluun varautuminen

Palvelutasokauden tavoitteena oli kehittää pelastuslaitoksen valmiutta väestön varoitamiseen ja väestön suojaamiseen sekä luoda edellytykset pelastuslaitoksen palveluntuotannon jatkuvuudelle kaikissa turvallisuustilanteissa. Palvelutasokaudella pelastuslaitoksen oman toiminnan jatkuvuutta on kehitetty integroimalla varautuminen ja valmiussuunnittelu osaksi koko pelastuslaitoksen toimintaa sekä tehostamalla pelastuslaitoksen oman palveluntuotannon jatkuvuuteen kohdistuvien sisäisten ja ulkoisten riskien arviointia. Lapin pelastuslaitos on muodostanut palvelutasokauden aikana organisaation sisäisen varautumisen työryhmän oman palveluntuotannon jatkuvuuden

varmistamiseksi ja pelastuslaitoksen suorituskyvyn kehittämiseksi huomioiden erityisesti valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdan mukaiset poikkeusolot. Palvelutasokaudella henkilö-, tila- ja ajoneuvovaraukset ovat osin päivitetty.

Palvelutasokauden aikana Lapin pelastuslaitos on kehittänyt väestönsuojelun varautumisen suunnittelun suorituskykyä yhteistyössä Pohjois-Suomen pelastustoiminnan yhteistyöalueen (Kainuun, Keski-Pohjanmaan, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitokset) kanssa. Pelastuslaitos on tehostanut varautumista väestönsuojelutehtävien hoitamiseen laatimalla pelastuslain ja valmiuslain edellyttämät suunnitelmat sekä perehdyttämällä henkilöstön suunnitelmien käyttöönottoon tarvittavin osin. Suunnitelmien toiminnallisuutta arvioitiin Lapin aluehallintoviraston järjestämässä LAPPI25-valmiusharjoituksessa.

Turvallisuustilanteen muutokset ovat aktivoineet eri viranomaisia ja toimijoita päivittämään varautumiseen liittyviä suunnitelmia, mikä lisäsi suunnitelmien yhteensovittamistarvetta palvelutasokaudella. Suunnitelmien yhteensovittamiseksi pelastuslaitos on järjestänyt vuosien 2024 ja 2025 aikana pelastuslaitoksen ja kuntien välisiä varautumisen yhteistyöpalavereita. Edelleen suunnitelmien yhteensovittamiseksi ja väestönsuojelutehtäviin varautumiseksi Lapin pelastuslaitos on perustanut vuonna 2025 yhteistoiminnasta väestönsuojeluun varautumisessa annetun valtioneuvoston asetuksen (570/2024) 2 §:n mukaisen väestönsuojelun yhteistyöryhmän.

3 RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

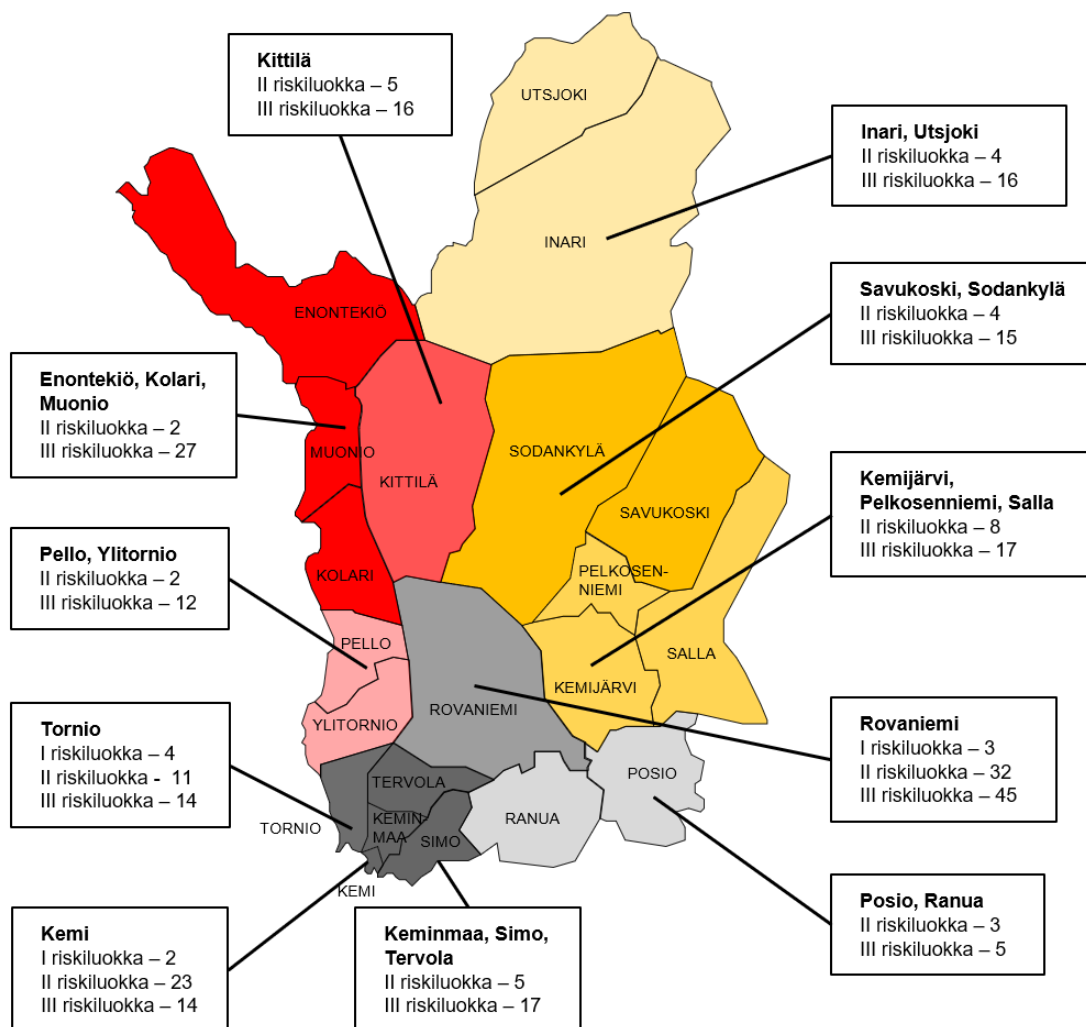
Pelastustoimen järjestelmän on vastattava onnettomuusuhkia ja erityisten riskikohteiden asettamia vaatimuksia. Lisäksi pelastustoimintaa tulee olla mahdollista suorittaa myös häiriötilanteiden, suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen aikana.

Riskikohde on kohde, jossa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat henkilö- tai paloturvallisuudelle tai ympäristölle tavanomaista suuremman vaaran tai kohde on keskeinen yhteiskunnan kriittisten toimintojen turvaamisen kannalta. Riskikohteiden arvioinnissa määritetään onnettomuusriski, joka muodostuu onnettomuuden todennäköisyydestä ja onnettomuuden mahdollisista seurausvaikutuksista. Onnettomuusriskin arvioinnin perusteella valitaan riskienhallintakeinot, joita ovat ensisijaisesti riskin poistaminen, riskin pienentäminen tai onnettomuuksien seurausvaikutusten pienentäminen. Riskikohteissa keskeisiä toimenpiteitä ovat onnettomuuksien omatoiminen ehkäiseminen, valvonta sekä vahinkojen rajoittaminen.

Pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja ryhtyä tarvittaessa osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Lapin pelastuslaitoksen toiminta-alueen laajuus, matkailun tuomat kausivaihtelut sekä toimintaympäristön monimuotoisuus mereltä tuntureille ja kaupungeista erämaihin asettavat erityisiä haasteita ja vaatimuksia pelastustoiminnalle, onnettomuuksien ehkäisylle sekä toiminnanharjoittajien omatoimiselle varautumiselle.

Toimintaympäristön uhkien ja riskien tunnistamisessa on päivittäisten onnettomuuksien osalta hyödynnetty pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Pronton tietoja. Vaativampien tilanteiden, suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden osalta on riskianalyyssissä nojaututtu asiantuntijayhteistyössä laadittuun Lapin alueelliseen riskiarvioon.

Riskitason määrittämistä varten Suomi on jaettu 1 km x 1 km kokoisiksi riskiruuduiksi. Kullekin ruudulle määritellään riskiluokka (I–IV). Riskiluokkien määrittämisperusteena käytetään tilastollisen mallin avulla muodostettua riskitasoa. Malli on muodostettu selittämään riskiruudussa tapahtuneiden kohonneiden pelastuspotentiaalin onnettomuuksien (KoPPO) määrää viiden vuoden ajalta. Selittävinä muuttujina malli käyttää edellisen viiden vuoden onnettomuusmäärää sekä kerrosalaa. Kohonneen pelastuspotentiaalin onnettomuuksia (KoPPO) ovat A- tai B-kiireellisyysluokkien tehtävät seuraavista onnettomuustyypeistä: rakennuspalo, rakennuspalovaara, muu tulipalo, liikennevälinepalo, maastopalo, räjähdys/räjähdysvaara, sortuma/sortumavaara, ihmisen pelastaminen, vaarallisten aineiden onnettomuus ja liikenneonnettomuus, jossa on ollut henkilövahinkoja.

Kuva 3. Riskiruutujen (1 km x 1 km) määrä (kpl) riskiluokittain asemapaikoilla / pelastusasemaryhmissä.

Pelastustoimen näkökulmasta merkittävimmät toimintaympäristöön liittyvät uhat ja riskit tulevat Lapissa teollisuudesta, liikenteestä, matkailusta, luonnonilmiöistä sekä erityisryhmien asumisesta. Lisäksi pelastuslaitoksen toiminnan kannalta merkittäviksi riskeiksi nousevat alueellisessa riskiarviossa esitetyt voimahuollon ja tietoliikenteen häiriöt. Riskianalyysin perusteella Lapin pelastuslaitos kykenee vastaamaan näihin toimintaympäristönsä riskeihin tyydyttävästi.

Toimintaympäristön riskienhallinta pelastustoimen palveluita tuottamalla nostaa esille uhkia ja riskejä pelastuslaitoksen omassa toiminnassa. Palvelutasossa havaittiin tarve sekä henkilöstö- ja kalustoresurssien lisäämiselle että palvelutuotannon kehittämiseksi.

Pelastuspalvelujen palvelutuotantoon haasteita on tuonut varallaolojärjestelmästä luopuminen. Sen myötä erityisesti harva-alueille on muodostunut henkilöstön lisä-

tarve. Henkilöstöä on rekrytoitu lisää ja päivähenkilöstä on siirretty vuorotöihin. Tämän vuoksi päivähenkilöstön määrä on oleellisesti vähentynyt, millä on vaikutusta mm. hallinnollisten töiden sekä turvallisuusviestinnällisten koulutusten suorittamiseen.

Harva-alueilla sopimuspalkokunnat ovat tärkeässä roolissa pelastuspalvelujen tuottamisessa. Vapaaehtoistoiminnan haasteena on kuitenkin tasalaatuisen suorituskyvyn tuottaminen. Tämä näkyy erityisesti vaativissa pelastustehtävissä kuten pelastuskelluksissa sekä arkipäiväaikaisen toimintavalmiuden tuottamisessa.

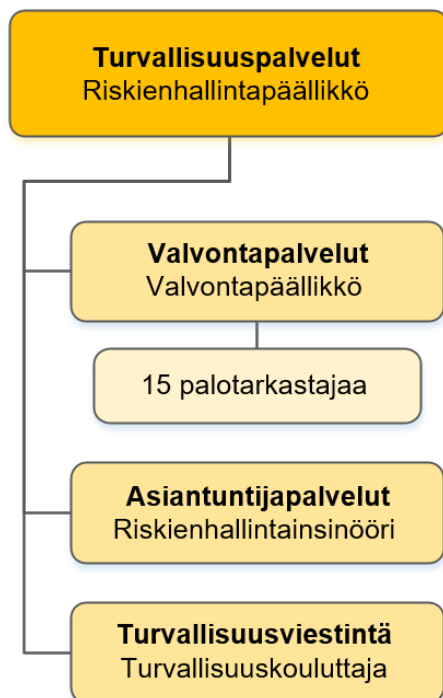
Erilaisiin häiriö- ja poikkeusolojen uhkiin varautuminen on hyvinvointialueella eri toimijoiden yhteistyötä. Pelastuslaitoksen tulee omalta osaltaan valmistautua oman toiminnan riskiarvion mukaisesti häiriö- ja poikkeusolojen tehokkaaseen toimintaan tarvittavien valmiussuunnitelmien laatimisella, materiaalihankinnoin sekä kehittämällä yhteistoimintaa.

Riskianalyysin tuloksia ja oman toiminnan arviointia on käytetty perusteena laadittaessa palvelutasoon liittyviä päätöksiä ja tunnistettaessa palvelutuotannon kehitystarpeita.

Palvelutasokaudella toimintaympäristössä havaittuja muutoksia ovat matkailuliiketoiminnan voimakas kehittyminen, maakunnan asukasmäärän väheneminen, NATO-harjoitustoiminnan lisääntyminen ja Ukrainan sodasta johtuva poikkeavan turvallisuustilanteen jatkuminen.

4 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN

4.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

Kuva 4. Turvallisuuspalvelujen organisaatiokaavio

Pelastuslain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Tavoitteeseen pääsemiseksi

pelastuslaki antaa velvoitteita sekä yksittäisille ihmisille, yrityksille ja yhteisöille että viranomaisille.

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä sekä valvontatehtävästä. Näillä onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan toimilla edistetään, tuetaan ja seurataan pelastuslain mukaisten lakisääteisten velvoitteiden noudattamista. Tavoitteena on onnettomuuksien ehkäiseminen, varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa. Pelastusviranomaisten on huolehdittava myös muun lainsäädännön mukaan pelastustoimelle kuuluvista tehtävistä. Näitä, yleisimmin valvonta- ja lupapäätöstehtäviä, tulee erityisesti vaarallisia aineita koskevasta lainsäädännöstä.

Onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi pelastuslaitos toimii yhteistyössä muiden viranomaisten, alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistuu paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan lakisääteinen palvelutuotanto tuotetaan pääosin turvallisuuspalvelujen vastuualueella. Valvontatoiminta ja asiantuntijapalvelut tuotetaan turvallisuuspalvelujen resursseilla ja turvallisuusviestintä koko pelastuslaitoksen resursseilla. Turvallisuuspalvelujen henkilöstöön kuuluvat riskienhallintapäällikkö, valvontapäällikkö, riskienhallintainsinööri, turvallisuuskouluttaja ja 15 palotarkastajaa.

Valvontapalveluja, asiantuntijapalveluja ja turvallisuusviestintää kuormittaa matkailun voimakas kasvu Lapin alueella. Matkailua palvelevia majoitusrakennuksia tarvitaan yhä enemmän. Uudisrakentamisen lisäksi myös asuinrakennuksia ja vapaa-ajan rakennuksia siirretään palvelemaan matkailua, mikä lisää tarvetta valvontatoiminnalle, rakentamisen ohjaukselle ja turvallisuusviestinnälle. Matkailun turvallisuutta pyritään parantamaan mm. matkailuteollisuuden turvallisuuskulttuuria kehittämällä turvallisuusviestinnän keinoin.

Turvallisuuspalveluja kuormittaa myös väestön ikääntyminen. Ikäihmisten ympärivuorokautisten hoitopaikkoja vähennetään ja heitä siirretään erilaisiin asumismuotoihin. Hyvinvointialueen sote-toimialan ja tilapalvelujen kanssa on keskiössä ollut poistumisturvallisuus selvitysvelvollisiin kohteisiin liittyvä ohjaus ja valvonta.

Pelastusviranomaisen rooli paloturvallisuuden asiantuntijana korostuu valvonnan lisäksi rakentamisen ohjauksessa. Rakennuslupakäsittelyyn liittyvät paloturvallisuuden asiantuntijalausunnot ovat merkittäviä, sillä käytössä olevien rakennusten osalta esimerkiksi rakennuksen väärään käyttötapaan ei valvonnassa voida pelastusviranomaisen toimivallalla puuttua.

Vastataksaan asetetun palvelutason tavoitteisiin, tuottaakseen vaikuttavaa onnettomuuksien ehkäisytoimintaa sekä luodakseen yhteistyön mahdollisuuksia turvallisuuspalvelujen vastuualueen tulee kehittää prosesseja, toimintatapoja ja –menetelmiä. Yhtenäistämällä turvallisuuspalvelujen toimintatapoja, tehostamalla palvelutuotantoa ja kehittämällä toiminnan laatua näyttäytyvät tuotetut palvelut ja niiden sisältö asiakkaille vaikuttavina ja yhdenmukaisina menettelyinä. Palvelutuotantoa kehitetään myös kohdentamalla voimavaroja kaikille turvallisuuspalvelujen vastuuyksiköille onnettomuuksien ehkäisytyön palvelukentän laaja-alaiseksi kattamiseksi sekä palvelujen vaikuttavaksi ja tulokselliseksi tuottamiseksi. Kehitystyötä tehdään sekä omana työnä että pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asiantuntijaverkostoissa.

Nykyiset onnettomuuksien ehkäisyn resurssit eivät ole mitoitettu nykyiseen tilanteeseen ja onnettomuuksien ehkäisyn taso ei ole riittävää. Matkailun kasvu ja ikäihmisten monimuotoinen asuminen ovat aiheuttaneet lisäresurssi tarpeen ja tulipalojen puolittamistavoite lisää vielä tätä tarvetta. Matkailua palvelevien vapaa-ajan ja asuinrakennuksien ja ikäihmisten monimuotoiseen asumisen valvontaan, ohjaukseen, neuvontaan ja turvallisuusviestintää tarvitaan lisää resurssia. Resurssin puute vaikeuttaa turvallisuuspalveluille asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja palvelutuotannon kehittämistä.

- Lapin alueella on erityisiä tarpeita turvallisuusviestintään, koska kotimaisten ja ulkomaisten matkailijoiden määrä on niin suuri. Matkailijoille annettavan turvallisuusviestinnän sisältö, määrä, viestintätavat ja käytetyt kielet aiheuttavat merkittäviä tarpeita turvallisuusviestintätyön resurssointiin. Turvallisuuskouluttajia tarvitaan lisää, jotta turvallisuusviestintätyön vaikuttavuus saadaan riittävälle tasolle.
- Lapin maakunnan pitkät välimatkat tuovat haasteita valvontatoiminnan tehokkuuteen. Valvontakäynneillä työpanoksesta suuri osuus menee siirtymisiin.
- Paloturvallisuuden itsearvioinnin toteuttaminen ja kohdistamisen laajentaminen vaativat uutena toimintamuotona lisäresurssin.
- Asiantuntijatyöhön erikoistuminen edellyttää riittävää resurssointia muuhun valvontatyöhön.

Palvelutuotannon tavoitteiden toteutumista arvioidaan pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Pronon ja valvontaohjelman tilastoista.

4.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Ohjaus

Ohjauksella pelastusviranomaisen vaikuttaa oman alansa asiantuntijana henkilö-, poistumis- ja paloturvallisuuteen. Tätä tehdään viranomaisohjauksen, arviointien, erilaisten lausuntojen ja suositusten, sidosryhmien ohjauksen sekä eri yhteistyötahojen kanssa tapahtuvan yhteistyön kautta.

Palvelutuotantoa kohdennetaan

- kaavoitukseen sekä uudis- ja korjausrakentamisen ohjaamiseen
- palo- ja poistumisturvallisuuteen (pelastussuunnitelmat, poistumisturvallisuus selvitykset, paloriski-ilmoitukset)
- tapahtumaturvallisuuteen ja erikoistehosteiden käyttöön (yleisötapahtumien pelastussuunnitelmat)
- pelastustoimen laitteiden kunnossapitoon
- jatkuvuuden- ja riskienhallintaan (omatoimisen varautumisen tukeminen)
- kemikaaliturvallisuuteen.

Ohjausta annetaan turvallisuuspalvelujen asiantuntijapalveluina ja päivystävän palotarkastajan palveluna ilmoitusten, pyyntöjen ja muiden yhteydenottojen perusteella. Osa ohjauksesta toteutetaan myös valvonnan ja pelastustoiminnan yhteydessä sekä turvallisuusviestinnän keinoin.

Teknologian ja tuotantomenetelmien kehittyminen sekä toimintaympäristön muutokset ovat tuoneet uusia haasteita ja osaamisen tarpeita onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijuuteen. Asiantuntijapalveluita toteutetaan sekä asiakasrajapinnassa että oman henkilöstön onnettomuuksien ehkäisyn palvelutuotannon tukena.

Neuvonta

Pelastuslaitoksen päivystävä palotarkastaja antaa asiakkaille neuvontaa ja ohjausta puhelimitse ja sähköpostilla onnettomuuksien ehkäisyn palveluihin liittyen. Päivystävä palotarkastaja neuvoo mm. pelastussuunnitelmien ja ilmoituslomakkeiden laadinnassa ja kodin tai työpaikan turvallisuutta koskevista kysymyksistä sekä käsittelee erilaisia ilmoituksia ja antaa lausuntoja. Turvallisuuspalvelujen vastuualueen palotarkastajat ylläpitävät asiakaspalvelun tarjoamiseksi ja varmistamiseksi Päivystävä palotarkastaja -palvelua arkisin virka-aikana.

Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestintää toteutetaan turvallisuusluentojen, alkusammutuskoulutusten, turvallisuuskävelysten, poistumisharjoitusten, erilaisten kampanjoiden ja sosiaalisten kanavien kautta tapahtuvalla viestinnällä. Turvallisuusviestinnän tuottamiselle asetettuun määrälliseen tavoitteeseen ei ole tähän mennessä päästy. Tähän on aiempina vuosina ollut osittain syynä koronapandemian aiheuttamat kokoontumisrajoitukset ja osin turvallisuusviestintätöiden suunnitelmallisuuden ja koordinoinnin puute.

Kaikki turvallisuusviestintätapahtumat kirjataan turvallisuusviestintäselosteina pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Prontoon. Pelastuslaitos viestii turvallisuudesta sosiaalisessa mediassa (Facebook, Instagram ja Youtube), omilla verkkosivuilla, tapahtumissa ja tilaisuuksissa sekä turvallisuuskoulutuksissa.

Turvallisuusviestintää toteuttavat kaikki pelastuslaitoksen työntekijät sekä sopimuspalokunnat. Yhteistyön kehittäminen muiden viranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on aloitettu.

Tarpeet ja tavoitteet

Lapissa asukasmäärään suhteutetut rakennuspalojen ja palokuolemien määrät ovat Suomen keskiarvoja korkeampia. Yhtenä syynä ovat pitkät välimatkat, joista aiheutuu pelastustoimintaan tavanomaista suurempia toimintavalmiusaikoja. Vahinkoriskien hallinta edellyttääkin omatoimisen varautumisen osaamisen vahvistamista, mikä korostaa onnettomuuksien ehkäisyä ja valvontatyön merkitystä.

Toimintaympäristön muutostekijänä on huomioitava väestön ikääntyminen ja siitä seuraava väestörakenteen muutos. Ikäihmisten määrä kasvaa. Kotona asujien toimintakunnon heikentyminen ja asumisen palvelumuotojen monimuotoisuus haastavat onnettomuuksien ehkäisytyön. Asumisen turvallisuuteen liittyvää yhteistyötä on tarpeen kehittää hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa.

Turvallisuuspalvelujen organisoinnin ja resursoinnin tavoitteena on, että onnettomuuksien ehkäisytyö vaikuttaa ihmisten turvallisuuskäyttäytymiseen ja työn tulokset alkavat näkyä onnettomuustilastoissa vuosikymmenen loppuun mennessä.

Ohjaus

Turvallisuuspalvelujen asiantuntijapalvelujen tavoitteena on edistää hyvää turvallisuuskulttuuria. Omatoimista varautumista tuetaan erityisesti pelastussuunnitelmiin kohdistetulla ohjauksella, neuvonnalla ja valvonnalla. Yleisötilaisuuksien turvallisuutta edistetään viranomaisten, kuntien ja kolmannen sektorin yhteistyöllä.

Viranomaisohjauksella ohjataan toiminnanharjoittajia pelastussuunnitelmien ja poistumisturvallisuusselvitysten laadinnassa omatoimisen varautumisen merkitystä painottaen. Kaavoituksen ja rakentamisen suunnittelun ohjauksella pyritään edistämään rakennusten käyttöturvallisuutta ja takaamaan pelastustoiminnan toimintaedellytykset.

Palvelutuotannon yhdenmukaisten toimintatapojen merkitys on noussut esille asiakaspalvelutilanteissa. Yhdenmukaisia toimintatapoja edistetään sekä palvelutilanteissa että viranomaisyhteistyössä.

Asiantuntijapalveluita tuotetaan ilmoitusten ja pyyntöjen perusteella. Tavoitteena on pystyä vastaamaan palvelutarpeeseen sekä kehittää palvelutuotantoa.

Asiantuntijapalvelujen palvelutuotannon vaikuttavuus edellyttää palvelurakenteen lisäksi vahvaa alan asiantuntijaosaamista. Osaamisen kehittäminen ja ylläpito vaativat henkilöstön ammattitaidon erikoistumista tunnistettuihin asiantuntijuuden vastuualueisiin. Asiantuntijuuksien kehittymiselle luodaan koulutuspolut. Henkilöstön osaamista ja suorituskkyä kehitetään suunnitelmallisesti.

Kohteiden riskeistä ja turvallisuudesta kerätään tietoa ja sitä hyödynnetään maakunnan turvallisuuden suunnittelussa.

Ohjauksen kohdentaminen ja voimavarat määritellään vuosittain valvontasuunnitelmassa. Palvelutuotannon määrällistä toteutumista arvioidaan pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Pronton ja valvontaohjelman tilastoista. Omavalvonnan kehittämisen myötä tavoitellaan myös palvelutuotannon laadullista arviointia.

Neuvonta

Henkilöstön osaamista ja suorituskkyä kehitetään suunnitelmallisesti.

Neuvonnan voimavarat määritellään vuosittain valvontasuunnitelmassa. Palvelutuotannon määrällistä toteutumista arvioidaan pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Pronton ja valvontaohjelman tilastoista. Omavalvonnan kehittämisen myötä tavoitellaan myös palvelutuotannon laadullista arviointia.

Turvallisuusviestintä

Ensisijainen tarve on luoda turvallisuusviestintätyölle tehokkaat ja yhdenmukaiset toimintatavat. Tämä mahdollistaa myös turvallisuusviestinnän laadullisen kehittämisen. Toimintatapojen luomiseen kytkeytyy tarve sisäisen viestinnän kehittämiseksi. Myös tarve henkilöstön kouluttamiselle ja turvallisuusviestinnän toteuttamiseen tarvittavan kaluston hankintaan on tunnistettu.

Turvallisuusviestintätyötä tehdään sosiaalisen median alustoilla. Yhteistyötä kehitetään ja syvennetään suunnitelmallisesti eri medioiden kanssa. Tavoitteena on lisätä turvallisuusviestinnän laatua ja määrää eri medioissa. Nuoremmat ikäpolvet ovat tavoitettavissa sosiaalisen median kanavilla, mutta varttuneemmat kansalaiset tavoitetaan paremmin perinteisemmässä mediassa.

Pelastuslaitos pyrkii lisäämään osallistumistaan erilaisiin yleisötapahtumiin. Lisäksi tapahtumia, esimerkiksi vierailupäiviä pelastusasemilla, pyritään järjestämään useammin.

Turvallisuusviestinnälle ei ole määritelty laadullisia tavoitteita. Tämä on johtunut pelastuslaitoksen turvallisuusviestintätyön organisoinnin keskeneräisyydestä sekä siitä, ettei laadun arvioimiseen ole ollut olemassa mittareita. Otettaessa laadun arviointi käyttöön, kohdentuu se koulutustoimintaan. Muun turvallisuusviestinnän laatua voidaan arvioida lähinnä tavoittavuuden näkökulmasta. Sosiaalisen median kanavien osalta tämä tarkoittaa julkaisujen kattavuuden paranemista. Tavoitteena on parantaa erityisesti videopalveluissa tapahtuvan viestinnän laatua ja lisätä verkossa tarjottavia koulutuksia.

Turvallisuusviestinnän palvelujen tuottaminen on koko organisaation vastuulla. Turvallisuusviestintätyötä koordinoi turvallisuuskouluttaja yhdessä turvallisuusviestintätiimin kanssa. Palvelu tuotetaan pelastuspalvelujen, turvallisuuspalvelujen ja sopimuspalokuntien yhteistyönä. Turvallisuuskoulutuksien järjestämiseen tarvittava henkilöstöresurssi koostuu pääasiassa pelastuspalvelujen henkilöstöstä. Turvallisuuspalvelujen resurssia käytetään koulutusten järjestämisessä muun onnettomuuksien ehkäisytyön asettamissa puitteissa.

Turvallisuusviestinnän palvelutuotanto määritellään vuosittain turvallisuusviestintäsuunnitelmassa. Palvelutason toteutumista seurataan turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisten toteutuneiden tapahtumien ja tilaisuuksien määrillä.

Päätös palvelutasosta

Kerätään palvelutuotannosta asiakaspalautetta.

Ohjaus

Huomioidaan palvelutuotannon suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä pelastustoimen riskianalyysi, onnettomuuskehitys ja pelastuspalvelujen toimintavalmius.

Toteutetaan rakentamisen suunnittelun ohjausta yhteistyössä kuntien rakennusvalvontojen kanssa.

Lisätään erityisryhmien asumisen turvallisuuteen liittyvää yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa.

Osallistutaan alueelliseen turvallisuussuunnitteluun tarpeen mukaan.

Kehitetään suunnitelmallisesti henkilöstön osaamista ja suorituskyykyä.

Palvelutuotannon voimavara muodostuu riskienhallintainsinöörien ja palotarkastajien resurssista. Tehtävään suunniteltu henkilöresurssi on 2,0 htv.

Neuvonta

Tarjotaan neuvontaa päivystävän palotarkastajan palvelun kautta arkisin virka-aikana. Palvelun tuottavat palotarkastajat. Tehtävään suunniteltu henkilöresurssi on 1,0 htv.

Turvallisuusviestintä

Turvallisuuskouluttaja toimii turvallisuusviestinnän asiantuntijana organisoiden ja ohjaten turvallisuusviestintätöitä. Hän vastaa turvallisuusviestinnän laadusta, säännöllisyydestä, riskiperusteisuudesta ja kehittämisestä. Hän toimii myös turvallisuuskouluttajana.

Turvallisuusviestinnän palveluita tuotetaan koko pelastuslaitoksen organisaation voimavaroin. Myös sopimuspalokunnat osallistuvat turvallisuusviestintätöihin yhdessä pelastuslaitoksen kanssa. Tehtävään suunniteltu henkilöresurssi turvallisuuspalvelussa on 2,0 htv ja pelastuspalvelulta on arvioitu saatavan 3–4 htv henkilöresurssi turvallisuusviestintään.

Kehittämistarve

Onnettomuuksien ehkäisy kuuluu jollain tapaa jokaisen pelastuslaitoksessa työskentelevän tehtäviin. Onnettomuuksien ehkäisyn merkittävyys osana pelastustoimen tehtäväkenttää kaipaakin nostetta omassa organisaatiossa ja sen kulttuurissa.

Ohjaus

Kehitetään asiantuntijuuden ja asiantuntijapalvelujen suorituskyykyä, jotta niillä pystytään vastaamaan toimintaympäristön turvallisuustarpeeseen.

Neuvonta

Kehitetään asiantuntijuuden ja asiantuntijapalvelujen suorituskyykyä, jotta niillä pystytään vastaamaan toimintaympäristön turvallisuustarpeeseen.

Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestinnän kehittämisessä tärkeintä on turvallisuusviestintätöiden sujuvuuden turvaavien rakenteiden luominen ja vahvistaminen. Samaan aikaan kehitetään turvallisuusviestintään liittyvien palvelujen saatavuutta sekä niiden tuottamisen tehokkuutta paremman organisoinnin avulla.

Pelastuslaitoksella on hyvät mahdollisuudet olla merkittävä turvallisuusviestijä Lapin maakunnan alueella. Turvallisuusviestintää kehitetään systemaattisesti osana pelastuslaitoksen ja hyvinvointialueen viestintää.

Turvallisuusviestinnän resurssien hallintaa kehitetään suuntaan, missä jo suunnitteluvaiheessa on tiedossa käytettävissä olevat resurssit ja järjestämisestä vastaavat henkilöt. Turvallisuusviestinnän koulutuskaluston hallintaa kehitetään.

Turvallisuusviestinnän yksikössä on palvelutasopäätöskaudella kahden (2) lisäviran tarve, joka on huomioitu Turvallisuuspalvelujen kehittämisen suunnitelma -liitteessä (liite 4).

Koko organisaation voimavarojen käytön saaminen turvallisuusviestintään vaatii toimeenpanoon lisää resursseja. Kehittämistoimenpiteiden aikataulu on palvelutasopäätöskausi 2026–2029 ja toimeenpano vaatii rahoituksen. Matkailun kehittyessä voimakkaasti turvallisuusviestintä on nähty tehokkaana mahdollisuutena vaikuttaa matkailijoiden turvallisuuteen.

4.1.2 Palontutkinta

Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitos suorittaa palontutkintaa tulipalojen sammutustyön yhteydessä. Lisäksi tarkempaa ja vaativampaa palontutkintaa suorittaa koulutettu ja nimetty pelastuslaitoksen palontutkintaryhmän henkilöstö, jotka toimivat tehtävässä oman toimen ohella ns. OTO tehtävä. Ryhmän toiminnasta vastaa tehtävään nimitetty palontutkinnan vastuhenkilö.

Palontutkinnan minimivaatimusten määrittelemiseksi palontutkinnat jaetaan kolmeen tasoon. Tutkinnan on vastattava kyseisen tason minimivaatimuksia ja tutkinta voidaan tehdä tarpeellisin osin laajemminkin.

Taso 1: palontutkinnan perustaso, joka suoritetaan jokaisesta tulipalosta. Tason 1 palontutkinnasta vastaa pelastustoiminnan johtaja. Tason 1 tutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyy ja sen leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot, vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät, kuten asukkaiden ja henkilökunnan toiminta palotilanteessa sekä pelastustoiminta.

Käytännössä tason 1 palontutkinta suoritetaan kirjaamalla Prontoon onnettomuus- ja rakennusselosteiden vaatimat tiedot.

Taso 2: palontutkinnan laajempi taso, joka suoritetaan vähintään tutkintakriteerit täyttävistä tulipaloista. Tason 2 tutkinnassa selvitetään tulipalon syy ja perehdytään tarkemmin onnettomuuden laajuuteen vaikuttaneisiin tekijöihin mukaan lukien pelastustoiminta. Tason 2 tutkinnassa tulipalo dokumentoidaan ja raportoidaan Prontoon sekä erilliselle raportille jatkokäsittelyä varten. Tason 2 palontutkinnasta vastaa tehtävään koulutettu palontutkija.

Taso 3: palontutkinnan laajin taso, joka suoritetaan tarpeen vaatiessa erityisen merkittävistä tapauksista tai osana muuta tutkintaa. Päätöksen tutkinnan aloittamisesta voi tehdä Onnettomuustutkintakeskus, sisäasiainministeriö tai pelastuslaitos.

Tason 3 palontutkintaa varten kootaan työryhmä, johon voi kuulua osallistujia pelastuslaitoksen ulkopuolelta. Työryhmä työskentelee erikseen nimetyn puheenjohtajan johdolla. Tutkinnan suuntaaminen ja laajuus määrittyy tutkittavan tapauksen ja tutkintatietojen tuottaman lisäarvon perusteella. Tason 3 tutkinta raportoidaan kuten tason 2 tutkinta ja sen toteuttamisesta vastaa tehtävään koulutettu palontutkija.

Tutkittavat tulipalot:

- 1. tason tutkinta suoritetaan kaikista tulipaloista.
- 2. tason tutkinta suoritetaan vähintään:
 - tulipaloista, joissa on vakavia henkilövahinkoja tai kuolema tai pelastushenkilö loukkaantuu
 - tulipalossa missä on merkittävä omaisuusvahinko (arvio 200 000 € tai yli)
 - tulipaloista, joista saatavilla tutkintatiedoilla voidaan arvioida olevan merkitystä palovahinkojen vähentämiseen ja ennalta ehkäisyyn
 - alueellisten tai ajankohtaisten teemojen perusteella
- 3. tason tutkinta suoritetaan erillisen päätöksen mukaan

TEEMATUTKINNAT

Tiedot palontutkinnasta tallennetaan toimenpiderekisteriin. Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, ilmoitetaan asiasta poliisille. Poliisille ilmoitetaan myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja henkilöturvallisuusrikkomuksista.

Palontutkinnan tuloksia ei ole vielä hyödynnetty järjestelmällisesti riskianalyysityössä eikä pelastuslaitoksen toiminnan kehittämisessä.

Palontutkinnassa osallistutaan pelastuslaitosten kumppanuusverkoston valtakunnalliseen yhteistyöhön.

Tarpeet ja tavoitteet

Palontutkinnan tulee olla johdettua, suunnitelmallista ja tavoitteellista. Lisäksi tulee varmistaa riittävät voimavarat ja suorituskyyky osaamisen, kaluston ja varusteiden osalta.

Palontutkinnan tuloksia voidaan hyödyntää vastaavien onnettomuuksien ehkäisyssä, vahinkojen rajoittamisessa sekä toimintavalmiuksien ja pelastustoiminnan kehittämisessä. Tämä edellyttää, että palontutkinnassa tuotettu tieto tavoittaa organisaatiossa ne onnettomuuksien ehkäisyn, pelastustoiminnan ja turvallisuusviestinnän kehittämisestä vastaavat henkilöt, jotka voivat tietoa omassa työssään hyödyntää. Edellytyksenä on myös palontutkijoiden ja tutkintatulosten käyttäjien välinen aktiivinen molempiin suuntiin toimiva tiedonvaihto.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos tekee palontutkintaa palontutkintaohjeensa mukaisesti.

Pelastuspalvelujen henkilöstö suorittaa I-tason palontutkintaa pelastustoiminnan johtajan johdolla tulipalojen sammutustyön yhteydessä. II-tason tutkinnat suorittaa pelastuslaitoksen palontutkintaryhmä. III-tason tutkintaan osallistutaan yhteistyöviranomaisen kutsusta.

Kehittämistarve

Palontutkintaa kehitetään palvelutasopäätöskaudella suunnitelmallisesti henkilöstön osaamista ja suorituskkyä sekä hankitaan ja kehitetään varusteita ja kalustoa.

Kehitetään tutkintatiedon hyödyntämistä onnettomuuksien ehkäisyssä ja pelastustoiminnassa.

Kehitetään palontutkinnan viranomaisyhteistyötä.

4.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Viranomaisyhteistyötä tehdään asiantuntijoina, lausunnonantajina ja yhteisvalvontakäynnerein. Näin pyritään mm. vaikuttamaan kaavoitus-, rakennus- ja korjaushankkeiden onnettomuuksia ehkäiseviin ratkaisuihin jo suunnitteluvaiheessa sekä saamaan eri alojen asiantuntijoiden osaaminen käyttöön asiakkaan turvallisuuden edistämiseksi paloriskiasunnoissa. Asiantuntijaroolissa toimitaan myös paikallisessa ja alueellisessa riskiarvioinnissa ja turvallisuussuunnittelussa.

Toimivaa viranomaisyhteistyötä luodaan vakioimalla toimintatapoja säännöllisiksi ja suunnitelmallisiksi.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto on valtakunnallinen kaikkien pelastuslaitosten vapaaehtoinen yhteenliittymä. Sen tavoitteena on kehittää pelastuslaitosten toimintaa siten, että tuotetut palvelut ovat laadukkaita, tehokkaita, taloudellisia ja perustuvat yhdenmukaiseen tulkintaan voimassa olevista säädöksistä ja määräyksistä. Onnettomuuksien ehkäisytyötä edistetään kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelutryhmässä, jossa ovat mukana onnettomuuksien ehkäisytyöstä pelastuslaitoksissa vastaavat päälliköt. Turvallisuuspalvelutryhmän alla on seitsemän pelastuslaitosten henkilöstöstä koostuvaa asiantuntijaverkostoa:

- kemikaaliasiantuntijat
- tapahtumaturvallisuuden asiantuntijat
- valvonnan asiantuntijat

- rakenteellisen paloturvallisuuden asiantuntijat
- palontutkinnan asiantuntijat
- riskiasumisen asiantuntijat
- turvallisuusviestinnän asiantuntijat.

Taulukko 1. Viranomaisyhteistyön rajapintoja

Yhteistoiminta- viranomaiset	Yhteisvalvontakäynnit	Yleisötapahtumat	Asumisturvallisuus	Palontutkinta	Patoturvallisuus	Paloilmoitinlaitteet	Sammutuslaitteistot	Nuohoojien vikailmoitukset	Kemikaaliturvallisuus	Öljysäiliön turvallisuus	Eläinten hyvinvointi	Säköturvallisuus	Pelastustoiminnan edellytykset	Ilmoitusvelvollisuudet muille viranomaisille
AVI	x	x							x					x
ELY	x				x				x	x			x	x
Ensihoidosta vastaava	x	x	x											x
Hätäkeskuslaitos						x	x							
Kaavoittaja			x						x				x	
Kunnan eläinlääkäri	x		x								x			x
Muut pelastuslaitokset		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Nuohoojat	x		x					x						
OTKES				x										
Poliisi	x	x	x	x					x				x	x
Puolustusvoimat	x												x	
Rakennusvalvonta	x	x	x	x		x	x		x	x		x	x	x
Sosiaaliviranomainen	x		x											x
Tarkastuslaitokset	x					x	x		x	x		x	x	
Trafi	x								x				x	
Tukes	x	x				x	x		x			x	x	x
Tulli	x													
Ympäristöterveys	x	x	x						x		x			x
Ympäristönsuojelu	x	x	x						x	x				x

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastusviranomainen voi tehdä rakennuskohteeseen tarkastuksen rakennushankkeen aikana, jos rakennusvalvontaviranomainen ja pelastusviranomainen arvioivat tällaisen tarkastuksen tarpeelliseksi lupamääräysten, suunnitelmien tai rakentamista koskevien säännösten noudattamisen valvomiseksi. Tämä lisää tarvetta yhteistyölle rakennusvalvonnan kanssa. Palvelutuotannossa tavoitteena on lisätä rakennusalaan liittyvää pelastusalan asiantuntijuutta ja toimivaa yhteistyötä vaikuttaen rakennushankkeiden turvallisempaan käyttöön ja pelastustoimintaan.

Väestön ikääntyminen näkyy voimakkaasti väestörakenteessa tulevana vuosikymmeninä. Ikääntyvien ihmisten toimintakyvyn alentuessa kasvaa tarve tehdä yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa. Yhteistyön tarvetta sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa lisää myös pelastuslain 42 §:n mukaisten palonvaarasta ja onnettomuusriskeistä tehtyjen ilmoitusten määrän kasvu. Tavoitteena on hyödyntää palvelutuotannossa hyvinvointialueen sisäisiä yhteistyömahdollisuuksia ja varata voimavaroja moniviranomaisyhteistyön kehittämiseen.

Nuohoojat ilmoittavat nuohouksessa havaitsemansa puutteet ja viat pelastuslain 62 §:n mukaisesti pelastusviranomaiselle. Nuohoojat voivat tehdä ilmoituksensähköisesti pelastustoimen verkkosivuilla. Palotarkastajat käsittelevät nuohoojien tekemät vikailmoitukset.

Turvallisuuspalvelujen vastuualueelta osallistutaan pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asiantuntijaverkostojen ja niiden työryhmien toimintaan.

Päätös palvelutasosta

Käsitellään lakisääteiset ja muut pelastusviranomaiselle tulevat ilmoitukset ja lausuntopyynnöt.

Kehitetään viranomaisyhteistyötä.

Asiantuntijapalvelut tiivistää yhteistyötä rakennusvalvontaviranomaisten kanssa.

Tehostetaan palonvaarasta ja onnettomuusriskeistä tehtyjen ilmoitusten käsittelyprosessia hakemalla yhteistyörajapintoja sosiaali- ja terveystoimijoiden kanssa.

Viranomaisyhteistyötä tehdään koko turvallisuuspalvelujen vastuualueen voimavaroin.

Osallistutaan alueelliseen turvallisuussuunnitteluun tarpeen mukaan.

Osallistutaan pelastuslaitosten kumppanuusverkostotyöhön.

Henkilöstön osaamista vahvistetaan suunnitelmallisella koulutuksella.

Kehittämistarve

Turvallisuuspalveluissa tulee kiinnittää huomiota työnantajan veto- ja pitovoimaan.

4.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuuksien uhkien, määrän ja syiden kehitystä. Jos uhkissa ja määrässä tapahtuu merkittävää lisääntymistä ja onnettomuuksien syyt

osoittavat puutteita turvallisuusjärjestelyissä tai systemaattisen virheen ihmisten käyttäytymisessä, on asia pyrittävä korjaamaan ensisijaisesti onnettomuuksia ehkäisevillä toimenpiteillä. Jos onnettomuuksien ehkäisy ei ole mahdollista tai riittävää, on parannettava pelastustoiminnan toimintavalmiutta.

Onnettomuuskehityksen seurannassa ennen vuotta 2019 matkailun palokuolemat eivät nousseet esille ja vapaa-ajan sekä asuinrakennuksien valvontaan ei ollut mitoitettu resursseja. Lapissa palokuolemien määrä on ollut kymmenen vuoden aika keskimäärin 3,3 vuodessa.

Vapaa-ajan ja asuinrakennuksia on Lapissa noin 90.000. Näissä matkailua palvelevien vapaa-ajan ja asuinrakennusten määrät ja riskit ovat nousseet merkittävästi Lapissa. Matkailussa on tapahtunut kaksi rakennuspaloa vuosina 2019 ja 2024, joissa molemmissa oli kolme palokuolemaa.

Onnettomuustutkintakeskuksen tutkintaselosteen mukaan Kolarin 13.2.2024 palanut hostellirakennus oli alun alkaen rakennettu asuinrakennukseksi, mutta sitä oli muutettu ajan kuluessa majoitusrakennukseksi. Vuosien saatossa rakennukseen tehty muutokset heikensivät palo- ja poistumisturvallisuutta. Rakentamisen jälkeen kohteeseen oli haettu neljä rakennuslupaa vuosina 1974, 1987 ja 2002. Rakennuslupakäsittelyissä pelastusviranomaisen paloturvallisuuden asiantuntijarooli ei ole ollut riittävällä tasolla ja asiantuntijapalveluissa roolia on vahvistettava. Tehtyjen johtopäätöskien perusteella pelastuslaitoksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin, pelastuslaki 43 § (379/2011).

Resurssitarpeissa on huomioitava matkailun voimakkaan kasvun lisäksi ikäihmisten monimuotoisen asumisen kehittyminen ja valtakunnallinen tulipalojen puolittamistavoite.

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Onnettomuuksien kehitystä seurataan pelastustoimen resurssi- ja tilastojärjestelmä Prontosta. Lisäksi seurataan Onnettomuustutkintakeskuksen (OTKES) ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) turvallisuustutkintaa sekä median uutisointia.

Onnettomuuksista on seurattu ensisijaisesti niiden valtakunnallista kehitystä. Lapin alueella tapahtuneissa onnettomuuksissa on kiinnitetty huomiota palokuolemien määrään.

Tarpeet ja tavoitteet

Alueen onnettomuusuhkien, tapahtuneiden onnettomuuksien määrän, sijainnin ja syiden seurannan ja analysoinnin tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Onnettomuuskehityksen seurannan tuloksia voidaan hyödyntää onnettomuuksien ehkäisyn ja pelastustoiminnan kehittämisessä. Tämä edellyttää, että onnettomuuskehityksestä tuotettu tieto tavoittaa organisaatiossa ne onnettomuuksien ehkäisyn, pelastustoiminnan ja turvallisuusviestinnän kehittämisestä vastaavat henkilöt, jotka voivat tietoa omassa työssään hyödyntää.

Tiedon kerääminen, analysointi ja hyödyntäminen ovat kehittyneet voimakkaasti sähköisten alustojen myötä. Pelastustoimen tietojohdamisen välineenä hyödynnettävää teknistä tiedonhallinnan alustaa kehitetään valtakunnallisesti.

Päätös palvelutasosta

Onnettomuuskehityksen seurannan tuloksia hyödynnetään pelastuslaitoksen toiminnan kehittämisessä.

Onnettomuuskehityksen seuranta painottuu riskianalyysin havaintojen perusteella onnettomuuksiin, jotka koskevat matkailua ja yli 65-vuotiaiden ihmisten asumista.

Pelastuslaitos on mukana pelastuslaitosten kumppanuusverkoston yhteistyössä, jolla pyritään kehittämään sähköisten alustojen kautta tapahtuvaa tiedonhankintaa.

Onnettomuuskehityksen seurantaa tehdään riskienhallintapäällikön, valvontapäällikön ja riskienhallintainsinöörin voimavaroin. Tehtävään suunniteltu henkilöresurssi on 0,5 htv.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksella tulee olla käytössä ajantasainen tilannekuva onnettomuuskehityksestä. Onnettomuustietojen analysointikykyä on kehitettävä. Kehittämistoimenpiteet aikataulutetaan palvelutasopäätöskaudelle 2026–2029.

4.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelun kuvaus ja palvelutasontason nykytila

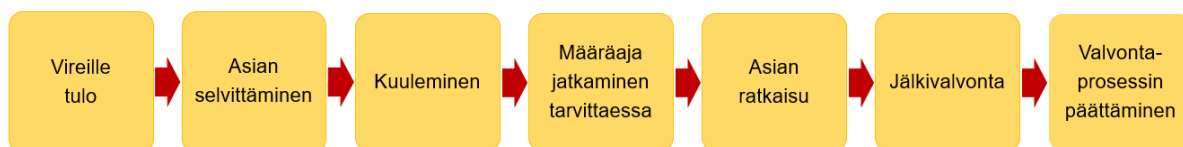
Hyvinvointialueet eivät tällä hetkellä hoida turvallisuuspalvelujen tehtäviä yhteistoiminnassa. Tarvetta järjestämisen valvonnalle ei siten ole.

Päätös

Turvallisuuspalvelujen tehtäviä ei hoideta yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa. Seurataan yhteistoimintatilanteen kehittymisen tarvetta.

4.1.6 Valvontatehtävät

Valvontaa tehdään pelastuslaitoksen vuosittain laatiman palvelutasopäätökseen ja riskien arviointiin perustuvan valvontasuunnitelman mukaisesti. Valvontasuunnitelmassa määritellään tarkemmin valvonnan toteuttamisen toimenpiteet ja niiden kohdentaminen, eri kohteiden palotarkastusten keskimääräinen tarkastusväli ja siihen vaikuttavat tekijät, yhteistoiminta muiden valvontaviranomaisten kanssa sekä valvontatoiminnan voimavarat. Valvontasuunnitelmassa esitetään lisäksi, miten pelastuslaitos itse arvioi valvontasuunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta sekä kehittää toimintaansa.

Kuva 5. Valvontaprosessi. Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto (muokattu alkuperäisestä)

Valvontatoimien maksullisuus perustuu sen tuottamisesta aiheutuneisiin kokonaiskuluihin. Maksullisuuden ja taksat vahvistaa aluehallitus aluevaltuuston vahvistamien hinnoitteluperiaatteiden mukaisesti.

Pelastuslaitos ylläpitää valvontatyöhön liittyvää valvontarekisteriä valvontaohjelmassa. Valvontatoimenpiteet suoritetaan noudattaen voimassa olevaa pelastuslaitosten kumppanuusverkoston ohjeistusta.

Palvelutasopäätöskauden aikana tullaan ottamaan käyttöön uusi valtakunnallinen onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä (OEJ).

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain mukainen valvonta

Pelastuslain säädösten noudattamista valvotaan valvontakäynneillä eli palotarkastuksilla sekä asiakirjavalvonnalla ja paloturvallisuuden itsearviointilla korostaen kohteen oman toiminnan merkitystä turvallisuuden parantamisessa. Valvontakohteen turvallisuutta valvotaan asiakirjavalvonnassa dokumenttien avulla ja paloturvallisuuden itsearviointissa asiakkaan tekemällä paloturvallisuusarvioinnilla. Valvontakohteet ovat kiinteistöjä, rakennuksia, muita kohteita tai toimintaa, joka kuuluu pelastuslaitoksen valvonnan piiriin. Valvontaa suoritetaan, kohteen luonteen mukaan, joko säännöllisin väliajoin määräaikaaisesti tai epäsäännöllisesti.

Määräaikaiset valvontakohteet koostuvat yleisesti ottaen yrityksistä, laitoksista ja vastaavista toiminnanharjoittamiseen käytettävistä rakennuksista. Määräaikaisen yleisen palotarkastuksen piiriin kuuluvia valvontakohteita on noin 3 700. Vuosittaisena tavoitteena on valvoa 750 kohdetta. Valvottavien kohteiden määrä tarkennetaan vuosittain valvontasuunnitelmassa. Määräaikainen valvonta toteutetaan valvontasuunnitelman mukaan 100 %:sti. Valvontakohteiden valvontaväli vaihtelee 6–120 kuukauden välillä.

Pelastuslain velvoitteet koskevat myös asuinrakennusten omistajia, haltijoita ja toiminnanharjoittajia. Asuinrakennuksien valvontaa tehdään asiakirjavalvontana ja riskiperusteisesti kohdekäynteinä. Asiakirjavalvonta kohdennetaan asiakkaan palauttamaan paloturvallisuuden itsearviointilomakkeeseen. Kaikista paloturvallisuuden itsearviointissa käsitellyistä kohteista kirjataan päätös valvontaohjelmaan. Valvonnallisesti huomioitavia ovat kohteet, joissa asukas on itsearviointissa tunnistanut puutteita, mutta ei ole esittänyt suunnitelmaa puutteiden korjaamisesta. Kohdennetussa valvonnassa puutteet on selvitetty ja tarvittaessa annettu korjausmääräys sekä tehty kohteeseen jälkivalvonta. Yksityisessä käytössä olevien vapaa-ajan asuinrakennusten osalta tarkoituksenmukaisimmaksi toimintamalliksi on todettu kohteiden vähäisen riskin vuoksi turvallisuusviestinnän tehostaminen viranomaisvalvonnan sijasta.

Kemikaalivalvonta

Valvontatoiminnassa huomioidaan pelastusviranomaista velvoittavan kemikaalilainsäädäntö. Pelastusviranomaisen valvoo vaarallisten kemikaalien vähäistä käsittelyä ja varastointia.

Kemikaaliturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen säädösten valvontaa suoritetaan toiminnanharjoittajien tekemien ilmoitusten perusteella. Pelastusviranomaisen tekee ilmoituksen perusteella päätöksen ja suorittaa käyttöönottotarkastuksen. Kohteiden valvonta suoritetaan määräaikaisena valvontana.

Tarpeet ja tavoitteet

Valvonnan tarkoitus on ohjata, neuvoa ja opastaa palo- ja henkilöturvallisuuden ylläpidossa ja kehittämisessä sekä valvoa pelastusviranomaisen valvottavaksi määrättyjen säännösten noudattamista. Lisäksi valvotaan annettujen korjausmääräysten toteutumista. Valvonnassa korostetaan kohteen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan vastuuta turvallisuuden ylläpidossa ja parantamisessa. Valvontatoiminnalla pyritään myös varmistamaan pelastustoiminnan toimintaedellytykset onnettomuustilanteissa.

Valvonnan kohdemäärittelyjen, valvontatiheyden ja tarkastusten toteutustavan on perustuttava riskien arviointiin. Valvontatoiminnan riskiperusteisuudessa ei kuitenkaan ole hyödynnetty palontutkinnan eikä tilastollisen onnettomuuskehityksen seurantatietoja. Toimintaa tuleekin kehittää lisäämällä seurantiedon analysointia ja siihen liittyvää tiedonvaihtoa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos valvoo alueellaan pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. 2 luku sisältää yleisiä jokaiselle asetettuja velvoitteita ehkäistä onnettomuuksia ja toimia hätätilanteissa ja 3 luku toiminnanharjoittajalle ja rakennuksen omistajalle ja haltijalle asetettuja velvoitteita huolehtia rakennusten ja kiinteistöjen palo- ja henkilöturvallisuudesta sekä varautua onnettomuuksien ehkäisyyn ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa.

Valvonnan keinoina käytetään valvontakäyntejä ja asiakirjavalvontaa. Paloturvallisuuden itsearviointia käytetään kohteiden riskienarvioinnissa kohdentamaan valvontaa. Valvontakeinot valitaan siten, että niillä saadaan aikaan tilanteeseen nähden paras mahdollinen vaikuttavuus.

Valvonta perustuu riskianalyysin havaintojen ja onnettomuuskehityksen seurantaan. Säännöllisesti suoritettavassa määräaikaaisessa valvonnassa huomioidaan lisäksi valvontaohjelman antamat ohjeelliset valvontavälit.

Kohteita, joihin ei toteuteta määräaikaista valvontaa, on lisätty edelliseen palvelutasopäätökseen verrattuna. Riskiarvion perusteella näiden kohteiden riskit eivät sisällä henkilöriskejä ja onnettomuuskehityksen seurannassa kohteiden toteutuneet omaisuusvahinkoriskit ovat pysyneet matalana. Pienten kohteiden uudelleen rakentaminen maksaa vähemmän kuin suurien ja omaisuusriskit ovat matalampia. Lisäksi käyttöön on otettu valtakunnallisesti uusia kohdetyppejä.

Määräaikaista valvontaa ei sovelleta seuraaviin eriteltyihin valvontakohteisiin:

- Ympäri vuorokautisessa käytössä olevat valvontakohteet (A1)
 - Yksittäiset vuokrattavat lomamökit
- Kokoontumis- ja liikerakennus valvontakohteet (A3)
 - Alle 400 m²:n myymälä- ja liikerakennukset, kauppakeskukset
 - Alle 400 m²:n ammattiliikenteen kaluston suoja- ja huoltorakennukset sekä pysäköintitalot ja –hallit
 - Alle 100 m²:n tieto- ja viestintätekniikan rakennukset ja muut liikenteen rakennukset

- Teollisuus- ja varastorakennus valvontakohteet (A4)
 - Alle 400 m²:n energiantuotannon rakennukset
 - Alle 400 m²:n energiansiirto- ja varastointirakennukset
 - Alle 400 m²:n tuotantorakennukset
 - Alle 400 m²:n teollisuus- ja pienteollisuustalot
 - Alle 400 m²:n varastorakennukset
 - Alle 100 m²:n vesihuollon rakennukset
 - Alle 100 m²:n jätehuollon rakennukset
- Maatalousrakennukset (A5)
 - Kohteet, jotka eivät ole ilmoitusvelvollisia kunnan ympäristöviranomaiselle
 - Kasvihuoneet ja muut maatalousrakennukset
- Muut rakennukset (A6)
 - Alle 400 m²:n toimistot ja työpaikatilat
 - Alle 400 m²:n palo- ja pelastustoimen rakennukset.

Valvontasuunnitelmassa määritellään valvontatoiminnan vuosittaiset määrät, painopisteet sekä tavoitteet ja keinot valvonnan toteuttamiseksi. Määräaikainen valvonta suoritetaan valvontasuunnitelman mukaan 100 %:sti.

Pelastusviranomaisen valvoo vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain noudattamista, kun on kyse:

- vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä ja varastoinnista tai säilytyksestä, jollei toiminta ole osa 23 §:n 2 momentissa tarkoitettua toiminnallista kokonaisuutta, jolloin sen valvonta kuuluu Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle
- yksityiseen kulutukseen hyväksytyjen iletulitteiden ja vähäistä vaaraa aiheuttavien muiden pyroteknisten tuotteiden varastoinnista kaupan yhteydessä tai niiden luovutuksesta yksityiseen kulutukseen
- räjähteiden ja vaarallisten kemikaalien käytöstä erikoistehosteena 81 §:ssä mainituissa tilaisuuksissa
- yksityistä iletulitusta koskevien ilmoitusten käsittelystä (iletulitus muuna aikana kuin 31.12 klo 18:00–1.1 klo 02:00)
- öljylämmityslaitteiston käyttöönotosta ja pohjavesialueella sijaitsevan maanalaisen öljysäiliön tarkastuksesta.

Henkilöstön osaamista ja suorituskyyä kehitetään suunnitelmallisesti.

Palvelutuotannon voimavara muodostuu valvontapäällikön ja palotarkastajien resursista. Valvonnan suunniteltu henkilöresurssi on 10 htv.

Turvallisuuspalvelujen resurssit eivät ole mitoitettu nykyiseen tilanteeseen ja onnettomuuksien ehkäisyn taso ei ole riittävä. Henkilöstön lisätarve on yhteensä viisi (5) virkaa.

Henkilöstövajeen takia varaudutaan tarvittaessa siirtämään osa määräaikaisen valvonnan resursseista asiantuntijapalveluihin sekä asuinrakennuksien ja ikäihmisten monimuotoisen asumisen ennaltaehkäisevään työhön.

Palveluntuotannossa resurssivajeen vaikutukset huomioidaan valvontasuunnitelmassa priorisoiden valvonta riskiperusteisesti ensisijaisesti henkilöriskikohteisiin.

Kehittämistarve

Valvontaprosessi pitää aina päättää ja tämän arvioidaan lisäävän tarvetta hallintopakkeinojen käyttöön.

Valvontapalvelun vastuuyksikössä on palvelutasopäätöskaudella kolmen (3) palotarkastajan lisäviran tarve, joka on huomioitu Turvallisuuspalvelujen kehittämisen suunnitelma -liitteessä (liite 4).

4.1.7 Valmiuden tarkastaminen

Valmiuden tarkastaminen tarveharkinnan mukaan.

Päätös

Pelastuslaitos tekee PelL 84 §:n mukaisia valmiuden tarkastamisia tarvittaessa.

4.1.8 Muut onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palvelut

Turvallisuuspalveluilla ei ole muita onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palveluita.

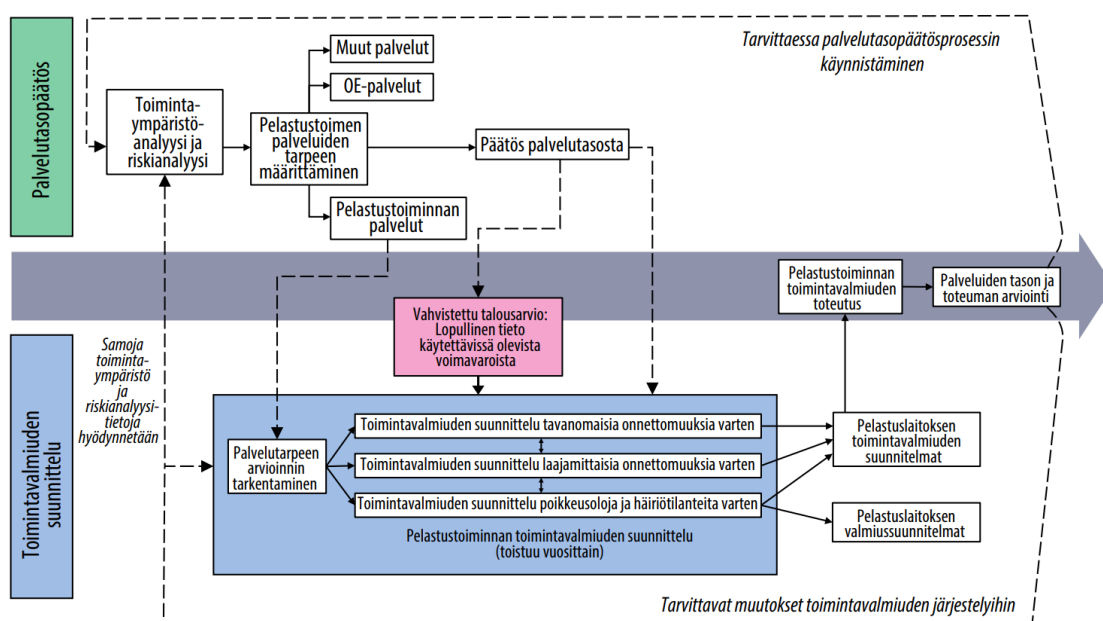
Päätös

Muita onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan palveluja ei tehdä.

4.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

Pelastustoiminnan tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti. **Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnittelu pohjautuu Sisäasiainministeriön pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnitteluohjeeseen (2025:2).**

Palvelutasopäätös perustuu suunnitteluohjeen mukaiseen analyysiin ja määrittää konkreettisesti, millä tasolla ja millä resursseilla pelastustoimi toteutetaan alueella. Toimintavalmiuden ylläpitäminen ja muutoksiin reagoiminen on ”jatkuva” työtä; jota tehdään pelastusasemaryhmissä päivittäin operaatiokeskuksen ohjauksessa.

Kuva 6. Toimintavalmiussuunnittelun ja palvelutasopäätösprosessin kuvaus. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (SM 2025:2)

4.2.1 Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitos huolehtii osaltaan, että väestöä voidaan varoittaa yleisellä vaaramerkillä ja tilanteen edellyttämällä vaaratiedotteilla. Väestön varoittaminen toteutetaan taajamissa ja erityisten riskikohteiden läheisyydessä kiinteiden väestöhälyttimien kautta. Väestöhälyttimien sijoittaminen määräytyy ensisijaisesti siten, että asutuskukset saadaan hälyttimien kuuluvuusalueen piiriin.

Lapin maakunnan alueella on 70 väestöhälytintä. Näistä viimeisemmän kirjauksen mukaan toimii 26 kpl eli 37 %. Valtaosa Lapin asukkaista on siis kuuluvuusalueiden

ulkopuolella. Esimerkiksi Rovaniemen kaupungin keskusta-alue on pelastusasemilla olevien hälyttimien varassa, joten kuuluvuusalueet ovat varsin vaatimattomat.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslain 27 §:n mukaan hyvinvointialue päättää, millä tavoin pelastuslaitos huolehtii alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Huomioitavaksi tulee, että pelastustoimen viranomaisen on varauduttava väestönsuojelutehtäviensä hoitamiseen riittävän suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvien valmisteluin huolehtimalla väestönsuojelun johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien perustamisesta ja ylläpidosta.

Tavoite on, että Lapin maakunnassa on toimiva väestöhälytinjärjestelmä isommissa asutuskeskuksissa ja erityisten riskikohteiden läheisyydessä. Väestöhälyttimet ovat myös osa valtakunnallista järjestelmää, jolla varoitetaan väestöä ilmasta uhkaavasta vaarasta.

Päätös palvelutasosta

Väestöhälytinjärjestelmää uusitaan vuosittain investointisuunnitelman mukaisesti. Väestön varoittaminen toteutetaan kaupungeissa, kuntien taajamissa ja erityisten riskikohteiden läheisyydessä osaksi kiinteiden väestöhälyttimien kautta.

Hälyttimien sijoittamisessa huomioidaan vaarallisten aineiden kuljetusreitit. Hälyttimille laaditaan huolto- ja kunnossapito-ohjelma sekä sovitaan huolto- ja kunnossapidon suorittajasta.

Tavoitteena on, että 50 % Lapin maakunnan asukkaista on kiinteiden väestöhälyttimien kuuluvuusalueen piirissä.

Kehittämistarve

Selvitetään yhdessä muiden turvallisuusviranomaisten kanssa vaihtoehtoisia, myös toisia täydentäviä, tehokkaammin koko maakunnan väestön tavoitettavia varoitusjärjestelmiä. Jatketaan väestöhälyttymien uusimista investointisuunnitelman mukaisesti vuosina 2026–2030.

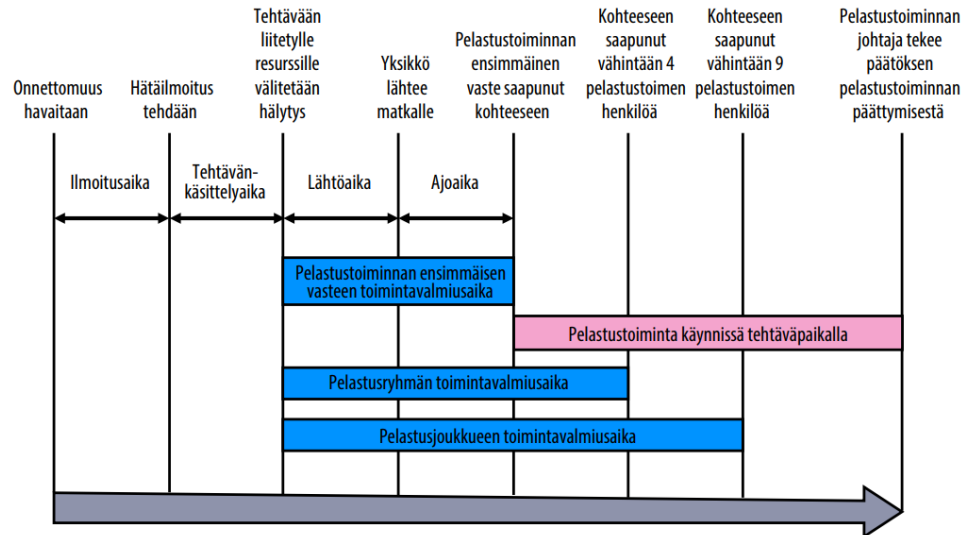
4.2.2 Pelastustoiminta

Pelastuslain 32 §:n 1 momentin mukaan pelastustoimintaan kuuluu:

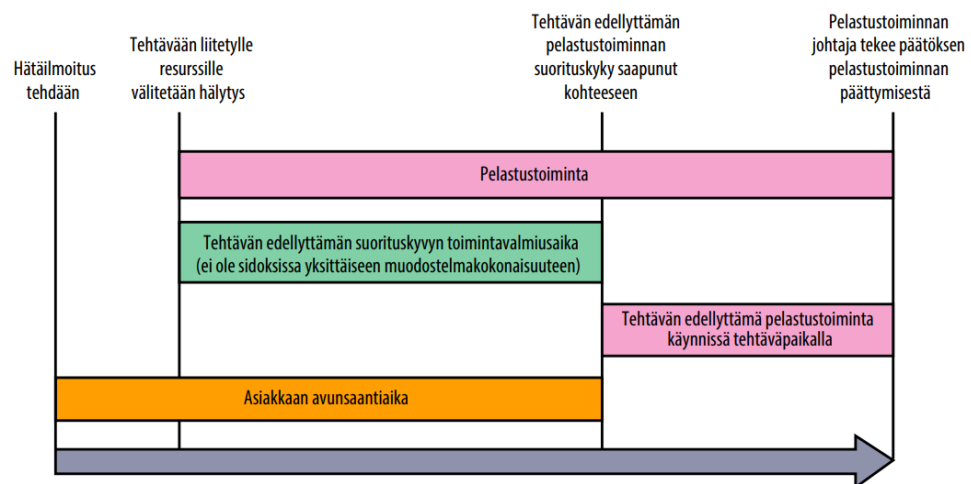
- hälytysten vastaanottaminen
- väestön varoittaminen
- uhkaavan onnettomuuden torjuminen
- onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen
- tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen
- kohdissa 1–5 mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot.

4.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet

Toimintavalmiusaikatavoitteet perustuvat Sisäministeriön pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeeseen 2025:2.

Kuva 7. Pelastustoiminnan muodostelmiin liittyvät toimintavalmiusaikakäsitteet

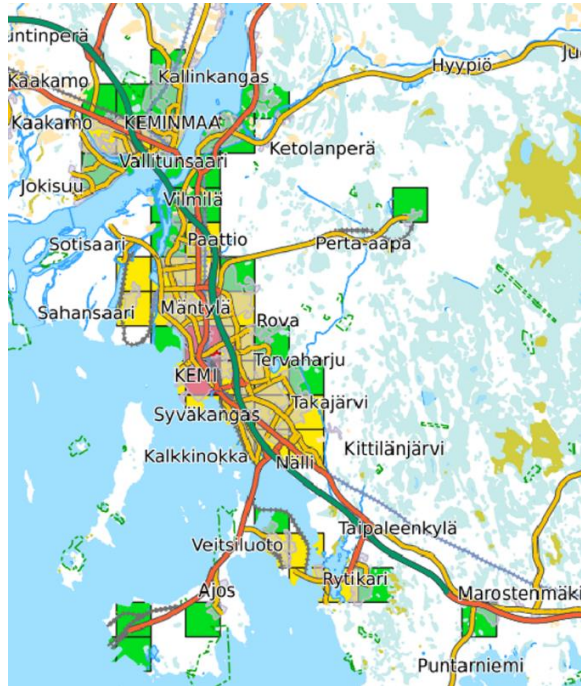

Kuva 8. Pelastustoiminnan suorituskykyyn liittyvät toimintavalmiusaikakäsitteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

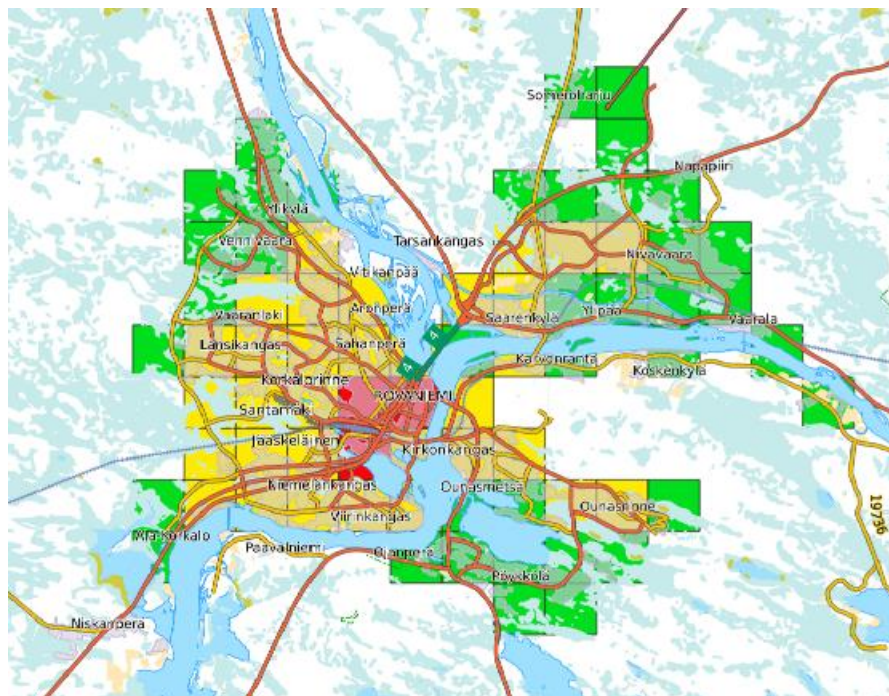
Suomi on jaettu 1 km x 1 km kokosiin riskiruutuihin. Kullekin ruudulle on määritelty riskiluokka (I–IV). Ruutuaineisto on vuodelta 2025. Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnittelussa on mielekästä kohdistaa palvelutuotanto sinne, missä on useita korkean riskiluokan ruutuja.

Riskiluokka I.. ■ Riskiluokka II ■ Riskiluokka III ■

Kuva 9. Riskiruudut Kemin kaupungin alueella

Kuva 10. Riskiruudut Tornion kaupungin alueella

Kuva 11. Riskiruudut Rovaniemen kaupungin alueella

Taulukko 2. Toimintavalmiusaikojen mediaanit

Toimintavalmiusaikojen mediaanit (mm:ss)	2022	2023	2024
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani	9:57	9:48	9:56
Pelastustoiminnan toimintavalmiusajan mediaani	14:43	14:50	15:55
Pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mediaani	19:31	20:37	18:10

Tarpeet ja tavoitteet

Riskiluokkiin liittyvät toimintavalmiusaikatavoitteet

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa määritellään riskiluokkakohdattaiset toimintavalmiusaikatavoitteet. Riskiluokalle määritely toimintavalmiusaika ohjaa pelastuslaitoksen toimintavalmiussuunnittelua ja toimii suuntaa antavana ohjeena esimerkiksi pelastusasemien sijoittelussa.

Päätös

Toimintavalmiusaikatavoitteet asetetaan Sisäministeriön pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen 2025:2 mukaisesti.

Toimintavalmius tulee vähintään toteutua siten, että A- ja B-kiireellisyysluokan pelastustehtävissä ensimmäinen vaste saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen aina vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Pelastuslaitos laatii palvelutasopäätöksen liitteeksi erillisen toimintavalmiussuunnitelman 31.3.2026 mennessä.

Pelastusalueille ja pelastusasemaryhmiin erikseen kohdennetun toimintaympäristö- ja riskianalyysin perusteella huomioidaan pelastusasemien henkilöstö- ja kalustoresurssitarpeet ja laaditaan ko. alueen sopimuspälokuntien sekä henkilöstön suorituskykyvaatimuksia palveleva koulutus- ja harjoitussuunnitelma.

Taulukko 3. Lapin pelastuslaitoksen asettamat toimintavalmiusaikatavoitteet A- ja B-kiireellisyysluokan tehtäville.

Toimintavalmiusaikatavoitteet	Riski-luokka I	Riski-luokka II	Riski-luokka III	Riski-luokka IV
Ensimmäisen vasteen / pelastusryhmän riskiluokkakohdainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	6 min / 9 min	10 min / 12 min	20 min / 20 min	-
Pelastusjoukkueen riskiluokkakohdainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	20 min	30 min	30 min	-
Ensimmäisen vasteen toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä, riskiluokista riippumatta	10:00 min			

Sisäministeriön pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen 2025:2 mukaisesti toimintavalmiusaikojen toteumaa arvioidaan kunkin riskiluokan ruuduissa yhteensä. Toteuman seurannassa minimivaatimus on saavuttaa 80 % tehtävistä tavoiteajassa.

Palvelutason kehittämistarve

Erityisesti harva-alueen (II - IV riskiruudut) sopimuspalokunnissa huomioidaan ensimmäisen vasteen toimintavalmiuden ja suorituskyvyn kehittäminen. Kehittämistoimenpiteenä erityisesti vaihtoehtoisten sammuksen menetelmien kehittäminen, koska savusukelluksen suorituskyvyn toimintavalmiusaika voi olla pitkä harva-alueen pelastusasemaryhmissä.

4.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuspalvelujen toimintavalmiuden säätelyllä saatetaan suorituskky vastaamaan vallitsevaa onnettomuusuhkaa tai turvallisuustilannetta. Valmiustasoiksi määritellään perus, tehostettu ja täysvalmius, joilla kuvataan tavoiteltavaa pelastustoiminnan valmiutta ja suorituskkyä suhteessa vallitsevaan uhkatason.

Suorituskkykohtaisen palvelutarpeen arvioinnin pohjatietoina käytetään muun muassa toimintaympäristöanalyysiä ja riskinarvioita. Suorituskkykohtaisen arvioinnin avulla tarkennetaan, millaiset pelastustoiminnan resurssit ja valmiudet ovat tarpeen, jotta tunnistettuihin riskeihin ja uhkiin voidaan vastata mahdollisimman hyvin. Tämä tarkoittaa palvelutarpeen tarkastelua koko hyvinvointialueen pelastustoimen alueella ja sen eri osissa, pelastusasemaryhmien toiminta-alueilla. Lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon vuorokautinen ja kausittainen vaihtelu, mikä auttaa varmistamaan, että pelastustoimen palvelut ovat riittäviä ajankohdasta tai kaudesta riippumatta.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuspalvelut suunnitellaan ja toteutetaan siten, että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät asetetaan kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen.

Valmiuden perustasona on päivittäinen perusvalmius, jota muutetaan tarpeen mukaan. Valmiuden säätelyyn liittyvät toimenpiteet vahvistetaan pelastuslaitoksen johtamisohjeessa. Valmiutta voidaan muuttaa esimerkiksi:

- määräämällä asemapaikalle lisävalmiutta tai muuttamalla aseman perusvalmiutta
- siirtämällä pelastuslaitoksen koko henkilöstöä eri valmiuden ylläpitotehtäviin
- hälyttämällä pelastusasemille lisähenkilöstöä suunnitellun perusvalmiuden lisäksi
- hälyttämällä sopimuspalokuntia asemavalmiuteen
- kohottamalla tilanne- ja johtokeskuksen valmiutta.

Päätös palvelutasosta

Pelastuspalvelut suunnitellaan ja toteutetaan siten, että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa tehtävät asetetaan kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen.

Pelastuslaitoksella on käytössä vahvistetut valmiustasot, joiden avulla pelastustoimintavalmiutta voidaan muuttaa tarveperusteisesti erilaisissa häiriötilanteissa, suuronnettomuuksissa ja poikkeusoloissa. Valmiustasoiksi määritellään perus, tehostettu ja täysvalmius.

Perusvalmius tarkoittaa sitä, että organisaatiolla on toimintavalmius erilaisiin tehtäviin.

Tehostettu valmius tarkoittaa sitä, että toimintavalmiutta on tehostettu esimerkiksi pelastustoiminnan johtamiseen, kaluston valmiuteen, henkilöstöresursseihin, tilanteen seurantaan, dokumentointiin, tiedottamiseen ja viranomaisyhteistyöhön liittyvien toimenpiteiden myötä, jotka päätetään kunkin toimintaympäristön ja uhka-arvion mukaisesti.

Täysvalmius tarkoittaa sitä, että organisaation kaikki tilanteen hoitamisen kannalta tarpeelliset toiminnot ja voimavarat ovat toiminnassa tai valmiudessa toimimaan. Valmiustason muutokset voivat perustua paikalliseen, alueelliseen tai valtakunnalliseen uhka-arvioon.

Valmiustason nostamisen taustalla voi olla esimerkiksi:

- vaarallinen sääilmiö tai luonnonkatastrofi, kuten rankkasateet, tykkylumen aiheuttamat ongelmat, tulvat ja myrskyt
- vakava häiriötilanne sähköjakelussa, tietoliikenteessä tai muussa infrajärjestelmässä, – suuret yleisötaphtumat
- henkilöstön laajamittainen poissaolo (epidemia)
- vakava suuronnettomuuden uhka (tulva, säteily)
- tapahtunut suuronnettomuus tai pitkäkestoinen onnettomuus tai
- toiselta viranomaiselta tai toimijalta tullut uhka-arvio tai avunpyyntö.

Eri valmiustasoilla pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen käytetään koko pelastuslaitoksen päätoimista sekä sopimushenkilöstöä mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Valmiuden sääntelyyn liittyvät tehtävät ja toimivalta vahvistetaan pelastuslaitoksen johtamisohjeessa.

Kehittämistarve

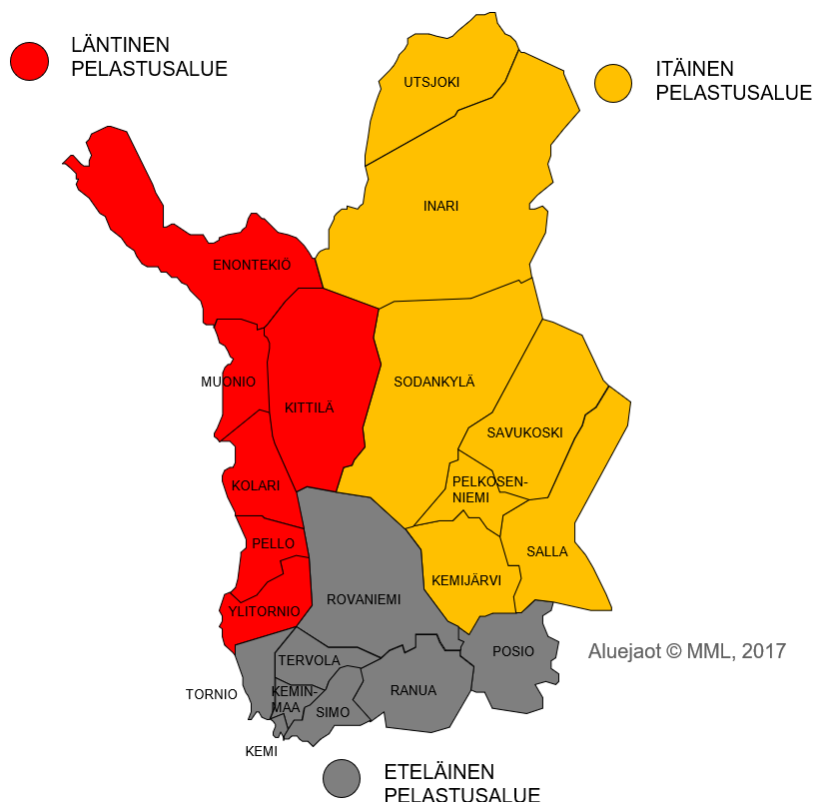
Pohjois-Suomen yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen toiminnan kehittäminen.

Pelastustoimelle säädetään kansalliset valmiuden sääätelytasot häiriötilanteita, suuronnettomuuksia ja poikkeusoloja varten.

4.2.2.3 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen eri osissa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Lapin pelastuslaitoksen pelastuspalvelut ovat jaettu maantieteellisesti kolmeen pelastusalueeseen: eteläiseen, läntiseen ja itäiseen.

Kuva 12. Pelastusalueet

Pelastusalueet on jaettu pelastusasemaryhmiin, joiden määrä vaihtelee pelastusalueittain. Suorituskykyä tarkastellaan pelastusasemaryhmittäin.

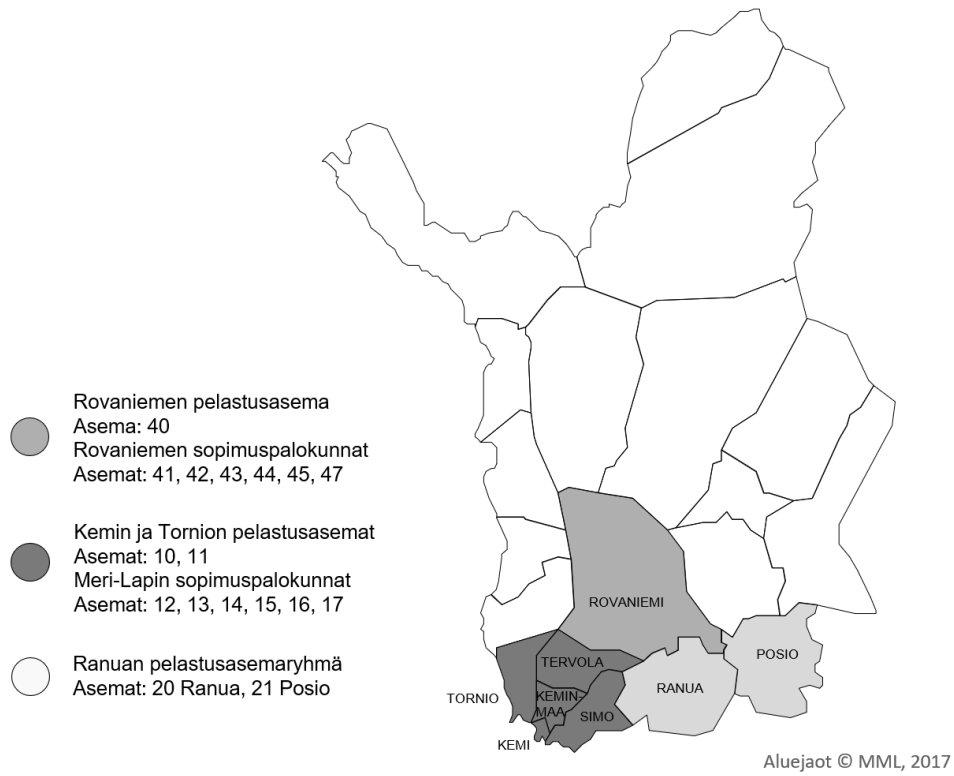
Pelastusasemaryhmien henkilöstövoimavarat koostuvat päätoimisesta henkilöstöstä sekä sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöstöstä. Päätoimista henkilöstöä on välittömässä valmiudessa pelastusasemaryhmittäin vähintään 1 henkilö, jolla alueelle tuotetaan pelastustoiminnan ryhmänjohtaja. Sopimuspalokuntien hälytysosastot tuottavat pelastusryhmän muun jäsenistön palokuntasopimusten mukaisesti. Kemissä, Rovaniemellä ja Torniossa sopimuspalokunnat toimivat pelastusasemien henkilöstön tukena.

Palvelujen saatavuus toteutuu pääsääntöisesti toimintavalmiusaikojen puitteissa. Palvelujen laatu ja suorituskyky vaihtelee pelastusalueittain johtuen pelastusalueiden erilaisista pelastustoimen henkilöstörakenteista sekä pelastusalueiden erilaisista riskeistä.

Päätoimisen henkilöstön osalta osa viroista harva-alueilla on jouduttu täyttämään määräaikaikaisina, jos virkaan hakijoilla ei ole ollut asetuksen edellyttämää pätevyyttä.

Pelastusalueiden ja pelastusasemaryhmien henkilöstövoimavarat

Eteläinen pelastusalue

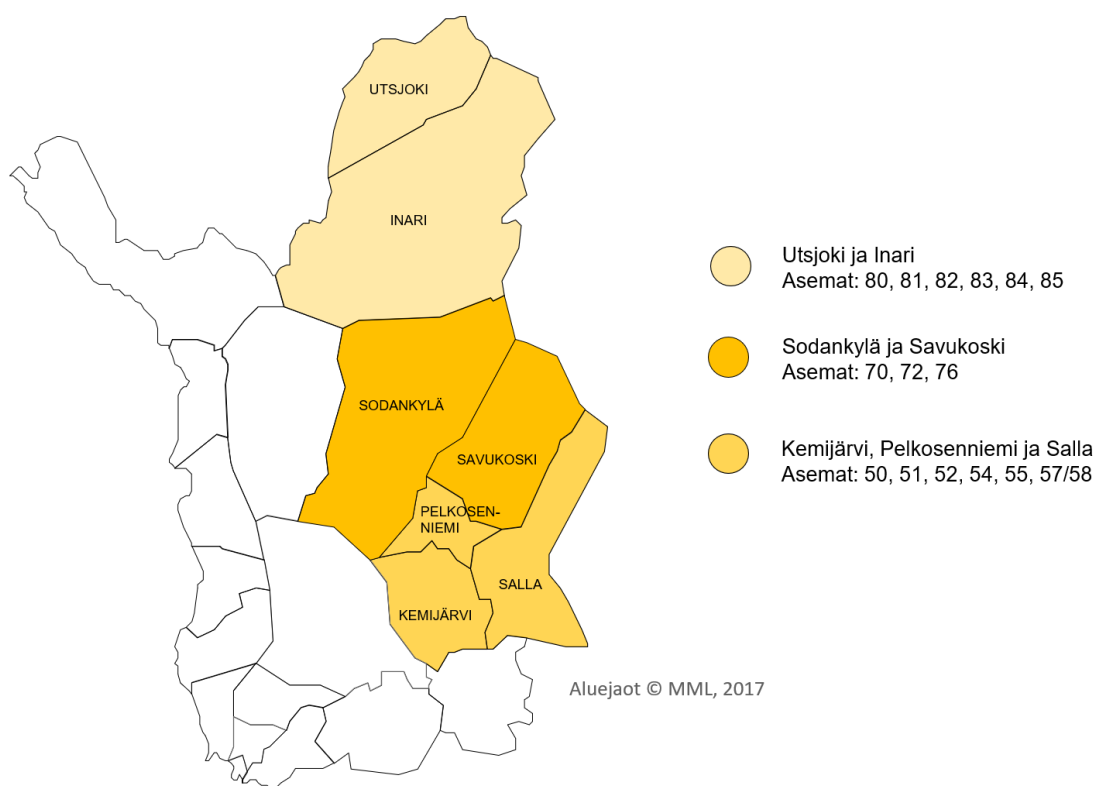
Kuva 13. Eteläinen pelastusalue

Taulukko 4. Eteläinen pelastusalue – Pelastusasemien vuorokausittainen kokonaishenkilöstövahvuus työvuoroittain sekä sopimuspalokuntien hälytysryhmien vahvuudet

Pelastusasemat	24/7 työvuorovahvuus	Sopimuspalokunnan hälytysryhmän henkilövahvuus
Meri-Lappi		
10 Tornio	0+1+4–6	
11 Kemi	1+1+4–6	
12 Tornio VPK		17
13 Keminmaa		17
14 Karunki		21
15 Kemi VPK		9
16 Simo		16
17 Tervola		16
Yhteensä	11–15	96

Rovaniemi		
40 Rovaniemi	1+1+5–8	
41 Saarenkylä		30
42 Yläkemijoki		6
43 Ounasjoki		12
44 Meltaus		16
45 Alakemijoki		20
47 Rovaniemen VPK		18
Yhteensä	7–10	102
Ranua		
20 Posio	0+1+0	17
21 Ranua		9
Yhteensä	1	26
Eteläinen pelastusalue yhteensä		243–250

Itäinen pelastusalue

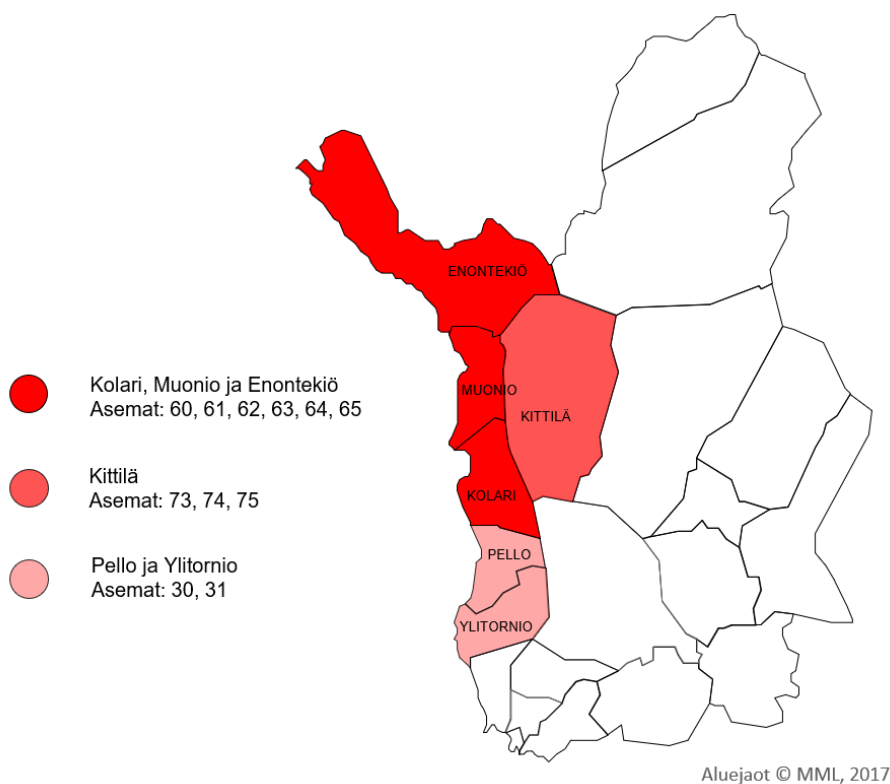
Kuva 14. Itäinen pelastusalue

Pelastusasemaryhmissä on viranhaltijoita työvuorossa 1+1 (minimi on viranhaltija, joka toimii ryhmänjohtajana).

Taulukko 5. Itäinen pelastusalue – henkilöstövahvuudet sopimuspalokunnissa

Pelastusasemat	Sopimuspalokunnan hälytysryhmän henkilövahvuus
Kemijärvi, Pelkosenniemi ja Salla	
50	19
51	6
52	2
54	19
55	3
57/58	20
Yhteensä	69
Sodankylä ja Savukoski	
70	27
71	11
76 (Aslak)	
Yhteensä	38
Utsjoki ja Inari	
80	24
81	18
82	23
83	6
84	8
85	6
Yhteensä	85
Itäinen pelastusalue yhteensä	192

Läntinen pelastusalue

Kuva 15. Läntinen pelastusalue

Pelastusasemaryhmissä on viranhaltijoita työvuorossa 1+1 (minimi on viranhaltija, joka toimii ryhmänjohtajana).

Taulukko 6. Läntinen pelastusalue – henkilöstövahvuudet sopimuspalokunnissa

Pelastusasemat	Sopimuspalokunnan hälytysryhmän henkilövahvuus
Kolari, Muonio, Enontekiö	
60	13
61	16
62	21
63	14
64	6
65	7
Yhteensä	77
Kittilä	
73	25

74	17
75	5
Yhteensä	47
Pello ja Ylitornio	
30	21
31	21
Yhteensä	42
Läntinen pelastusalue yhteensä	166

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoimen henkilöstömitoitusta laadittaessa tulee ottaa huomioon palokuntasopimusten kautta saatava suorituskky yhdistettynä pelastuslaitoksen oman henkilöstön suorituskkyyn huomioiden alueella olevat onnettomuusriskit.

Henkilöstövoimavarat tulee mitoittaa siten, että pelastusasemaryhmäkohtaisesti selviydytään pelastustoiminnan johtamisesta, sopimushenkilöstön koulutuksesta, väestönsuojeluun ja varautumiseen liittyvistä tehtävistä sekä tarvittavista neuvonta- ja turvallisuusviestintätehtävistä.

Pelastusasemaryhmissä tulee olla kyky muodostaa riskiperusteisesti suorituskkyinen pelastusryhmä ja pelastusjoukkue.

Päätös palvelutasosta

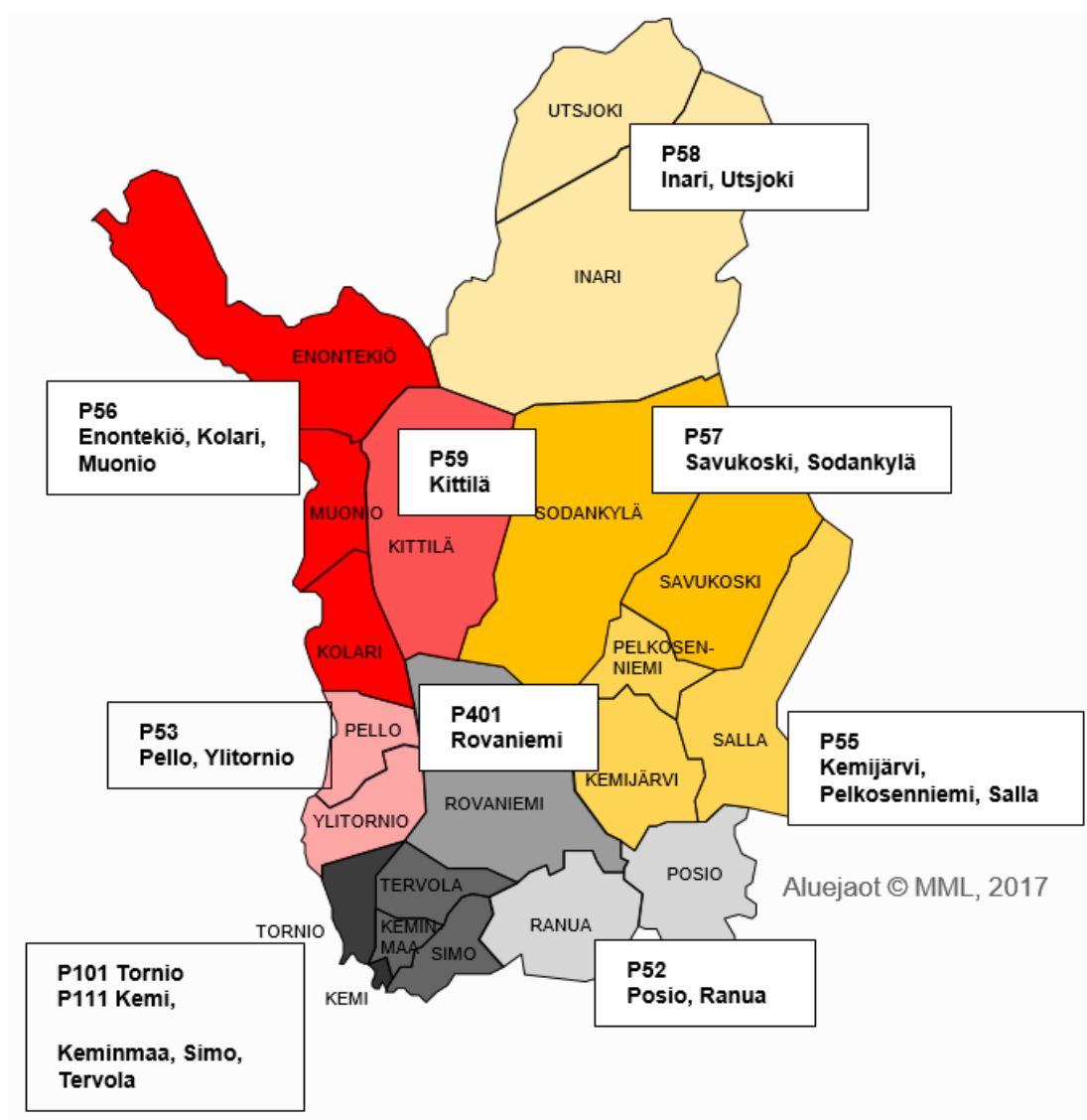
Päätoimisella henkilöstöllä miehitettyjen pelastusasemien työvuorojen minimivahvuudet ovat Rovaniemellä 0+1+5 ja Kemissä sekä Torniossa 0+1+4.

Läntisen ja itäisen pelastusalueen sekä Posio - Ranua pelastusasemaryhmien päätoimisen henkilöstön tavoitevuorovahvuus on 0+1+1 ja minimivuorovahvuus on 0+1+0 (ryhmänjohtajavalmius).

Pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen käytetään mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti koko pelastuslaitoksen päätoimista- ja sopimushenkilöstöresurssia.

Maakunnan alueella ylläpidetään ja kehitetään kattavaa sopimuspalokuntajärjestelmää. Sopimuspalokunnat tuottavat pelastusvalmiuden sopimuksensa mukaisesti. Sopimuspalokunnan ensilähdön minimivahvuus on 0+0+2.

Pelastusasemaryhmissä on kyky muodostaa suorituskkyinen pelastusryhmä ja pelastusjoukkue.

Kuva 16. Pelastusasemaryhmät

Kehittämistarve

Pelastustoiminta tulee olla tehokasta ja turvallista päivittäisissä onnettomuuksissa sekä sellaisissa muissa onnettomuuksissa, jotka ovat arvioitujen uhkien ja aikaisempien vuosien onnettomuustilastojen perusteella todennäköisiä. Arkipäivisin, jolloin hälytystehtäviä on tilastollisesti eniten ja sopimuspälokuntalaisten käyttö rajallisempaa, tulee käytettävissä olla enemmän päätoimista henkilöstöä.

Läntisen ja itäisen pelastusalueen sekä Posio – Ranuan pelastusasemaryhmien työvuorojen henkilöstölisäystarve palveluskaudella on yhteensä 26 virkaa, jotta pelastusasemaryhmän vuorovahvuus saadaan nostettua vahvuuteen 0+1+2, jolloin minimivahvuus voisi olla 0+1+1.

Henkilöstövoimavarojen kehittämisen suunnitelma on ohessa liitteenä 1.

4.2.2.4 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastustoiminta on tehokasta ja turvallista päivittäisissä onnettomuuksissa sekä sel-laisissa muissa onnettomuuksissa, jotka arvioitujen uhkien ja aikaisempien vuosien onnettomuustilastojen perusteella ovat todennäköisiä. Pelastuspalvelujen koko henki-löstöresurssia kehitetäänkin tarkoituksenmukaisesti. Alueen sopimuspalokuntien toi-mintaa kehitetään yhteistyössä henkilöstön ja sopimuspalokuntien kanssa. Tavoit-teena on ammattitaitoinen, innostunut ja hyvinvoiva henkilöstö.

Koulutus

Pelastusopisto huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta sekä siihen liittyvästä täydennyskoulutuksesta. Ammattihenkilöstön täydennyskoulutustarvetta ohjaa mm. OKA (osaamisen kartoitus), jonka pohjalta täydennyskoulutukset suunni-tellaan siten, että koulutuksista saadaan tavoitteellisia ja järjestelmällisiä. Pelastuslai-toksen tehtävänä on huolehtia alueellaan siitä, että sopimuspalokunnan henkilöstöllä on riittävä koulutus. Sopimushenkilöstön perus- ja täydennyskoulutusta on toteutettu voimassa olevan sopimushenkilöstön opetussuunnitelman mukaisesti.

Pelastuslaitoksen henkilöstöstä koostuva koulutuksen kehitysryhmä on osa pelastus-laitoksen esikuntaan kuuluvaa toimintaa. Koulutuksen suunnittelua, kehittämistä ja seurantaa toteutetaan tiiviissä yhteistyössä pelastustoiminnan ohjausryhmän sekä sopimushenkilöstön kanssa.

Osaamisenkartoitusta (OKA) ja seurantaa arvioidaan yhdessä pelastustoiminnan ohjausryhmän ja koulutuksen kehitysryhmän sekä muun operatiivisen henkilöstön kesken. Osaamisenkartoituksen tietoihin pohjautuen suunnitellaan toteutettavaksi pe-lastustoimen perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutukset. Suurin osa varsinkin perus-koulutukseen kuuluvista harjoituksista on pakollisia niin päätoimiselle kuin sopimus-henkilöstöllekin. Koulutukset tuotetaan itse tai hankitaan ulkopuolisilta toimijoilta, mm. Pelastusopistolta. OKA-toimintaan kuuluvat henkilöstön osaamista ja toimintakykyä koskevat tarvekartoitukset sekä koulutusten ja harjoitusten toteutumisen seuranta.

Lapin pelastuslaitoksella on käytössään harjoittelualue, jossa pystytään täysipainoi-sesti toteuttamaan pelastustoimen harjoittelua. Harjoitusalue soveltuu hyvin myös so-velletujen harjoitusten, vaativien erityistilanteiden sekä viranomaisyhteistoiminnan harjoitteiden suorittamiseen. Lisäksi alueella on ajoharjoittelurata, joka soveltuu erin-omaisesti raskaan kaluston käsittelyharjoituksiin.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoiminnan perusvaatimuksena on määrältään riittävä henkilöstö, joka täyttää pelastustoiminnan edellyttämät kelpoisuusvaatimukset. Henkilöstön kokonaismäärä, pelastusasemaryhmäkohtainen valmius ja hälytysohjeet määritellään siten, että val-mius vastaa alueella esiintyviä onnettomuusriskejä. Toiminnallisena perusvaatimuk-sena on hälytystoiminnan luotettavuus ja riittävä toimintakyky.

Päätös palvelutasosta

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön määrä mitoitetaan siten, että onnettomuuksiin voidaan eri vuorokauden aikoina vastata viivytystä ja tehokkaasti pelastusjoukkueen vahvuisella kokoonpanolla asetettujen toimintavalmiusaikatavoitteiden mukaisesti.

Pelastustoiminta on tehokasta ja turvallista päivittäisissä onnettomuuksissa sekä sellaisissa muissa onnettomuuksissa, jotka arvioitujen uhkien ja aikaisempien vuosien onnettomuustilastojen perusteella ovat todennäköisiä.

Pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen käytetään koko pelastuslaitoksen päätoimista henkilöstöresurssia mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.

Huolehditaan sopimuspalokuntien perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksesta siten, että henkilöstöllä on tarvittava osaaminen pelastustoiminnan tehtäviin ja työturvallisuusriskien minimointiin. Henkilöstön osaamisen ylläpito ja kehittäminen perustuvat jatkuvaan ja koko työuran pituiseen osaamisen kehittämiseen.

Alueella on maantieteellisesti kattava sopimuspalokuntajärjestelmä. Sitä ylläpidetään ja kehitetään yhteistyössä palokuntien kanssa siten, että riskien ja onnettomuusuhkien arvioinnin perusteella muodostettaviin vasteisiin saadaan toimintakykyiset ja tarvittavat pelastusmuodostelmat.

Pelastuslaitoksen koulutuksen kehitysryhmä toteuttaa osaamisen hallintaan liittyvää koulutuksen suunnittelua, kehittämistä ja seurantaa tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen pelastustoiminnan ohjausryhmän sekä sopimushenkilöstön ja yhteistyöviranomaisten kanssa.

Osaamisen hallinta dokumentoidaan pelastusasemittain ja sopimuspalokunnittain.

Kehittämistarve

Osaamisen ylläpito ja kehittäminen ovat jatkuva ja kehittyvä prosessi. Osaamisen tasoa seurataan ja dokumentoidaan hyvinvointialueen henkilöstöohjelman kautta.

4.2.2.5 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan henkilöstöön kuuluvan pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa. Pelastuslaki 379/2011 39 § määrittää pelastustoimintaan osallistuvan toimintakyvyn. Fyysisen kunnon tasoa valvotaan FireFit-testausjärjestelmän mukaisesti ikä- ja tehtävävaatimusten mukaisesti.

Sisäministeriön ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan (SM 2023:28) ohjaa pelastustoimen savusukellus-, kemikaalisukellus-, vesisukellus- ja pintapelastustoimintaa sekä näiden tukitehtäviä. Ohjeen tarkoituksena on edistää pelastustoiminnan turvallisuutta ja yhdenmukaistaa ohjeessa käsiteltävää pelastustoimintaa ja sen harjoittelua.

Pelastustoimintaan osallistuvan operatiivisen henkilöstön on hallittava paineilmahenkityslaitteen käyttö henkilökohtaisena suojavälineenä jokaisella työskentelytasolla. Työkalujen ja muun kaluston hallinnan osalta työvälineisiin tulee antaa riittävä koulutus sekä tarvittavilta osin varmentaa osaaminen määrääjoin. Lapin pelastuslaitoksella valvontaa suoritetaan koulutusseurannalla.

Kemin, Tornion sekä Rovaniemen pelastusasemilla ylläpidetään välitöntä pelastussukellusvalmiutta savu- ja kemikaalisukelluksien vaatimusten mukaisesti ympärivuorokauden. Näillä asemilla pyritään järjestämään myös välitön vesisukellusvalmius resurssit huomioiden tavanomaisilla työvuorojärjestelyillä. Muiden pelastusasemien / pelastusasemaryhmien osalta ei voida taata välitöntä pelastussukellusvalmiutta kokoaikaisesti.

Tarpeet ja tavoitteet

Henkilöstön fyysisen toimintakyvyn tulee olla alueen riskeihin perustuen riittävä. Sen tulee myös vastata voimassa olevia ohjeita ja säännöksiä.

Pelastussukelluskelpoisten sopimuspalokuntalaisten määrä on laskenut vuosien mitaan. Lapin pelastuslaitoksen tulee kehittää vaihtoehtoisia sammutus- ja pelastusmenetelmiä perinteisen savusukellustyön ohella. Henkilöstön fyysisen toimintakyvyn tulee olla alueen riskeihin perustuen riittävä. Pelastusasemien fyysistä suorituskkyä pyritään parantamaan ja operatiivisen henkilöstön toimintakyky tulee olla FireFit-järjestelmällä mitattuna vähintään 2.0.

Palvelutasopäätöskaudelle 2026–2029 kehitetään yksilöllistä koulutusseurantaa, jolla varmistetaan pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoiminnan ohjeen 2023:28 mukaiset tiedolliset, taidolliset kuin asenteellisetkin tavoitteet.

Päätös palvelutasosta

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön ja sopimuspalokuntalaisten fyysisen toimintakyvyn tulee olla voimassa olevien ohjeiden ja säädösten mukainen.

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön toimintakyky tulee olla FireFit-järjestelmällä mitattuna vähintään 2.0.

Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön on suoritettava vähintään Oulunmallin testi paineilmalaitteharjoituksena vuosittain.

Pelastussukellustyötä tekevien henkilöiden osalta mitataan fyysinen toimintakyky iän sekä tehtävän mukaisin menetelmin. Työterveyslääkäri tekee lopullisen päätöksen kunkin henkilön kelpoisuuksista.

Yksilöllistä koulutusseurantaa kehitetään sekä määritetään osa-alueille tavoitteet kolmivuotisjaksoille.

Vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä palvelevia ratkaisuja kehitetään tarvittavin hankinoin, koulutuksin ja harjoituksin.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos kehittää yhdessä hyvinvointialueen kanssa henkilöstön ja sopimuspalokuntalaisten fyysisen toimintakyvyn ylläpidon mahdollisuuksia ja toimintakyvyn testausjärjestelmää.

Henkilöstön osalta kehittämistarve kohdistuu savusukelluskoulutettujen ja pelastussukelluskelpoisten henkilöiden suorituskyvyn ylläpidon lisäksi vaihtoehtoisten sammuksen menetelmien omaksumiseen.

4.2.2.6 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastusasemien peruskalustona on yleisimmin sammutusauto, sammutus- ja säiliöauto tai säiliösammutusauto varusteineen. Tällä kalustolla kyetään suoriutumaan tehokkaasti päivittäisistä onnettomuuksista ja pelastusasemaryhmän (kaksi tai useampi asema) kesken yhteistyönä myös suuremmista onnettomuuksista. Peruskaluston lisäksi asemien kalustoa on täydennetty maastopelastukseen soveltuvalla kalustolla (mönkijät, kelkat) tai riskiarvioon perustuen muulla onnettomuustyyppikohtaisella erityiskalustolla, kuten esimerkiksi puomitikasyksiköllä tai öljyntorjuntaveneellä (meri-alue).

Kalusto

Tehokas pelastustoiminta vaatii henkilöstön lisäksi määrältään ja laadultaan riittävän kaluston sekä varusteet. Kaluston ja varusteiden hankintamäärärahat tulee sovittaa suunnitellun määrän ja laadun ylläpitämiseksi sekä tavoiteltuun suorituskyykyyn nähden oikein.

Keskisuurten ja sitä suurempien onnettomuustilanteiden edellyttämä erityiskalusto on keskitetty onnettomuusriskien mukaisesti. Erityiskalustoa ovat mm. nostolava- ja puomitikasautot sekä vaarallisten aineiden torjuntaan, kylmäsuojaukseen, metsäpalon sammuttamiseen, öljyntorjuntaan, vesipelastamiseen ja vesihuoltoon liittyvät kalustot.

Lapin hyvinvointialueen pelastuslaitoksen investointisuunnitelma on laadittu vuosille 2025–2029. Vuosittainen investointitaso on n. 4,5 M€, joka kattaa investointisuunnitelman mukaiset hankinnat, kuten raskaat pelastusajoneuvot.

Ajoneuvokaluston, varusteiden ja muun erikoiskaluston hankinnat, ylläpito ja sijoittaminen

Jokaisella pelastusasemalla on toimintakunnoltaan luotettava sammutusauto, sammutus- ja säiliöauto tai säiliösammutusauto varusteineen. Pelastusasema kykenee suoriutumaan tehokkaasti uhkamallin osoittamista päivittäisistä onnettomuuksista ja pelastusasemaryhmän kesken yhteistyönä suuremmista onnettomuuksista.

Pelastuslaitos toteuttaa palvelutasokaudella toiminnan nykytason ylläpitämisen edellyttämät välttämättömät kalustohankinnat. Pelastuslaitoksen kaluston hankinnassa ja ylläpidossa keskitytään ensilähdön kalustoon. Ikääntyneet ja kunnoltaan epäluotettavat ajoneuvot ja muu epäkuntoinen kalusto poistetaan käytöstä.

Ajoneuvokaluston uusimishojelman tavoitteena on ylläpitää operatiivisessa käytössä olevan ajoneuvokaluston elinkaari enintään 25 vuodessa ja erityisajoneuvojen osalta (esim. nostolava-auto) 30 vuodessa. Ajoneuvojen elinkaaren aikainen kierrätys suunnitellaan siten, että siinä huomioidaan ajoneuvon iän lisäksi asemapaikkojen hälytystehtävien määrät ja ajoneuvoille tuleva ajosuorite. Tällöin ajoneuvokohtainen elinkaaren aikainen käyttöaste on mahdollisimman tasainen ja asemapaikkakohtaiset hälytysmäärät tulevat huomioiduksi.

Pelastustoimen suojaruusteet pidetään laadullisesti ja määrällisesti riittävinä työn vaatimukset ja varusteiden saatavuus huomioiden. Suojaruusteiden laatua kehitetään määrätietoisesti ajantasaista tietoa hyödyntäen, toiminnallisuus ja kustannustehokkuus huomioiden.

Tarpeet ja tavoitteet

Lapin pelastuslaitoksen käytössä olevan kaluston ja varusteiden määrä on suuri sekä toiminnallisuudeltaan monipuolinen. Raskaiden ajoneuvojen kokonaismäärä on noin 80 ajoneuvoa ja ajoneuvo-, vene-, perävaunu- ja konttikaluston kokonaismäärä on yli 500 yksikköä. Toimialan luonne edellyttää kalustolta ja tekniikalta suurta luotettavuutta. Teknisten laitteiden ylläpito ja huolto vaativat myös henkilöstöltä erityisosaamista.

Päätös palvelutasosta

Kalustohankinnoissa ja kaluston sijoittamisessa huomioidaan alueen riskiarvio, pelastuslaitoksen riskianalyysi, onnettomuusuhat, toimintojen keskittämällä tai yhteiskäytöllä saatavat kustannussäästöt sekä kaluston kierrättäminen.

Pelastusasemilla on toimintakunnoltaan luotettavat pelastusvälineet ja ajoneuvot. Pelastusasema kykenee suoriutumaan tehokkaasti uhkamallin osoittamista päivittäisistä onnettomuuksista ja pelastusasemaryhmän kesken yhteistyönä suuremmista onnettomuuksista.

Keskisuurten ja suurten onnettomuustilanteiden edellyttämä erityiskalusto keskitetään onnettomuusriskien mukaisesti. Puomitikas- tai nostolava-autojen sijoituspaikat ovat vuoden 2026 alkaessa Kemi, Rovaniemi, Tornio sekä Kittilä.

Ajoneuvoille on laadittu elinkaarisuunnitelma. Siinä huomioidaan ajoneuvon iän lisäksi asemapaikkojen hälytystehtävien määrät ja ajoneuvoille tuleva ajosuorite. Ajoneuvojen elinkaaren aikaiset (raskaat pelastusajoneuvot 25 v) käyttöasteet pyritään saamaan mahdollisimman tasaisiksi.

Lapin hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää investointisuunnitelmasta vuosittain.

Kehittämistarve

Lapin hyvinvointialueen hankintapalvelut vastaa pelastustoimen käytössä olevien ajoneuvojen, kaluston ja varusteiden hankinnasta yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

Palvelutuotannon tavoitteena on varmistaa, että pelastustoimen palveluita voidaan tuottaa nykyaikaisella, tehokkaalla, luotettavalla ja turvallisella kalustolla ja johtamistoimintaa sen edellyttämällä järjestelmillä ja laitteilla.

4.2.2.7 Pelastusasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastusasemat ja muut pelastustoimen käytössä olevat tilat (mm. öljyntorjunta- ja kausivarastot) ovat pääosin kuntien tai kuntien kiinteistöyhtiöiden omistuksessa.

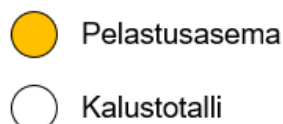
Nämä vuokrasopimukset ovat voimassa toistaiseksi ja niiden irtisanomisajat on määriteltä sopimuksissa

Pelastustoimen käyttöön on viime vuosina rakennettu tiloja myös yksityisen sektorin toimesta, koska kunnat eivät ole voineet toteuttaa uusia pelastusasemahankkeita. Uusissa hankkeissa on huomioitu tilojen yhteiskäyttö ensihoidon kanssa. Toimintatapa on havaittu hyväksi.

Osa pelastusasemista on huonokuntoisia ja niiden korjaustarve on huomattava. Vanhoja pelastusasemia ei ole suunniteltu vuorotyön vaatimusten mukaisiksi, eivätkä ne sovellu työaikamalliin, jossa pelastushenkilöstö tekee työvuoronsa (24 h) asemapalvelussa. Pelastusasemien korjaustarpeesta ei ole tehty kokonaiskartoitusta.

Läntinen pelastusalue

17. Ylitornio	23. Sirkka
18. Pello	24. Muonio
19. Kolari	25. Raattama
20. Äkäslompola	26. Hetta
21. Ylläsjärvi	27. Karesuvanto
22. Kittilä	28. Kilpisjärvi

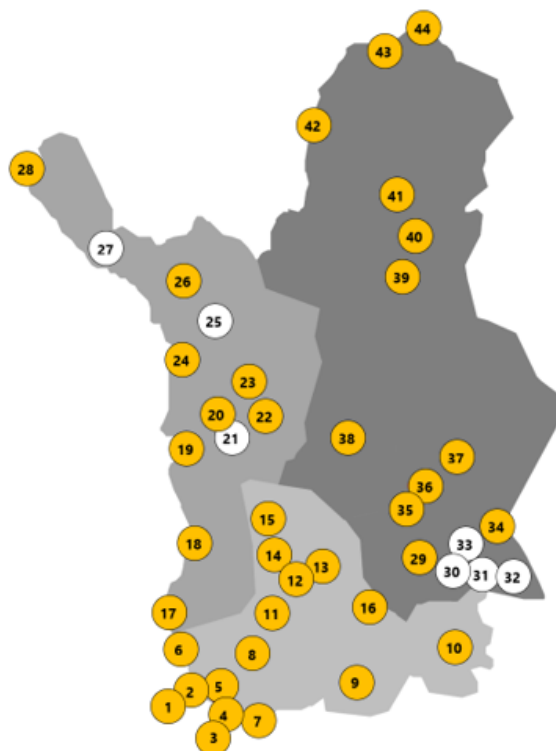

Eteläinen pelastusalue

1. ja 2. Tornio	10. Posio
3. ja 4. Kemi	11. Muurola
5. Keminmaa	12. Rovaniemi
6. Karunki	13. Saarenkylä
7. Simo	14. Sinettä
8. Tervola	15. Meltaus
9. Ranua	16. Vanhantaus

Itäinen pelastusalue

29. Kemijärvi	37. Savukoski
30. Räisälä	38. Sodankylä
31. Luusua	39. Saariselkä
32. Hautajärvi	40. Ivalo
33. Kursu	41. Inari
34. Salla	42. Karigasniemi
35. Pyhäntä	43. Utsjoki
36. Pelkosenniemi	44. Nuorgam

Kuva 17. Pelastusasemat ja kalustotallit kartalla

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen laatiman riskianalyysin perustella Lapin alueen riskit edellyttävät nykyisen mukaisen pelastusasemaverkoston ylläpitämistä ja sen kehittämistä. Mat-

kailun tulevaisuuden kasvunäkymät, Meri-Lapin alueen suurteollisuus, kaivannaisteollisuus, maantie-, raide-, meri- ja ilmailuliikenne tuovat mukanaan riskejä ja uhkia, joihin pelastustoimen on kyettävä vastamaan.

Tavoitteena on huonokuntoisten pelastusasemien peruskorjaus tai uudistaminen. Pelastusasemien kehittämisessä otetaan huomioon pelastustoimen resurssi- ja tilajärjestelmä Pronon tilastojen osoittama onnettomuustiheys sekä mahdolliset toimintaympäristön muutokset. Uudet pelastusasemahankkeet toteutetaan puhtaan pelastusaseman vaatimukset tilojen toiminnallisuus ja viihtyisyys huomioiden. Pelastusaseman toimivuudella, viihtyisyydellä ja terveellisyydellä (sisäilma, puhdas pelastusasema) on huomattava vaikutus pelastushenkilöstön hyvinvointiin ja sitä kautta pelastustoiminnan valmiuteen. Yhteistilojen käyttöä ensihoidon kanssa kehitetään synergiaetujen saavuttamiseksi.

Päätös palvelutasosta

Hyvinvointialue ylläpitää ja kehittää nykyistä vuoden 2025 mukaista pelastusasemaverkostoa riskien arviointiin perustuen. Uusien pelastusasemien suunnittelussa ja rakentamisessa huomioidaan yhteistyötarve hyvinvointialueen muiden toimialojen, kuten ensihoidon kanssa. Pelastusasemien toimivuus mahdollistetaan häiriö- ja poikkeustilanteissa.

Kehittämistarve

Pelastuslaitos valmistelee pelastusasemien kehittämissuunnitelman yhteistyössä hyvinvointialueen kiinteistö- ja tilapalvelujen kanssa. Suunnittelussa huomioidaan onnettomuuksien kehittyminen alueittain. Tilojen toimivuuteen, toiminnallisuuteen ja turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Pelastusasemien toimivuus mahdollistetaan häiriö- ja poikkeustilanteissa.

4.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojavausteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumisesta palavaan ja rajattuun sisätilaan, jossa on savua. Palavan rakennuksen katolla tapahtuva työskentely paineilmahengityslaitetta käyttäen rinnastetaan savusukellukseen.

Palon sammutustaktiikaksi tulee valita sammutus- ja pelastustilanteeseen soveltuvin toimintamalli. "Sammutustaktiikan nelikenttämallissa taktiikka on jaettu neljään taktiseen vaihtoehtoon sisältä – ulkoa sekä puolustava – hyökkäävä -käsitteiden avulla. Taktisilla valinnoilla pyritään tehokkaaseen onnettomuuskehityksen katkaisuun ja tilanteen turvalliseen haltuunottoon" (Rakennuspalon sammutus 2022).

Palavan rakennuksen sisätiloissa olevat ihmiset tulee pyrkiä pelastamaan savusukeltamalla, mutta savusukeltajien turvallisuutta vaarantamatta. Savusukelluksesta tulee pidättäytyä, mikäli siitä arvioidaan muodostuvan liian suuri riski savusukeltajien turvallisuudelle. Jos kyseessä on ainoastaan sammutustehtävä, tulee arvioida muiden kuin sisäsammutustekniikan käyttömahdollisuuksia, että savusukeltaminen jäisi mahdollisimman vähäiseksi.

Tämän hetken palvelutuotannolla savusukellustoiminta voidaan varmuudella aloittaa Kemin, Rovaniemen ja Tornion pelastusasemien vastealueilla.

Lapin pelastuslaitoksen on kyettävä muodostamaan savusukellusvalmius kaikissa pelastusasemaryhmissä.

Riskianalyysissä määritellyt riskikohteet luovat pelastuslaitokselle tarpeen vastata riskien aiheuttamiin suorituskykyvaatimuksiin. Mm. poistumisturvallisuusselvityskohteet muodostavat lähes jokaiseen kuntakeskukseen riskikohteen, joissa henkilöiden toimintakyky on oleellisesti alentunut. Kohteiden asukkaat eivät välttämättä pysty omatoimisesti poistumaan palavasta palo-osastosta, saati koko rakennuksesta. Näissä kohteissa vaaditaan kohonneen riskin vuoksi savusukellusvalmiutta.

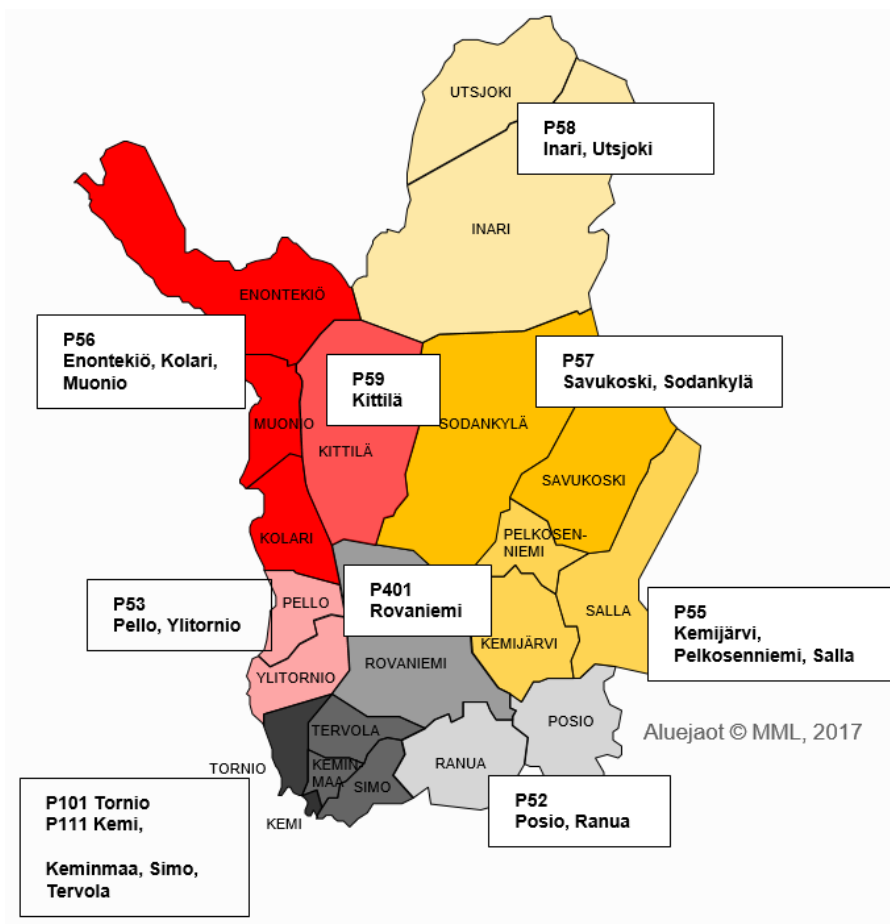
Tarpeet ja tavoitteet

Lapin pelastuslaitoksen on kyettävä pelastusasemaryhmittäin muodostamaan riittävä suorituskyky savusukellukseen.

Päätös palvelutasosta

Pelastustoimen riskianalyysin mukaiset riskikohteet määrittelevät pelastuslaitoksen tarpeen vastata riskien aiheuttamiin suorituskykyvaatimuksiin.

Kemin ja Tornion sekä Rovaniemen pelastusasemilla on välitön savusukellusvalmius, muilla pelastusasemilla savusukellusvalmius ylläpidetään pelastusasemaryhmittäin.

Kuva 18. Pelastusasemaryhmät

Kehittämistarve

Tämänhetkisellä palvelutuotantokyvyllä ei kyetä savusukellustoiminnan edellytyksiä tuottamaan riittävästi. Toiminnan kehittäminen vaatii erityisesti päätoimisen henkilöstön lisäämistä pelastusasemaryhmiin sekä sopimushenkilöstön suorituskyvyn parantamista nykyisestä tasosta palvelutasokaudella 2026–2029.

4.2.2.9 CBRNE-onnettomuusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

CBRNE-onnettomuusuhkiin on varauduttu kemikaalisukellusvalmiuden ylläpidolla Kemin, Rovaniemellä ja Torniossa sekä Kittilän kultakaivoksella ja Tornion terästehtaalla. Kemikaalionnettomuuksien torjuntakalustoa on sijoitettuna eri pelastusasemille. Pelastuslaitoksella on lisäksi valmius erilaisten vaarallisten aineiden tunnistamiseen.

Pelastuslaitos laatii jokaiseen erityistä suuronnettomuusvaaraa aiheuttavaan kohteeseen erilliset ulkoiset pelastussuunnitelmat. Toimintaa kohteissa harjoitellaan säännöllisesti.

Tarpeet ja tavoitteet

Riskianalyysissä nousee esille vakava vaarallisten aineiden onnettomuus. Meri-Lapin suurteollisuus ja Lapin kaivannaisteollisuus käyttävät toiminnassaan huomattavia määriä vaarallisia kemikaaleja. Suurin osa teollisuuden tarvitsemista vaarallisista kemikaaleista saapuu Lappiin maantiekuljetuksina. Lisäksi niitä saapuu rautateitse sekä meriteitse Kemin ja Tornion satamiin. Osa kemikaaleista syntyy toiminnanharjoittajan omien prosessien tuotteena. Kemikaaleja käytetään uudelleen tuotantolaitoksen prosessissa tai kuljetetaan eteenpäin maantiekuljetuksina jatkojalostukseen.

Pelastuslaitoksen tulee varautua riittävällä suorituskyvylä eli henkilömitoituksella ja kalustolla vallitseviin riskeihin ja uhkaskenaarioihin. Mitoituksessa tulee ottaa huomioon toiminnan jatkuvuus. Kalusto ja henkilöstö tulee sijoittaa riskeihin nähden oikein, jotta toiminta on turvallista ja tehokasta.

Teollisuuden tuotantolaitokset, teollisuusalueet sekä maantiekuljetukset aiheuttavat vakavan vaarallisten aineiden onnettomuusriskin koko pelastuslaitoksen alueella. Riskeihin tulee varautua yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa. Maantiekuljetusten osalta pelastuslaitoksen tulee tuottaa koko suorituskyyky vaarallisten aineiden onnettomuuksien torjuntaan.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos kehittää ja ylläpitää valmiutta ja suorituskyykyä huomioiden riskianalyysin osoittamat kemikaali- ja CBRNE-onnettomuusuhat.

CBRNE-onnettomuusuhkiin varaudutaan kemikaalisukellusvalmiuden ylläpidolla Kemin, Rovaniemen ja Tornion pelastusasemilla sekä Kittilän kultakaivoksella ja Tornion terästehtaalla.

CBRNE-onnettomuusuhkiin varautumista kehitetään nimetyn kehitystyöryhmän toimesta.

Kehittämistarve

Muuttunut maailmantilanne huomioiden tulee pelastuslaitoksen pystyä tuottamaan itsenäisesti erilaisten aineiden tunnistuskyyky. CBRNE-uhkiin varautumista tulee kehittää hankkimalla siihen tarkoitettua koulutusta. Kyyky liikuteltavaan säteilynmittaukseen tulee löytyä jokaisesta pelastusasemaryhmästä.

CBRNE-uhkiin varautumisessa tulee kehittää yhteistyötä ja yhteensovittaa toiminta- valmiutta eri viranomaisten ja toiminnanharjoittajien kanssa.

Suorituskyyvyn kehityssuunnittelussa tulee ottaa huomioon Lapin kaivannaisteollisuus.

4.2.2.10 Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet

Palvelutason nykytilan kuvaus

Vesipelastuksen valmius vaihtelee pelastuslaitoksen alueella. Pintapelastukseen edellytetään henkilöltä koulutuksen lisäksi vähintään kahta vuosittaista harjoitusta. Harjoituksista toinen suoritetaan talviolosuhteissa. Vesisukeltamiseen edellytetään henkilöltä sukelluskoulutuksen lisäksi vähintään 10 avovesisukellusharjoitusta ja kaksi uimahallisukellusharjoitusta. Avovesisukellusharjoituksista kaksi suoritetaan talviolosuhteissa ja yksi koulutussyvyteen sekä uimahallisukellusharjoituksista toinen on vesisukeltajan allastesti.

Välitöntä pintapelastusvalmiutta voidaan henkilöstöresurssien mukaisesti ylläpitää Kemissä, Rovaniemen ja Tornion pelastusasemilla. Muuten valmiutta ylläpidetään pelastusasemaryhmittäin. Lisäksi harva-alueilta voidaan suorittaa pelastamista rannalta sekä veneellä suoritettavaa pelastamista vedenpinnalta. Virtaavan veden pelastamisen erityispiirteisiin on perehtynyt pelastuslaitoksen henkilöstöstä muutama henkilö.

Vesisukellusvalmiutta pyritään ylläpitämään Kemissä, Rovaniemen ja Tornion pelastusasemilla. Vesisukellustoimintaa voidaan suorittaa, jos tehtävällä on vähintään kaksi vesisukelluskelpoisuuden omaavaa henkilöä.

Pelastuslaitoksen alueella on uusittu ja kehitetty sekä venekalustoa että vesipelastukseen käytettävää erikoisvälineistöä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Uudistus- ja lisätarpeita on edelleen.

Tarpeet ja tavoitteet

Vesisukelluksen osalta tulee pyrkiä varmistamaan tarvittavan henkilöstön riittävyys Kemissä, Rovaniemellä ja Torniossa. Henkilöstön hakeutumista vesisukelluskurssille tulee kannustaa. Toimintaa tulee kehittää hankkimalla nykyaikaista vesisukellustoimintaan käytettävää kalustoa.

Sopimushenkilöstöä tulee kannustaa hakeutumaan pintapelastuskurssille, jotta harva-alueiden suorituskyyä saadaan parannettua. Tavoitteena on toteuttaa yksi sopimuspalokuntien pintapelastuskurssi kalenterivuodessa sekä ylläpitää nykyisen henkilöstön vesipelastustason kelpoisuuksia. Tätä seurataan koulutusten ja harjoitusten toteutumisella.

Vesipelastuksen suorituskyyä tulee parantaa kehittämällä vesipelastuksen toimintamalleja, täydentäviä pelastusmenetelmiä, välineitä ja ajoneuvokalustoa. Virtaavan veden erityispiirteisiin liittyvää koulutusta ja harjoittelua on lisättävä niillä paikkakunnilla, missä riskiarvion perusteella voidaan joutua pelastustehtäviin esimerkiksi koskialueilla.

Venekaluston hankinnassa tulee kiinnittää huomiota paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin. Venehankinnat tulee toteuttaa yhteistyössä pelastusalueiden kanssa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää pintapelastusvalmiutta Kemissä, Rovaniemen ja Tornion pelastusasemilla. Muualla valmiutta ylläpidetään pelastusasemaryhmittäin.

Tarvittaessa pelastusasemien pintapelastuskelpoista henkilöstöä käytetään koko pelastuslaitoksen alueella.

Pelastuslaitos ylläpitää vesisukellusvalmiutta henkilöresurssien puitteissa Kemin ja Tornion sekä Rovaniemen pelastusasemilla.

Vesisukelluskelpoisuuden omaavien henkilöiden jakautuminen tasaisesti työvuorojen kesken huomioidaan työvuorojen henkilöstösuunnittelussa. Tarvittaessa voidaan tehdä valmiussiirtoja asemien välillä. Valmiutta ei voida kuitenkaan varmistaa vuoden jokaiselle päivälle.

Pintapelastus- ja vesisukellusosaamista ylläpidetään koulutuksilla ja vuosittaisella harjoittelulla.

Pelastuslaitos ylläpitää venekaluston valmiutta vesipelastustehtäviin alueellaan sekä osallistuu merialueella tapahtuviin vesipelastustehtäviin käytettävissä olevalla kalustolla.

Kehittämistarve

Pintapelastusvalmiuden parantamiseksi palvelutasokauden aikana tulee kouluttaa riittävä määrä pintapelastuskelpoista henkilöstöä vastaamaan alueen riskejä. Vuodessa tulee järjestää vähintään yksi pintapelastuskurssi.

Haastavinta on ollut saada kurssille edellytykset täyttäviä henkilöitä erityisesti uimataidon osalta. Uimataidon kehittämiseksi pintapelastajalta edellytetylle tasolle on alueen sopimuspalokuntien henkilöstölle järjestettävä uimataitoa kehittävä harjoittelua.

Vuosittaisessa harjoittelussa ja koulutuksissa tulee käsitellä virtaavan veden erityispiirteitä. Henkilöstölle järjestetään koulutusta vaihtoehtoisista pelastustekniikoista sekä veneellä tapahtuvasta pelastamisesta, joissa pelastajan ei tarvitse mennä veteen.

Pintapelastukseen liittyvää pelastuskalustoa tulee kehittää.

Vesisukellusvalmiuden ylläpidon jatkuvuuden varmistamiseksi pyritään järjestämään pelastusopiston kurssien lisäksi yhteistyöalueella alueellisia vesipelastuskursseja.

4.2.2.11 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Kuvaus ja palvelutasontason nykytila

Pelastuslaitos vastaa alueellaan tapahtuneen ympäristövahingon torjunnasta ja sen johtamisesta silloin, kun vahinko tapahtuu maa-alueella, sisävesillä, rannikolla tai tapauksissa, joissa päästö ajautuu maalta mereen. Merellisissä ympäristövahingoissa pelastuslaitoksen johtovastuun raja on kotimaanliikennealue II ulkoraja. Rajavartiolaitos johtaa torjuntatoimia Suomen talousvyöhykkeellä aavalla merellä Länsi-Suomen merivartioston ja Länsirannikon pelastuslaitosten yhteissuunnitelman mukaisesti. Öljyvahinkojen jälkitoimista vastaa tarvittaessa alueen kunnat.

Merellisen ympäristövahinkojen torjuntatoiminnan henkilöstöresurssi koostuu pääasiassa Kemin ja Tornion pelastusasemien vakinaisesta henkilöstöstä. Alueen sopimuspalokunnat toimivat toiminnan tukena. Pelastuslaitoksen vastuualueella olevalle merialue on ympäristövahinkojen torjunnan näkökulmasta haastava merialueen mataluuden takia. Alueella on myös Perämeren luonnonpuisto erittäin herkkine luontoarvoineen.

Pelastuslaitoksella on voimassa oleva öljyntorjunnan palvelusopimus Boluda Towage Kemi Oy:n kanssa. Palvelusopimuksella tuotetaan pelastuslaitoksen vastuualueelle öljyn jäistä keräämiskyky palvelusopimukseen osoitetulla satamajäänmurtajalla. Keräämiseen tarkoitetun kerääjäkaluston omistaa pelastuslaitos. Palvelusopimus kattaa tarvittaessa myös kesäkeräysjärjestelmän käytön palveluntuottajan aluksilla. Palvelusopimus on voimassa talvikauden 2029 loppuun saakka.

Maa-alueiden ja sisävesien ympäristövahingon torjuntavalmius tuotetaan yhteistyössä sopimuspalokuntien kanssa päivittäistoimintana.

Pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjuntatason tulee olla valtakunnallisesti tarkasteltuna riittävän hyvällä tasolla. AVI arvio torjuntatasoa pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelman perusteella. Pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjuntatason tulee olla kolmiportaisella arviointijärjestelmällä tasolla B (A, B, C)

Kansallisesti määriteltyyn torjuntatasoon vaikuttavat merellinen toimintaympäristö ja valtakunnalliset riskinarviot. Arviointi suoritetaan kolmen vuoden välein. Aikaisemmassa vuoden 2022 arvioinnissa pelastuslaitos ei saavuttanut B-tavoitetasoa. Vuoden 2022 tarkastelussa havaitut puutteet ovat korjattu. Seuraavan kerran Avin tekemä arviointi suoritetaan vuoden 2025 syksyllä.

Tarpeet ja tavoitteet

Ympäristövahinkojen torjuntaa, siihen tarvittavaa kalustoa sekä sen suunnitelmallisuutta tulee jatkossakin kehittää. Pelastuslaitoksen merellisen ympäristövahingon torjuntaan käytettävissä oleva henkilöstöresurssi on pieni verrattuna siihen, mitä tosiasiallisesti onnettomuuden hoitamiseen tarvitaan.

Jotta olemassa olevalla henkilöstöresurssilla pystytään vastaamaan merellä tapahtuviin ympäristövahinkojen ensitoimenpiteisiin ja onnettomuuden vaikutusten minimoimiseen, tulee henkilöstön osaamista ylläpitää sekä käytettävissä olevaa merellistä alus- ja kerääjäkalustoa kehittää. Jatkossa tulee pyrkiä hankkimaan sellaista kalustoa, jonka käyttö ei sido liikaa henkilöstöresursseja. Aluskalustoa tulee kehittää siten, että pelastuslaitos pystyy omalla kalustollaan käynnistämään öljyn keräämisen nuottaamalla. Nopealla ja riittävällä vasteella voidaan rajoittaa ympäristövahinkoja sekä torjuntakustannuksia.

Osaan pelastuslaitoksen öljyntorjunta-aluksista vaaditaan niiden kuljettamiseen kotimaanliikenteen laivurikirja. Tämän suorituskvyn ylläpidossa on ensiarvoisen tärkeää, että koulutustarpeet huomioidaan etupainotteisesti. Aluksen kuljettamiseen vaadittava lupakirja edellyttää erityistä ammatillista koulutusta ja ohjattua harjoittelua pelastuslaitoksen aluksilla. Keskimäärin kotimaanliikenteen laivurikoulutuksen saanut henkilö saa aluksen kuljettamiseen tarvittavan Traficomien myöntämän lupakirjan noin neljässä vuodessa. Pelastuslaitoksella on myös mahdollisuus järjestää pätevyyskoulutus pelastuslaitosten koulutusjärjestelmää käyttäen. Lupa koulutusjärjestelmän käyttöön myöntää sisäministeriön pelastusosasto. Hyväksyttyä koulutusjärjestelmää käyttäen nopeatetaan koulutetun henkilön siirtymistä öljyntorjunta-aluksen päällikön tehtäviin.

Maaöljyvahinkoihin varautumisessa tulee huolehtia siitä, että tarvittava määrä imeytyskalustoa on sijoitettuna alueen keskusvarastoihin. Kuljetuskontteihin sijoitettua imeytyskalustoa tulee hankkia nopean saatavuuden takaamiseksi. Henkilöstöllä tulee olla myös ympäristövahinkojen torjunnan tietotaito. Tämä tulee varmistaa koulutuksen kautta.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää riskinarvion edellyttämää ympäristövahinkojen torjuntatasoa B.

Pelastuslaitos hakee lupaa Sisäministeriön pelastusosastolta kansi- ja koneosaston koulutusjärjestelmälle.

Pelastuslaitos hankkii sisäisellä keräysjärjestelmällä varustetun aluksen merelliseen ympäristövahinkojen nopeaan ensivaiheen torjuntaan sekä kehittää logistiikkaa maa-alueiden ympäristövahinkojen varalle.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksen ympäristövahinkojen torjuntasuunnitelma päivitetään tarvittaessa.

4.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä sekä ajoneuvokalustosta

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Valmius korkealta pelastamiseen ja putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn (PVAT) vaihtelee pelastuslaitoksen alueella. Yleisesti pelastuslaitoksella PVAT-toimintaan välittömän vaaran alueella osallistuvalta henkilöltä edellytetään vähintään tason 2 toimintakykyä sekä vähintään kolmea vuosittaista harjoitusta. Toimintaan vaara-alueella edellytetään tilanteenmukaisten putoamisvaarallisella alueella työskentelemisen turvaamiseksi tarvittavien suojausmenetelmien osaamista.

Pelastuslaitokselle on tuotettu vuonna 2023 erillinen putoamisvaarallisella alueella työskentelyn riskikartoitus. Tässä osa-aluekohtaisessa riskikartoituksessa on kartoitettu PVAT-toiminnan näkökulmasta pelastuslaitoksen alueella sijaitsevia riskikohteita, niiden sijaintia, määrää ja tyyppiä sekä arvioitu niiden muodostamaa kokonaisriskiä kunnittain. Lisäksi riskikartoituksessa on kartoitettu pelastusasemittain PVAT-toimintaan liittyvistä työtehtävistä savusukellusta ja henkilönostimen käyttöä.

Pelastuslaitoksen alueella on lähes jokaisella pelastusasemalla käytettävissä vähintään yksi tekniikka putoamisvaarallisella alueella työskentelyn turvaamiseksi. Suorituskyky painottuu niille pelastusasemille, joilla toteutetaan savusukellusta, koska putoamisvaarallisella alueella työskentelyn turvaaminen linkittyy keskeisesti savusukellukseen hätäpoistumismahdollisuuden edellytyksen vuoksi.

Ihmisen pelastamiseen ylhäältä tai alhaalta on pelastuslaitoksen alueen pelastusasemilla hyvin vaihteleva valmius. Pelastusvalmiutta on viime vuosina eniten kehitetty Kemmin, Kittilän, Rovaniemen, Sodankylän ja Tornion pelastusasemille, joista löytyy tekniiseen köysipelastustoimintaan tarvittavaa välineistöä. Muilla alueen pelastusasemilla on vaihtelevasti perusköysipelastustekniikoihin tarvittavaa välineistöä.

Köysipelastustoimintaan liittyvää erikoisosaamista on pelastuslaitoksen henkilöstössä nimetyillä kouluttajilla, joille järjestetään vuosittain täydennyskoulutusta. Kouluttajat on pyritty jakamaan tasaisesti eri työvuoroille, jotta pelastustehtävälle saataisiin varmistettua ainakin yksi tai useampi köysipelastustoiminnan asiantuntija. Lisäksi läntisellä pelastusalueella toimii köysipelastustoiminnan erikoisryhmä, joka koostuu alueen viranhaltijoista ja sopimuspalokuntalaisista, jotka on erikoiskoulutettu tekniseen köysipelastustoimintaan. Köysipelastustoiminnan erikoisryhmälle järjestetään vuosittain täydennyskoulutusta.

Tarpeet ja tavoitteet

PVAT-riskikartoituksessa on tunnistettu ne pelastuslaitoksen alueet, joissa on suurimmat riskit ja todennäköisyys PVAT-toimintaa vaativille pelastustehtäville. Pelastuslaitoksen alueella tulee suunnitella köysipelastustoiminnan valmius siten, että riskikartoituksen mukaisille riskialueille kyetään tehokkaimmalla mahdollisella tavalla tuottamaan korkealta pelastamisen palvelut.

Köysipelastusvalmiuden tulee kattaa koko pelastuslaitoksen alue. Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn turvaamiseen vaadittavat tekniikat, välineistö ja koulutus on varmistettava vähintään kaikille savusukellusta suorittaville pelastusasemaryhmille.

Päätös palvelutasosta

Pelastusasemilla, joilla suoritetaan savusukellusta tai henkilönostimen käyttöä edellyttäviä työtehtäviä, ylläpidetään henkilöstön osaamista ja välineistöä turvata työskentely putoamisvaarallisella alueella eri menetelmin.

Putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn välittömän vaaran alueella osallistuvalla henkilöltä edellytetään vähintään tason 2 toimintakykyä, vähintään kolmea vuosittaista harjoitusta sekä työskentelemisen turvaamiseksi tarvittavien suojaamismenetelmien osaamista.

Valmius köysipelastustoimintaan järjestetään PVAT-riskikartoituksen mukaisesti eri osaamisen tasoihin. Vaativin tekninen köysipelastustoiminta keskittyy niille alueille, missä on todettu sijaitsevan suurimmat riskit ja todennäköisyys tehtäville.

Kehittämistarve

PVAT-toimintaan liittyvästä välineistöstä ja kalustosta on laadittu suunnitelma, joka perustuu PVAT-riskikartoitukseen. Suunnitelmassa on määritelty, mitä välineistöä ja osaamista on tarve kultakin alueen pelastusasemalta löytyä.

Edellisen palvelutasokauden aikana on tehty tarvittavia kalustohankintoja, joita on tarve jatkaa suunnitelmaan perustuen. Lisäksi tulee kehittää hälytysvasteita, miten ja millaisella vasteella vastataan tehokkaasti ihmisen pelastaminen ylhäältä ja alhaalta - tehtäviin.

Vaativimman teknisen köysipelastustoiminnan asiantuntijamäärää on lisättävä perustamalla itäiselle pelastusalueelle vastaava köysipelastustoiminnan erikoisryhmä kuin läntisellä alueella jo on toiminnassa.

Arktisen pelastusjoukkueen henkilöstöä tulee kouluttaa tekniseen köysipelastustoimintaan.

Koko henkilöstön osaamisen takaamiseksi on palvelutasokauden aikana varmistettava, että alueelta löytyy tarvittava määrä nimettyjä PVAT-kouluttajia, joiden vastuulla on pelastusasemakohtaisesti vuosittaisten harjoitusten toteuttaminen. Tarvittaessa kouluttajia on koulutettava lisää pelastusasemille, joissa vuosittaisten harjoitusten järjestäminen ei toteudu. Uuden henkilöstön kouluttamiseksi on vuosittain järjestettävä vähintään yksi PVAT-perustustoimintaan kouluttava kurssi sekä tarpeen mukaan köysipelastustoimintaan liittyvää kurssitusta.

4.2.2.13 Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista ja pumpuista

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Riittävällä sammutusveden saannilla sekä luodaan edellytykset turvalliseen ja tehokkaaseen sammutustoimintaan, palon rajoittamiseen ja leviämisen estämiseen, että varmistetaan tehokas sammutustoiminta.

Sammutusveden saanti on turvattu pelastusasemilla ja pelastusasemaryhmissä säiliöautoilla ns. säiliövuoroajona. Suurimassa osassa Lappia eivät kuntien vesilaitokset pysty toimittamaan riittävää määrää sammutusvettä pelastustoimen käyttöön. Matkailukeskusten sammutusvesijärjestelyistä on annettu lausunnot kaavalausuntojen yhteydessä. Sammutusvesijärjestelyjä on toteutettu vaihtelevasti.

Meri-Lapin suurteollisuusalueella on toiminnan harjoittajien toimesta rakennettu kohteissa kiinteitä sammutusvesijärjestelyjä teollisuuden riskit ja erityispiirteet sekä riittävä sammutusveden tarve huomioiden.

Laajoissa metsä ja maastopalotilanteissa turvaudutaan lähinnä luonnonvesipaikkoihin sekä pumppu- ja letkukalustoon. Säiliöautokalustoa käytetään silloin, kun palo sijaitsee raskaalla ajoneuvokalustolla kuljettavan tiestön läheisyydessä.

Pelastuslaitoksella on yhteisesti hankittuna Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun pelastuslaitosten kanssa suurtehopumppu (HCP), joka on käytettävissä suurien sammutusvesimäärien siirtoon ja veden pumppaukseen esim. tulva- ja metsäpalotilanteissa.

Sammutusvesisuunnitelma on päivitetty vuonna 2025. Suunnitelmassa on esitetty olemassa olevat resurssit sammutusveden toimittamiseen pelastuslaitoksen toiminta-alueella ja siihen liittyvät kehitystarpeet. Tarkemmat tiedot käyvät ilmi sammutusvesisuunnitelmasta.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen riskianalyysissä on lueteltu riskejä, joiden perusteella sammutusveden turvaaminen riskikohteissa on suunniteltava. Matkailukeskusten kaavoituksessa tulee ottaa huomioon sammutusveden saanti rakentamalla vesijohtoverkoston yhteyteen riittävä määrä vesiasemia pelastustoimen käyttöön. Pelastuslaitoksen säiliöautokalustoa tulee kehittää suunnitelman mukaisesti, jotta sammutusveden saanti voidaan turvata myös niillä alueilla missä vesijohtoverkostoa ei ole.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää sammutusvesisuunnitelman mukaisesti resursseja sammutusveden toimittamiseen pelastuslaitoksen toiminta-alueella.

Pelastuslaitos ylläpitää riittävää pumppu- ja letkukalustovalmiutta koko maakunnan alueella.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksen pumppu- ja säiliöautokalustoa kehitetään suunnitelman mukaisesti, jotta sammutusveden saanti voidaan turvata myös niillä alueilla, jossa vesijohtoverkostoa ei ole.

4.2.2.14 Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet, esimerkiksi maanalainen pelastaminen, maastopalot ja maastopelastaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Lapin pelastuslaitoksen toimintaympäristössä maastopelastustehtävät ovat yksi suurimmista tehtäväluokista. Erityisesti matkailukausi aiheuttaa tehtävämäärien voimakasta nousua niin matkailukeskuksissa kuin kansallispuistoissa.

Maastopelastustehtävät kohdistuvat yleensä IV riskiluokan alueille, joissa toimintavalmiusaikaa ei ole määritelty. Erityisesti kansallispuistoihin sijoittuvien tehtävien hoitamisessa tukeudutaan ilma-aluskalustoon. Lapin pelastuslaitoksella on käytössä pelastushelikopteri ASLAK (kello 10–18), jossa miehistön jäsenenä työskentelee pelastuslaitoksen päätoimista henkilöstöä. Muuna kalustona toimii pelastusasemille sijoitettu maastopelastusvälineistö.

Maastopelastustehtävät kuormittavat pelastushenkilöstöä varsinkin sesonkiaikoina. Suuret matkailukeskukset majoittavat useita kymmeniä tuhansia henkilöitä. Esimerkiksi Levin ja Ylläksen alueella majoituskapasiteetti on noin 50 000 majoituspaikkaa. Tämän seurauksena myös onnettomuuksien ja vahinkojen todennäköisyys kasvaa huomattavasti, mikä näkyy maastopelastustehtävien taajuuden tihentymisellä. Matkailukeskuksia sekä kansallispuistoja on ympäri Lapin maakunnan aluetta, minkä vuoksi Lapin pelastuslaitos joutuu varautumaan näihin tehtäviin koko toiminta-alueellaan.

Vaikka maastopelastustehtävät sijoittuvat pääosin IV riskialueille, pelastustoimi joutuu hoitamaan tehtävät viivytyksettä ja mahdollisimman tehokkaasti. Useasti maastopelastustehtävät välitetään pelastuslaitokselle avunantotehtävänä ensihoidolle, vaikka tosiasiallisesti tehtävän piirteet täyttävät maastopelastustehtävän kriteerit.

Laajat maastopalot nousevat esiin Lapin pelastuslaitoksen riskianalyysissä. Ilmastomuutoksen myötä pitkien kuivuus- ja hellejaksojen arvioidaan kasvavan, jolloin myös laaja-alaiset maastopalot yleistyvät. Maastopalojen määrän arvioidaan lisääntyvän myös Lapin pelastuslaitoksen alueella. Laajat maastopalot sitovat paljon henkilöstöä, jolloin muiden päällekkäisten tehtävien hoitaminen saattaa vaarantua. Lisäksi laajat maastopalot sitovat paljon sekä kalustoon että huoltoon liittyvää resurssia.

Kalustollisesti Lapin pelastuslaitos on varautunut maastopaloihin lähes jokaisella pelastusasemalla. Kuitenkaan laajojen yhtäaikaisten maastopalojen sammuttamiseen ei tällä hetkellä ole riittävästi kalusto- tai henkilöstöresursseja. Näissä tilanteissa on tukeuduttava virka-apupyynnöihin. Virka-apupyynnöt kohdistetaan ensisijaisesti Puolustusvoimille, rajavartiolaitokselle sekä muiden hyvinvointialueiden pelastuslaitoksille.

Riskianalyysin mukaan toimintaympäristön riskeihin nousevat myös kaivoksiin liittyvät maanalaiset tehtävät Keminmaan, Kittilän ja Sodankylän alueella.

Tarpeet ja tavoitteet

Laajat maastopalot nousevat esille riskianalyysissä. Pelastuslaitoksen on jatkossa varauduttava entistä paremmin pitkäkestoiisiin laajoihin maastopaloihin, joiden todennäköisyys kasvaa ilmaston muuttuessa. Maastopaloihin liittyvää torjuntakalustoa tulee hankkia etupainotteisesti eri pelastusasemaryhmien alueelle. Myös suurempaa maastokykystä kalustoa tulee lisätä, sillä sitä tarvitaan erityisesti henkilöstön ja kaluston kuljettamiseen erämaa-alueilla sekä huoltotoimintaan.

Pelastuslaitoksen on huomioitava pitkä yhteinen rajalinja Venäjän kanssa. Venäjän laajoilla erämaa-alueilla syttyy vuosittain laajoja maastopaloja, joita ei etupainotteisesti pyritä sammuttamaan. Nämä maastopalot voivat levitä valtion rajojen yli, kuten tapahtui vuonna 2018.

Tieverkosto on Lapin maakunnan alueella kohtalainen. Kansallispuistoalueet eivät ole kuitenkaan mahdollistaneet esimerkiksi metsäautoteiden rakentamista. Tämän vuoksi ilma-alusten tehokas käyttö palojen rajaamiseen tulee jatkossakin olla mahdollista.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos varautuu maastopelastustehtäviin ja maastopaloihin riittävin henkilöstö- ja kalustoresurssein. Metsäpalojen torjuntaan laaditaan torjuntasuunnitelma, jossa huomioidaan yhteistyöviranomaiset, Pohjois-Suomen muut pelastuslaitokset sekä Ruotsin ja Norjan resurssit.

Maanalaisten tilojen pelastustehtäviin varaudutaan yhdessä toiminnanharjoittajien kanssa.

Kehittämistarve

Maastopelastustehtäviin varautumista kehittää yhdessä yhteistyöviranomaisten sekä muiden kumppaneiden kanssa.

4.2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 34 §:n mukaan pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei hyvinvointialueesta annetun lain 8 luvun nojalla toisin ole sovittu tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n nojalla säädetty. Pelastustoimintaa voi kuitenkin tilapäisesti johtaa muu hyvinvointialueen pelastuslaitoksen palveluksessa oleva tai sopimuspalokuntaan kuuluva siihen saakka, kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Pelastustoiminnan johtaja toimii virkavastuun alaisena.

Tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja, jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta (Pelastuslaki 35 §).

Sisäministeriön ohjeella pelastustoiminnan johtamisen valtakunnallisista yleisjärjestelyistä VN/15166/2025-SM-1 kuvataan pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän yleisjärjestelyt hyvinvointialueen, pelastustoiminnan yhteistyöalueen sekä valtakunnallisella tasolla. Ohjetta täydentävät muut valtakunnalliset, pelastustoiminnan yhteistyöalueiden ja pelastuslaitosten pelastustoiminnan johtamiseen laaditut ohjeet ja suunnitelmat. Pelastustoiminnan toimintavalmius, mukaan lukien johtamisjärjestelmä, suunnitellaan ja mitoitetaan paikallisia, alueellisia ja kansallisia tarpeita sekä onnettomuusuhkia ja muita uhkia varten pelastustoimen toimintavalmiuden suunniteluohjeen mukaisesti. Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän tehtävänä on mahdollistaa pelastustoiminnan johtaminen valtakunnallisesti yhtenäisellä tavalla, kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastuslain 34§:n mukaan pelastustoiminnan yhteistyön järjestämisestä vastaava pelastuslaitoksen pelastusviranomainen, voi ottaa johtaaksensa, jos se on välttämättöntä yhteistyöalueen puitteissa tapahtuvan pelastustoiminnan yhteensovittamiseksi.

Lapin pelastuslaitoksen johtamisvalmiutta on kehitetty vuodesta 2018. Pelastuslaitoksella on käytössä 3-portainen johtamisjärjestelmä, jossa jokaisella portaalla on oma tehtävänsä (ryhmäjohtaja - päivystävä palomestari - päällikköpäivystäjä). Johtamisjärjestelmän kokonaisuutta koordinoidaan operaatiokeskuksesta. Lapin pelastuslaitoksen johtamisvalmius pelastusryhmän, joukkue- ja komppaniatasoisten tehtävissä on

kokonaisuutena arvioiden hyvällä tasolla. Yhteistyötarve Pohjois-Suomen tilanne- ja johtokeskuksen kanssa liittyy pääasiassa tehtävien tukitoimiin.

Päivystävät ryhmänjohtajat (10 päivystysaluetta) vastaavat pienten pelastustehtävien johtamisesta. Lisäksi heillä on valmius käynnistää johtamistoimet pelastusjoukkueen tehtävissä.

Päivystävät palomestarit (Lappi P30 ja P31) vastaavat pääosin keski suurten ja suurten onnettomuustilanteiden johtamisesta. Lapin maakunnan pitkistä välimatkojen takia itäisellä ja läntisellä pelastusalueella päivystävä palomestari Lappi P32 voidaan määrittää tilannekohtaisesti onnettomuuspaikka ja henkilöstön sen hetkinen saatavuus huomioiden. Keski suurissa ja suurissa onnettomuustilanteissa päivystävän palomestarin tehtävään voidaan määrätä vuorossa oleva P5-ryhmänjohtaja tai hälyttää pelastusasemilla työskentelevää päällystöhenkilöstöä.

Rovaniemen ja Kemin pelastusasemalla toimiva operaatiokeskus valvoo sekä ohjaa pelastustoimintaa ja ylläpitää tilannekuvaa Lapin maakunnan alueella. Operaatiokeskuksen toiminnoista vastaa vuorossa oleva päivystävä palomestari, joka vastaa myös joukkue- ja komppaniatason pelastustehtävien johtamisesta sekä tarpeen vaatiessa myös pienten tehtävien johtamisesta.

Varallaolossa toimiva päällikköpäivystäjä vastaa tiedottamisesta suuronnettomuustilanteissa, käynnistää toimenpiteet pelastustoimen johtokeskuksen perustamiseksi sekä osallistuu muiden viranomaisten johtoryhmätehtäviin pelastustoimen edustajana. Päällikköpäivystävä johtaa suuria onnettomuustilanteita, ellei tilannekohtaisesti toisin sovita.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen on ylläpidettävä johtamisjärjestelmää, jonka avulla selviydytään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen vaatimasta viranomaisyhteistyöstä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastuslaitoksen on kyettävä perustamaan tilanteen aikainen johtokeskus, jossa koordinoidaan pelastustoimen ja yhteistyötahojen resurssien tehokasta käyttöä. Onnettomuustilanteissa johtamistoimintoja varten voi olla tarpeen perustaa johtamispaikkoja usealle eri johtamistasolle, tällöin johtokeskus koordinoi kokonaisuutta.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää 3-portaista johtamisjärjestelmää (ryhmäjohtaja - päivystävä palomestari - päällikköpäivystäjä). Johtamisjärjestelmän koordinoimiseksi ja tilannekuvan ylläpitämiseksi pelastuslaitoksella on Rovaniemen ja Kemin pelastusasemilla operaatiokeskustilat, jotka ovat välittömässä toimintavalmiudessa.

Pienten pelastustehtävien johtamiseen ylläpidetään päivystävien ryhmänjohtajien järjestelmää (10 päivystysaluetta). Tilapäisesti tehtävässä voi toimia myös sopimuspolkunnan henkilöstöä, jolloin pelastustoiminnan johtajana toimii päivystävä palomestari.

Keski suurien ja suurien tehtäviä varten Lapin maakunnassa on välittömässä johtamisvalmiudessa (24/7) vähintään kaksi (2) päivystävää palomestaria, välitön joukkue- ja komppaniatason johtamisvalmius.

Suuronnettomuus- sekä häiriötilanteiden edellyttämiä tiedotus ja johtokeskustoimintoja varten ylläpidetään varallaolossa toimivaa pääliikköpäivystysjärjestelmää. Pääliikköpäivystäjä on tunnin valmiudessa virka-ajan ulkopuolella.

Kehittämistarve

Kahden päivystävän palomestarin välittömän johtamisvalmiuden ylläpitämiseksi Meri-Lapin alueella siirrytään kokonaisuudessaan päivystävien palomestareiden varallaolojärjestelmästä aktiiviyöaikaan. Tästä aiheutuu tarve kahden päällystöhenkilön rekrytoinnille yleistyö- tai toimistotyöaikaan hallinto- ja kehittämistehtäviin.

4.2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Yhteistyöstä pelastustoiminnassa on sovittu Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kanssa pitkäkestoisissa ja vaativissa tehtävissä sekä tarkemmin Posion ja Simon alueilla suoraan vastesuunnittelussa (Erica-hätäkeskustietojärjestelmä). Arktinen pelastusjoukkue ja HCP-moduuli (suurtehopumppausyksikkö) ovat yhteisesti järjestetyt pelastusmuodostelmat.

Tarpeet ja tavoitteet

Yhteistyörakenteista on sovittu Pohjois-Suomen yhteistyöalueella, yhteistoimintaa kehitetään edelleen. Pelastuspalvelujen yhteistyötä kehitetään lisäksi valtakunnallisesti pelastuslaitosten kumppanuusverkoston avulla.

Päätös palvelutasosta

Yhteistyötä tehdään Pohjois-Suomen yhteistyöalueella. Yhteistyötä jatketaan arktisen pelastusjoukkueen ja suurtehopumppumoduulin (HCP) osalta Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueiden pelastuslaitosten kanssa sekä osallistutaan valtakunnalliseen pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan. Valvonnasta vastaavat yhteistyöalueen hyvinvointialueet omavalvontana.

Kehittämistarve

Selvitetään Pohjois-Suomen yhteisen tilanne- ja johtokeskuksen tuottamat palvelut ja kehitetään niitä yhteistyössä toimijoiden kanssa.

4.2.5 Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos antaa virka-apua muille viranomaisille sitä pyydettyäessä, mikäli virkaavun antaminen ei vaaranna omaa palvelutuotantoa. Virkaavun antamisen periaatteista sovitaan tarvittaessa tapauskohtaisesti yhteistyöviranomaisten kanssa.

Tarpeet ja tavoitteet

Yhteistyösopimuksia on tehty Finavian ja Puolustusvoimien kanssa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos antaa virka-apua muille viranomaisille sitä pyydettyäessä, mikäli virka-avun antaminen ei vaaranna omaa palvelutuotantoa. Virka-avun antamisesta voidaan tarvittaessa laskuttaa.

Kehittämistarve

Ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen sekä kotimaan avun vastaanottamisen edellyttämän valmiuden ylläpidon kehittäminen.

4.2.6 Osallistuminen ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon

Palvelutason nykytilan kuvaus

Lapin alueen raja-alueyhteistyö perustuu Pohjoismaiden (Nordred) ja Barentsin alueen pelastuspalvelujen yhteistyösopimuksiin, jotka ovat valtiosopimuksia. Lapin hyvinvointialue on sopinut yhteistyöasioista tarkemmin joidenkin Ruotsin ja Norjan rajakuntien kanssa.

Lapin pelastuslaitoksen raja-alueiden pelastusasemaryhmät vastaavat päivittäisestä yhteistoiminnasta päivystävän palomestarin johdolla. Lisäksi valmiudessa on laajoja, pitkäkestoisia tai erityisosaamista vaativia tehtäviä varten (rauniopelastaminen, metsäpalo- ja tulvantorjunta) Pohjois-Suomen yhteinen arktinen pelastusjoukkue ja HCP – moduuli (suurtehopumppumoduuli).

Tarpeet ja tavoitteet

Ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämän avun vastaanottamisen valmiuden kehittäminen yhdessä Sisäministeriön kanssa.

Päätös palvelutasosta

Lapin pelastuslaitoksen Norjan ja Ruotsin raja-alueiden pelastusasemaryhmät vastaavat päivittäisestä yhteistoiminnasta päivystävän palomestarin johdolla.

Pelastuslaitos osallistuu Pohjois-Suomen yhteisen arktinen pelastusjoukkueen ja HCP – moduulin (suurtehopumppumoduuli) toimintaan.

HNS (Host Nation Support) suunnitelma laaditaan palvelutasopäätöskaudella 2026–2029 yhdessä yhteistyöalueen ja Helsingin pelastuslaitoksen kanssa.

Kehittämistarve

Ulkomaille annettavan avun ja kansainvälisen avun vastaanottamisen valmiuden kehittäminen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden pelastuslaitosten kanssa.

4.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

4.3.1 Hälytysohje

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hätäkeskuksen Erica-hätäkeskustietojärjestelmä hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä alueelta ne ovat.

Erica-tietojärjestelmään syötetyt vasteet toimivat pelastustoiminnan hälytysohjeina, joita tarkastellaan säännöllisesti ja muutetaan tarpeiden mukaan. Lisäksi johtamisohjeissa on ohjeistettu valmiustasoista ja vapaavuoron hälyttämisestä Secapp-hälytysjärjestelmän avulla.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitos huolehtii hälytysohjeiden laadinnasta ja yhteensovittamisesta Hätäkeskuslaitoksen ja Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kanssa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos huolehtii hälytysohjeiden laadinnasta siten, että pelastustehtävään lähtee pelastushenkilöstöä kalustoineen joko yhdeltä tai useammalta pelastusasemalta. Pelastustoiminnassa tarvittavat resurssit kootaan lähimmän yksikön tarkoituksenmukaisuusperiaatteella ja tarvittaessa koko maakunnan pelastusresurssit ovat käytettävissä.

Erityisesti rajaseutukunnissa lisäapua voidaan saada myös naapurivaltioiden, Ruotsin ja Norjan, alueelta tai maakunnan eteläisessä osassa Pohjois-Pohjamaan hyvinvointialueen pelastuslaitokselta. Vastavuoroisesti Lapin pelastuslaitos antaa tarvittaessa apua näiden rajanaapurien puolelle.

Erillinen hälytysohje laaditaan vuoden 2026 aikana.

Vastesuunnittelua ja hälytysohjeistusta tarkastellaan ja ylläpidetään pelastuspalvelujen ohjausryhmässä kokouksissa kuukausittain.

Valmisteilla oleva pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitelmalla tarkennetaan tavanomaisten ja laajojen onnettomuuksien resurssit, joiden perusteella määritetään myös hälytysohjeet. Toimintavalmiuden suunnitelma tulee olla valmis 31.3.2025.

Kehittämistarve

Kehittämistarpeita tunnistetaan yhdessä Hätäkeskuslaitoksen sekä Pohjois-Suomen yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen kanssa.

4.3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu

Palvelutason nykytilan kuvaus

Keskinäisestä avunannosta on sovittu Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kesken sekä Ruotsin ja Norjan rajakuntien kanssa.

Tarpeet ja tavoitteet

Jatketaan yhteistyötarpeiden ja mahdollisuuksien selvittämistä Pohjois-Suomen pelastuslaitosten kesken sekä Ruotsin ja Norjan rajakuntien kanssa.

Päätös palvelutasosta

Kehitetään yhteistyötä Ruotsin ja Norjan rajakuntien kanssa.

Pohjois-Suomen hyvinvointialueiden pelastuslaitosten kanssa kehitetään vuosittain alueellisen tilanne- ja johtokeskuksen palveluita, kemiallisten ja säteilytilanteiden erityisvalmiuksista, merellisestä pelastustoiminnasta, öljyvahinkojen torjunnasta meri-alueen rannikolla ja saaristossa, kansainvälisen avun antamisen tai vastaanottamisen erityisvalmiuksista sekä poikkeusolojen toiminnan etukäteisvalmistelujen alueellisesta koordinaatiosta.

Kehittämistarve

Kehitetään yhteistyötä Ruotsin ja Norjan rajakuntien sekä yhteistyöalueen kanssa.

4.3.3 Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Yhteistyötä tehdään eri viranomaisten kesken alueellisen riskiarvion perusteella mm. yhteistyökokousten kautta.

Tarpeet ja tavoitteet

Erityisesti Lapin harvaan asutuilla alueilla yhteistyön tärkeys korostuu pelastustoiminnassa. Eri toimijoiden, kuten kaivoksien omatoimisen varautumisen tärkeys korostuu pitkien toimintavalmiusaikojen vuoksi.

Päätös palvelutasosta

Jatketaan ja kehitetään yhteistyötä muiden viranomaisten sekä yritysten ja yhteisöjen kanssa. Pelastuslaitos osallistuu aluehallintoviraston vetämään valmiustoimikunnan sekä sen sihteeristön toimintaan. Mahdolliset sopimukset ja suunnitelmat päivitetään tarpeen mukaan.

Kehittämistarve

Tarvittavien yhteistyösuunnitelmien laatiminen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden pelastuslaitosten ja muiden viranomaisten sekä yritysten ja yhteisöjen kanssa.

4.3.4 Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos on laatinut johtamissuunnitelmat päivittäisten pienten ja suurten onnettomuuksien varalta. Pitkäkestoisten ja laaja-alaisten onnettomuuksien varalta pelastuslaitokselle on laadittu suunnitelma johtokeskuksen perustamisesta. Johtamissuunnitelmien tueksi on laadittu tarvittavia huolto- ja viestiliikenne suunnitelmia.

Erityistä vaaraa aiheuttaviin kohteisiin on laadittu ulkoiset pelastussuunnitelmat, joissa huomioidaan kohteiden vaikutusalueella vaadittavat suojaväistö- ja suojautumistoimet.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastustoimintaan liittyvien suunnitelmien täytyy vastata onnettomuusuhkia sekä olla yhteensopivia hyvinvointialueen kriisijohtamisjärjestelmän ja valtakunnallisten pelastustoiminnan johtamismallien kanssa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää ajantasaisia johtamissuunnitelmia päivittäisten pienten ja suurten onnettomuuksien varalta. Suunnitelmia ylläpitää pelastuslaitoksen operatiokeskus. Pelastustoimintaan liittyvissä suunnitelmissa huomioidaan hyvinvointialueen kriisijohtaminen sekä poikkeusoloihin varautuminen. Yhteistyöalueen pelastuslaitosten laaditaan tarvittavat toimintavalmiussuunnitelmat huomioiden yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen tarpeet.

Kehittämistarve

Pelastustoimintaan liittyvät kasvavat suunnitteluvuorotteet, yhteistyöalueiden suunnittelutehtävät ja edellisiin liittyvä raportoinnin kasvu tulee huomioida pelastuslaitoksen henkilöstön tehtävissä ja henkilöstösuunnittelussa.

4.3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat

Palvelutason nykytilan kuvaus

Lapin maakunnan alueella toimii 18 pelastuslain 48 §:n mukaista erityistä vaaraa aiheuttavaa kohdetta, joihin pelastuslaitos on laatinut ulkoisen pelastussuunnitelman. Ulkoisessa pelastussuunnitelmassa määritellään toimenpiteet, joilla onnettomuudet ja niistä aiheutuvat seuraukset voidaan rajata ja hallita mahdollisimman tehokkaasti. Suunnitelmaa laadittaessa pelastuslaitos on kuullut vaaralle alttiiksi joutuvaa väestöä sekä ollut yhteistyössä oman alueen ja Ruotsin viranomaisten kanssa.

Pelastuslaitos ja toiminnanharjoittaja huolehtivat yhteistyössä suunnitelman tiedottamisesta sekä järjestävät harjoituksia ulkoisen pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi vähintään joka kolmas vuosi.

Ulkoisiin pelastussuunnitelmiin liittyvistä vaatimuksista on säädetty tarkemmin ulkoisista pelastussuunnitelmista annetussa asetuksessa (1286/2019).

Tarpeet ja tavoitteet

Lapin maakunnan alueella toimivien erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden lukumäärä sekä tehtävään liittyvät velvoitteet edellyttävät riittävästi tehtävään erikoistunutta henkilöstöä. Henkilöstöresurssin ja osaamisen turvaamiseksi vastuuhenkilöiden tehtäväkuvissa tulee varmistaa velvoitteiden edellyttämän työajan huomiointi ja säännöllinen koulutus.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos laatii ja päivittää ulkoiset pelastussuunnitelmat sekä järjestää suuronnettomuusharjoitukset ulkoisista pelastussuunnitelmista annetun asetuksen mukaisesti. Tehtävät toteutetaan pelastuslaitoksen vuosittain laatiman ennakkosuunnitelman mukaisesti.

Ulkoisiin pelastussuunnitelmiin liittyvien tehtävien organisoimisesta, suunnittelusta ja valvonnasta vastaa operaatiokeskuksen palopäällikkö. Tehtävien hoitamiseen osallistuu ennakkosuunnitelmiin nimetyt vastuuhenkilöt sekä muu tehtävien edellyttämä henkilöstö.

Kehittämistarve

Teollisuus- ja kaivostoiminnassa tapahtuvat muutokset edellyttävät henkilöresurssien vuosittaista arviointia. Tehtäviin liittyvän työmäärän ja osaamistarpeen kehitys tulee tarvittaessa huomioida pelastuslaitoksen henkilöstön tehtävänkuvissa ja virkarakenteessa.

4.3.6 Muut pelastustoimen suunnitelmat

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos on laatinut pelastustoimintaa ja johtamista tukevia suunnitelmia. Sammutusvesisuunnitelma on päivitetty 2025.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tulee laatia toiminnan kannalta tarpeelliset suunnitelmat.

Päätös palvelutasosta

Palvelutasokauden aikana laaditaan yhdessä yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskuksen kanssa suunnitelmat metsäpalojen ja tulvatilanteiden varalta ja päivitetään tarvittaessa muut suunnitelmat. Lisäksi laaditaan Pohjois-Suomen yhteistyöalueelle HNS-suunnitelma (kansainvälisen avun vastaanottaminen).

Kehittämistarve

Laaditaan oman toiminnan arvioinnin perusteella tarpeelliseksi katsottuja lisäsuunnitelmia. Pelastustoimeen liittyvien suunnitteluvuoroitteiden ja niihin liittyvän raportoinnin kasvu tulee huomioida pelastuslaitoksen tulevien vuosien henkilöstösuunnittelussa.

4.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

4.4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palvelujen tuottamisessa

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hyvinvointialueella on voimassa olevat palokuntasopimukset 32 sopimuspalokunnan sekä Agnico Eagle Kittilän kultakaivoksen kanssa.

Sopimuspalokunnat (pelastusasemat) tuottavat sopimusten mukaisesti pelastustoimintaan ensimmäisen yksikön minimivalmiuden, joka on 0+0+2.

Tarpeet ja tavoitteet

Ylläpitää ja kehittää sopimuspalokuntatoimintaa.

Päätös palvelutasosta

Jatketaan ja kehitetään yhteistyötä sopimuspalokuntien kanssa.

Sopimuspalokunnat ja pelastusasemaryhmät tuottavat yhdessä sopimusten mukaisesti pelastustoiminnan valmiuden.

Kehittämistarve

Sopimuspalokuntatoiminnan ylläpidon ja kehittämisen tukeminen sekä toimintavalmiuden varmistaminen erityisesti ns. virka-aikana. Sovitaan palokuntasopimuksesta Outokumpu Oy:n kanssa Tornion terästehtaan alueella.

4.4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Sopimuspalokuntatoimintaa tuetaan pelastuslaitoksen henkilöstön toimesta pelastusasemaryhmissä sopimuspalokunta kohtaisesti.

Vapaaehtoistoimintaa edistetään sopimuspalokuntien yhteistyöryhmän kautta. Lisäksi vapaaehtoistoimintaa edistetään mm. järjestämällä vuosittain sopimuspalokuntapäivät.

Tarpeet ja tavoitteet

Kehitetään nuoriso-osastotoimintaa ja -koulutusta hälytysosastojen henkilöstöjatkuvuuden turvaamiseksi.

Päätös palvelutasosta

Vapaaehtoistoimintaa edistetään henkilöstöjatkuvuuden turvaamiseksi. Sopimuspalokuntatoimintaa tuetaan pelastuslaitoksen henkilöstön toimesta pelastusasemaryhmissä sopimuspalokunta kohtaisesti. Sopimuspalokunnille järjestetään tarvittavat harjoitukset ja koulutukset suunnitellusti. Hyvinvointialue vastaa sopimuspalokuntalaisten kalusto- ja varustehankinnoista sekä vakuutuksista ja työterveyshuollosta.

Kehittämistarve

Pelastusasemaryhmien ryhmänjohtajien ja muun pelastuslaitoksen henkilöstön toimesta tuetaan ja edistetään sopimuspalokuntatoimintaa paikallisten tarpeiden mukaisesti. Nuoriso-osastotoiminnan kehittämällä turvataan sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöstön jatkuvuutta. Muita vapaaehtoistoimijaorganisaatioita ovat pelastustoiminnassa käytettävät meri- ja järvipelastusyhdistykset sekä vapaaehtoisen pelastuspalvelun organisaatiot. Heidän kanssaan toimintaa tulee kehittää mm yhteistoimintaharjoitusten kautta.

4.4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos vastaa sopimuspalokuntaan liittyvän henkilön terveystarkastuksista sopimuspalokuntien ja pelastuslaitoksen välisen sopimuksen mukaisesti. Henkilön liittyessä sopimuspalokuntaan terveydentilan sopivuus hälytysosastoon arvioidaan viimeistään henkilön hakeutuessa Pelastusopiston koulutussuunnitelman mukaiselle pelastustoiminnan peruskurssille. Riittävä terveydentila on edellytys hälytysosastoon kuulumiselle. Terveydentilan vaatimukset ovat erilaiset riippuen kelpoisuuden antavista koulutuksista (esim. savusukellus- ja pintapelastuskurssi). Sopimushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnissa noudatetaan Sisäministeriön ohjeistusta.

Sopimuspalokuntien terveystarkastuskäytännöissä noudatetaan TTL:n Pelastushenkilöstön työterveysseuranta - yhteistyö ja käytännöt-oppaan ohjeita. Tarkastussisällöt määräytyvät osin sen mukaan, mitä tehtävää, henkilö fyysinen toimintakunto huomioon ottaen hälytysosastossa suorittaa (savusukeltaja, pintapelastaja, sammutusmies jne.) Työterveystarkastusten sisällöt ovat yhteneväiset koko alueella.

Määräaikaiset terveystarkastukset suoritetaan hälytysosaston henkilöstölle ikäryhmän mukaisessa rytmissä (alle 40 v kolmen vuoden välein, 40–50 v kahden vuoden ja yli 50 v yhden vuoden välein). Työterveyslääkäri arvio henkilön terveydentilan sopivuuden hälytysosastossa toimimiseen sekä määrittää henkilön työskentelytason hälytysosastossa (perustehtävät ja vaativat tehtävät).

Hyvinvointialue koordinoi ja osoittaa terveyspalvelujen tarjoajan. Tällä hetkellä on suurta vaihtelua siinä, kuinka helposti työterveyspalvelut ovat sopimushenkilöstölle saatavissa. Osassa pelastuslaitoksen aluetta palvelupisteiden etäisyys hankaloittaa sopimuspalokuntien työterveyspalveluiden saatavuutta.

Tarpeet ja tavoitteet

Sopimushenkilöstön työterveyspalvelut tulee olla saatavilla lähipalveluna. Pääosa sopimushenkilöstön henkilöstöstä on ns. siviilityössä, jolloin palvelujen saatavuus esim. määräaikaistarkastusten osalta tulee olla saatavilla joustavasti. Tavoitteena on mahdollistaa sopimushenkilöstön mahdollisimman hyvä terveydentila ja kannustaa hälytysosastoon kuuluvia henkilöitä ylläpitämään terveydentilaa omaehtoisesti sekä luoda uusia malleja hyvän terveydentilan ylläpitoon, jotta hälytysosaston suorituskyky voidaan tältä osin ylläpitää mahdollisimman hyvänä.

Päätös palvelutasosta

Hyvinvointialue vastaa sopimuspalokuntaan liittyvän henkilön terveystarkastuksista sopimuspalokuntien ja pelastuslaitoksen välisen sopimuksen mukaisesti. Henkilön liittyessä sopimuspalokuntaan terveydentilan sopivuus hälytysosastoon arvioidaan viimeistään henkilön hakeutuessa Pelastusopiston koulutussuunnitelman mukaiselle pelastustoiminnan peruskurssille.

Hyvinvointialue ylläpitää riittävän kattavaa ja pelastustyön vaatimukset tietävää työterveyshuollon palveluverkostoa, jotta pelastustyöhön osallistuvalla henkilöstöllä on mahdollisuus käyttää työterveyshuollon palveluita lähipalveluna. Hyvinvointialue mahdollistaa paikallisten liikuntapalvelujen käytön sopimushenkilöstölle.

Kehittämistarve

Pelastustyön vaatimukset huomioivan työterveyshuollon ja laboratoriopalveluiden saatavuutta, kuten biomonitorointia tulee parantaa. Tuetaan henkilöstön mahdollisuutta käyttää oman alueen liikuntapalveluita kunnon ylläpitämiseen.

4.4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos huolehtii siitä, että sopimuspalokunnan henkilöstöllä on riittävä koulutus. Sopimushenkilöstön perus- ja täydennyskoulutusta on toteutettu voimassa olevan sopimushenkilöstön opetussuunnitelman mukaisesti.

Pelastuslaitoksen henkilöstöstä koostuva koulutuksen kehitysryhmä on osa pelastuslaitoksen esikuntaan kuuluvaa toimintaa. Koulutuksen suunnittelua, kehittämistä ja seurantaa toteutetaan tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen toimialajohtoryhmän, pelastuspalvelujen ohjausryhmän sekä sopimushenkilöstön ja yhteistyöviranomaisten kanssa.

Osaamisenkartoitusta (OKA) ja seurantaa arvioidaan yhdessä pelastustoiminnan ohjausryhmän ja koulutuksen kehitysryhmän sekä muun operatiivisen henkilöstön kesken. Osaamisen kartoitustietoihin pohjautuen suunnitellaan toteutettavaksi pelastustoimen perus-, täydennys- ja ylläpitokoulutukset. Koulutukset tuotetaan itse tai hankitaan ulkopuolisilta toimijoilta mm. Pelastusopistolta. OKA-toimintaan kuuluu henkilöstön osaamista ja toimintakykyä koskevat tarvekartoitukset sekä koulutusten ja harjoitusten toteutumisen seuranta. Tavoitteena on ammattitaitoinen, innostunut ja hyvinvoiva henkilöstö.

Tarpeet ja tavoitteet

Sivutoimisen ja sopimushenkilöstön koulutuksen tavoitteena on ylläpitää ja kehittää pelastustoiminnassa vaadittavia tietoja sekä taitoja, jotta alueen pelastustoiminnan valmius on hyvällä tasolla paikasta riippumatta. Alueen tarpeet pelastustehtäviin vaadittavien tietojen ja taitojen osalta ovat varsin samanlaiset. Sivutoiminen sekä sopimushenkilöstö hoitavat itsenäisesti noin 2 000 tehtävää vuosittain, jolloin osaamisen taso sekä suorituskyky eri pelastustoiminnan tehtäviin tulee olla hyvällä tasolla.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos kouluttaa koulutustarveselvityksen pohjalta sopimushenkilöstöä vuosisuunnitelmien mukaisesti. Koulutustarveselvitys laaditaan sopimuspalokunnittain.

Sopimuspalokuntien koulutuksia järjestetään vuosittain siten, että koulutusmäärät ovat riittävät palvelutason ylläpitoon ja koulutustarpeet tulevat huomioiduksi.

Osaamisenkartoitusta (OKA) ja seurantaa arvioidaan yhdessä pelastustoiminnan ohjausryhmän ja koulutuksen kehitysryhmän sekä muun operatiivisen henkilöstön kesken.

Kehittämistarve

Pelastuslaitoksen alueella on kohtalaisesti tarvetta vuosikellon mukaisesti järjestettävälle peruskoulutukselle. Toimintaympäristö vaikuttaa siihen, mitkä ovat osaamisen

ylläpidon ja kehittämisen toimintasuunnitelmat ja toteutus. Perus- ja täydennyskoulutusta tulee kehittää toimintaympäristön ja tehtäväkentän mukaisesti.

4.5 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen

4.5.1 Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitoksen väestönsuojeluun varautumisen voimavarat muodostuvat valmiuspäällikön, valmiussuunnittelijan ja muun henkilöstön (1 htv) resurssista. Varautumiseen ja valmiussuunnitteluun kohdennettujen resurssien lisääminen vuonna 2023 on mahdollistanut väestönsuojeluun varautumisen edellyttämän suunnitelmakokonaisuuden järjestelmällisen kehittämisen.

Muun henkilöstön resurssin kohdentumista erityisesti oman toiminnan jatkuvuuden hallinnan kehittämiseksi on tehostettu muodostamalla pelastuslaitoksen sisäinen varautumisen työryhmä, jonka tavoitteena on kehittää pelastuslaitoksen oman palveluntuotannon jatkuvuutta ja suorituskyvyn kehittämistä huomioiden erityisesti valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdan mukaiset poikkeusolot.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää riittävät suunnitelmat väestön suojaamiseksi ja oman palveluntuotannon turvaamiseksi poikkeusoloissa. Tarkoituksena on hyödyntää pelastuslaitoksen aseellisen voimankäytön tilanteiden riskiarviota pelastuslaitoksen strategisessa suunnittelussa sekä pelastuslaitoksen väestönsuojeluun varautumisessa. Väestönsuojeluun varautumisessa on tarve jatkaa keskeisten viranomaistahojen, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen sekä kuntien väestönsuojeluun liittyvien suunnitelmien yhteensovittamista.

Päätös palvelutasosta

Poikkeusolojen suunnitelmakokonaisuus sisältäen aseellisen voimankäyttötilanteiden suunnitelmat ja tarvittavat yhteistyösopimukset vahvistetaan palvelutasokauden aikana ja päivitetään vuosittain. Suunnitelmat yhteensovitetaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen palvelujen, kuntien ja muiden viranomaisten kanssa.

Lapin pelastuslaitos ei kykene nykyisillä resursseilla vastaamaan lisääntyneeseen suunnittelu- ja koulutustarpeeseen. Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämien suunnitelmien yhteensovittaminen edellyttää varautumisen ja valmiussuunnittelun henkilöstöresurssien lisäämistä yhdellä viralla sekä osallistamalla koko pelastuslaitoksen henkilöstö valmiussuunnitteluun.

Kehittämistarve

Väestönsuojeluun varautuminen edellyttää aseellisen voimankäytön tilanteeseen liittyvien riskien jatkuvaa analysointia huomioiden turvallisuustilanteen muutokset. Väestönsuojeluun varautuminen vaatii siten tiivistä yhteistyötä erityisesti Puolustusvoimien kanssa, sillä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten mahdollisimman todenmukainen ja parhaisiin käytössä oleviin arvioihin perustuva riskiarvio on perusedellytys sodan ajan suorituskysymysten tunnistamiselle sekä sodan aikaisen toiminnan ja väestönsuojelutehtävien toteuttamisen suunnittelulle.

Lapin maakunnan väestönsuojien tehokas hyödyntäminen väestön suojaamisessa sekä väestön siirtämisen toimeenpanoa koskevien yhteistyösuunnitelmien laatiminen vaativat suunnitteluresurssien lisäämistä. Varautumisen ja valmiussuunnittelun lisäviran tarve on huomioitu kehittämissuunnitelmassa. Erityisesti paikallistason suunnitelmien laadintaan tarvitaan paikallista pelastuslaitoksen ja kuntien lisäpanostusta. Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen

4.5.2 Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hyvinvointialueuudistuksen edellyttämää poikkeusolojen johtamistoimintaa on suunniteltu palvelutasopäätöskauden aikana huomioiden hyvinvointialueen palvelualueet ja pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmä. Pelastuslaitos järjesti vuonna 2024 yhteistyössä Lapin hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden ja Lapin aluehallintoviraston kanssa evakuointien suunnitteluun ja toimeenpanoon liittyvän yhteistyötilaisuuden yhteistyöviranomaisten, kuntien ja vapaaehtoisjärjestöjen kanssa.

Pelastuslaitos on muodostanut yhteistoiminnasta väestönsuojeluun varautumisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (570/2024) 2 §:n mukaisen väestönsuojelun yhteistyöryhmän väestönsuojelutehtäviin varautumiseksi ja suunnitelmien yhteensovittamiseksi.

Lapin pelastuslaitos yhteensovittaa väestönsuojelun varautumisen suunnitelmakokonaisuuksia Pohjois-Suomen pelastustoiminnan yhteistyöalueen (Kainuun, Keski-Pohjanmaan, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitokset) kanssa.

Tarpeet ja tavoitteet

Väestönsuojeluun liittyvän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen vaatii laaja-alaista yhteistyötä ja eri toimijoiden aktiivisempaa sitouttamista suunnitteluun. Pelastuslaitoksen tavoitteena on selkeyttää eri toimijoiden johtamisjärjestelmien keskinäistä toimivuutta sekä tilannekuvan tuottamista ja jakamista eri vastuuviranomaisten kesken erityisesti evakuointien toimeenpanemiseksi poikkeusoloissa.

Päätös palvelutasosta

Palvelutasopäätöskaudella jatketaan väestönsuojeluun liittyvien suunnitelmien yhteensovittamista muiden viranomaistahojen ja kuntien kanssa. Keskeiset yhteistyökumppanit ja tarvittavat suunnitelmat vahvistetaan palvelutasokauden aikana ja päivitetään vuosittain.

Kehittämistarve

Erityinen kehittämistarve on selkeyttää eri toimijoiden johtamisjärjestelmien yhteensovittamista sekä yhteisen tilannekuvan tuottamista ja jakamista niin normaaliolojen häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissa. Kuntatasolla ja hyvinvointialueen palvelualueiden tasolla suunnitelmien toimivuutta tulee arvioida vuosittain.

4.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio

Palvelutason nykytilan kuvaus

Väestönsuojelutilanteessa pelastustehtävien arvioidaan lisääntyvän laajamittaisen vaikuttamisen vuoksi ja toiminnan vaikeutuvan monesta eri syystä. Jo normaaliajan päivittäistehtävissä on ollut resurssipulaa. Uusien muodostelmien perustaminen on haasteellista erityisesti pitkittyneissä aseellisten vaikuttamisen tilanteissa.

Väestönsuojeluorganisaation suunnitteluperusteet pohjautuvat pelastuslaitoksen nykyiseen normaaliolojen johtamisjärjestelmään. Evakuointien toimeenpanon johtamista on harjoiteltu päivitetty johtamissuunnitelma huomioiden Lapin aluehallintoviraston järjestämässä LAPPI25-valmiusharjoituksessa.

Väestönsuojelussa tarvittavien suorituskkyjen ja perustettavien muodostelmien osalta suunnittelu on osittain keskeneräistä eikä väestönsuojeluorganisaatiota kyetty vahvistamaan vuonna 2024. Pelastuslaitos on muodostanut organisaation sisäisen varautumisen työryhmän, jonka yhtenä tavoitteena on määrittää väestönsuojelutehtävissä vaadittavat kyvykkyydet ja laatia suunnitelma henkilöstön osaamisen varmistamiseksi poikkeusoloissa.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tavoitteena on täydentää voimassa olevia johtamissuunnitelmia huomioimalla sodanajan uhkakuvat ja niiden vaikutusarviot sekä määrittää yksityiskohtaisemmin tarvittavien muodostelmien laatu ja suorituskkyvaatimukset. Osana suunnittelukokonaisuutta tavoitteena on tunnistaa, miten pelastuslaitos voi vahventaa pelastusorganisaatiota tarvittavin osin väestönsuojeluvelvollisilla ja vapaaehtoisilla väestönsuojelutehtävistä suoriutumiseksi.

Päätös palvelutasosta

Väestönsuojelun henkilöstö-, materiaali- ja tilatarve vahvistetaan vuosien 2026–2027 aikana. Vahvistetut suunnitelmat päivitetään vuosittain.

Kehittämistarve

Pelastustoiminnan johtamisen ja väestönsiirtojen suunnittelussa on huomioitava, että väestönsuojeluvelvollisuuden astuessa voimaan, pelastuslaitoksella tulee olla valmius vahventaa pelastusorganisaatiota tarvittavilta osin väestönsuojelutehtävistä suoriutumiseksi. Päivittäisten tehtävien lisääntyminen ja pelastustoimelle kuuluvista väestönsuojelutehtävistä suoriutuminen luovat haasteita pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmälle luoden tarvetta johtamisen organisoinnin suunnittelulle.

Väestönsuojeluorganisaation suunnittelun yhteydessä tulee kartoittaa väestönsuojelutehtävissä tarvittava muu erityishenkilöstö sekä suunnitella vapaaehtoisten kouluttaminen erilaisiin väestönsuojelutehtäviin poikkeusoloissa.

4.5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Lapin pelastuslaitos päivittänyt henkilövaraukset vuonna 2024. Varausesitykset tehtiin sekä päätoimiselle että sopimuspalokuntien henkilöstölle.

Tarpeet ja tavoitteet

Tavoitteena on selvittää palvelutasopäätöskaudella muun erityishenkilöstön varaus-tarve. Tavoitteena on kartoituksen perusteella varata myös esimerkiksi vapaaehtois-sektorin erityishenkilöstö väestönsuojelun eri asiantuntija- ja tukitehtäviin.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos ylläpitää ajantasaista pelastuslaitoksen väestönsuojeluun varatun henkilöstön varautumisrekisteriä yhdessä Puolustusvoimien kanssa. Rekisteri päivitetään myös eri tuki- ja asiantuntijatehtäviin tarvittavan henkilöstön osalta vuosina 2026–2027.

Kehittämistarve

Toiminnan organisoitumisen tehostamiseksi väestönsuojelutehtäviin sijoitettavien sijoituspaikkojen tulee olla henkilöiden tiedossa ennakkoon, sillä kansallisen riskiarvion mukaisesti tämän päivän turvallisuusympäristössä on oletettavaa, että reagoimis aika aseellisen hyökkäykseen on selvästi lyhentynyt. Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve

4.5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve

Palvelutason nykytilan kuvaus

Väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmakokonaisuuden toimivuus edellyttää, että henkilöstöllä on valmiudet toimia suunnitelmien edellyttämällä tavalla. Koulutusta on toteutettu väestönsuojelun perusteiden osalta vakinaiselle esimies- ja päällystöhenkilöstölle. Väestönsuojeluun soveltuvaa erityistä suorituskkyä osaamista ja suorituskkyä on kehitetty paikallispuolustusharjoitusten yhteydessä, valmiusharjoituksissa ja maanpuolustuskursseilla. Pelastuslaitos on järjestänyt sisäistä koulutusta mm. evakuoitus suunnitelman toimeenpanemiseen liittyen.

Osana aseellisen voimankäytön riskianalyysityötä tunnistettujen koulutustarpeiden pohjalta koulutussuunnitelman laatiminen on aloitettu vuonna 2025. Koulutussuunnitelman laatimisessa on tehty yhteistyötä yhteistoiminta-alueen pelastuslaitosten kanssa. Pelastuslaitos on muodostanut organisaation sisäisen varautumisen työryhmän, jonka yhtenä tavoitteena on poikkeusolojen suorituskkyvaatimusten tunnistaminen ja henkilöstön osaamisen varmistaminen huomioimalla osaamistarpeet koulutussuunnitelmassa.

Tarpeet ja tavoitteet

Kehittämistarpeita on mm. rauniopelastamisen, väestönsuojelun raivaus- ja puhdistustoiminnan sekä pelastuskoiraryhmien kouluttamisessa. Koulutustarpeet huomioi-

daan koulutussuunnitelmassa. Tavoitteena on, että arktisen pelastusjoukkueen ympärille rakennetaan myös väestönsuojelutehtävissä tarvittavia erityisiä valmiuksia riskiperusteisesti.

Päätös palvelutasosta

Väestönsuojelukoulutusta järjestetään vuosittain vahvistetun koulutussuunnitelman mukaisesti vuosina 2026–2027 sekä alueellisesti että paikallisesti. Lapin pelastuslaitoksen päällystöviranhaltijat suorittavat vuoden 2026 aikana Pelastusopiston verkko-kurssina toteutettavan väestönsuojelun peruskurssin.

Koulutussuunnitelmassa huomioidaan päivitetty aseellisen voimankäytön riskianalyysi sekä käytettävät resurssit. Koulutussuunnitelman toteutumista seurataan.

Palvelutasokaudella vuonna 2026 käynnistetään pelastusharjoitusalueen kehittämissuunnittelu yhteistyössä muiden viranomaomaisten kanssa huomioiden myös väestönsuojelutehtävien suorituskykytarpeet.

Kehittämistarve

Arktisen pelastusjoukkueen ja pelastuskoirakoiden harjoitusmahdollisuuksia ja suorituskykyä kehitetään sekä normaaliajan erityistehtävät että väestönsuojelutehtävät huomioiden.

Väestönsuojelukoulutukseen varataan erikseen rahoitus siltä osin, kun muu koulutus-toiminta ei palvele väestönsuojelun erityistarpeita.

4.5.6 Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen

Palvelutason nykytilan kuvaus

Poikkeusolojen johtamistoiminta perustuu normaaliajan johtamisjärjestelmään, jota toteutetaan ja laajennetaan hyvinvointialueen palvelualueiden ja kuntayhteistyön pohjalta kulloisenkin tilanteen vaatimusten mukaisesti. Johtamisessa tukeudutaan hyvinvointialueen ja kuntien johtoryhmiin, aluehallintoviraston tukeen sekä muiden viranomaisten kanssa tehtävään yhteistyöhön. Johtamisedellytyksiä on pyritty varmistamaan erityisesti varaviestijärjestelmiä kehittämällä.

Pelastuslaitos on aloittanut vuoden 2025 aikana aseellisen voimakäyttötilanteiden riskianalyysiin pohjautuen hajautetun toiminnan suunnitelman laatimisen. Suoja- ja väistötilojen tilojen sekä toiminnan hajauttamisen suunnittelussa on vielä puutteita. Pelastustoiminnan kriittisten viesti- ja hälytystoimintojen jatkuvuutta on tarkasteltu ja ohjeistettu toimipaikkakohtaisesti erityisesti sähkö- ja tietoverkkojen häiriöiden osalta.

Tarpeet ja tavoitteet

Tavoitteena on sisällyttää pelastuslaitoksen johtamisohjeeseen toimintaohje pelastustoiminnan poikkeusolojen toimivaltuuksien käytöstä sekä muista normaaliolojen toiminnasta poikkeavista toimintamalleista ja voimavaroista. Lisäksi tavoitteena on suunnitella pelastustoiminnan johtamistilojen suojaväistötilat ja muut edellytykset siten, että johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitoksen johtamisohjetta täydennetään poikkeusolot huomioiden vuoden 2026 aikana.

Pelastustoiminnan johtamistilojen suojaväistötilat ja muut edellytykset suunnitellaan siten, että johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa.

Kehittämistarve

Johtamissuunnitelman laadinnassa tulee huomioida aiempaa paremmin laajamittaisen vaikuttamisen eri muodot ja käyttää eri alojen asiantuntijoita tukena suunnitelman laatimisessa. Suunnitelman laatimisessa tarvitaan laajemmin koko pelastuslaitoksen operatiivisen johdon osallistumista.

4.5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Palvelutason nykytilan kuvaus

Pelastuslaitos ei ole tehnyt sopimusta kuntien varautumisen tukemisesta. Vastaavaa sopimusta ei ole tehnyt myöskään Lapin hyvinvointialue. Pelastuslaitos on tehnyt yhteistyötä kuntien kanssa muun muassa järjestämällä pelastuslaitoksen ja kuntien välisiä varautumisen yhteistyöpalavereita. Pelastuslaitos on kehittänyt yhteistyötapoja olemassa olevien resurssien kohdentamiseksi tehokkaasti. Kunnilla ei ole ollut kiinnostusta yhteisen kuntien valmiussuunnittelua tukevan henkilöstön palkkaamiseen.

Yhteistyön tehostamiseksi on pyritty löytämään uusia keinoja, kuten pelastusalueittain kuntien kanssa järjestettävät yhteistyöpalaverit puolivuositain. Suunnitelmien yhteensovittamiseksi jokaiselta pelastusalueelta on nimetty yksi kunta edustajaksi pelastuslaitoksen asettamaan väestönsuojelun yhteistyöryhmään.

Tarpeet ja tavoitteet

Pelastuslaitoksen tavoitteena on tiivistää yhteistyötä kuntien kanssa häiriötilanteisiin väestönsuojeluun varautumisessa käytössä olevien resurssien puitteissa. Yhteistyön tehostamiseksi pyritään löytämään jatkuvasti uusia keinoja resurssien kohdentamiseksi tehokkaasti.

Päätös palvelutasosta

Jatketaan yhteistyötä väestönsuojeluun varautumisessa resurssien puitteissa. Tarvittaessa laaditaan yhteistoimintasopimukset, joita päivitetään vuosittain.

Kehittämistarve

Kuntien varautumisen kehittäminen ja yhdenmukaistaminen vaatii aluehallintovirastolta jatkossa kuntien valmiussuunnitun aktiivista tukemista. Väestönsuojeluun liittyvässä pelastustoiminnassa tulee varmistaa kuntien kyky tukea pelastustoimintaa mm. raskaan konekaluston osalta sekä varmistaa muun vapaaehtoissektorin resurssien tuen saatavuus.

4.6 Muut palvelut

Palvelutason nykytilan kuvaus

Hyvinvointialueen pelastuslaitos voi huolehtia lakisääteisten tehtäviensä lisäksi myös muista erikseen sovituista palveluista. Lakisääteisten pelastustoimen tehtävien lisäksi hoidettavat tehtävät eivät kuitenkaan saa aiheuttaa kohtuutonta haittaa pelastustoimen tehtävien hoitamiseksi.

Ensivastetoiminta on toimintaa, jossa terveystoimintayksikön kanssa sovittu mm. kustannusten jaosta, koulutus-, vastuu- ja kalustokysymyksistä. Ensivastetoiminta on terveystoimintayksikön vastuulla ja valvonnassa. Ensivastepalvelua tuotetaan pelastuslaitoksen toimista koko maakunnan alueella.

Tarpeet ja tavoitteet

Turvataan ensivastetoiminnan jatkuvuus ja kehitetään toimintaa yhteistyössä hyvinvointialueen ensihoidon, pelastuslaitoksen henkilöstön ja sopimuspalokuntien kanssa.

Päätös palvelutasosta

Pelastuslaitos tuottaa hyvinvointialueen ensihoidolle ensivastepalveluja yhdessä henkilöstön ja sopimuspalokuntien kanssa. Ensivastetoiminnan laajuus ja taso perustuvat toimivaltaisen terveystoimintayksikön määrittämään palvelutasoon.

Kehittämistarve

Ensivastetoimintaa kehitetään yhdessä hyvinvointialueen ensihoidon, pelastuslaitoksen henkilöstön ja sopimuspalokuntien kanssa siten, että saavutetaan mahdollisimman toimiva ensivastetoiminta Lapin pelastustoimen alueella.

5 KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Pelastustoimen palvelutuotannon tulee toimia kaikissa olosuhteissa paikallisena, alueellisena ja valtakunnallisena yhteensopivana kokonaisuutena. Hyvinvointialueiden tehtävänä on huolehtia, että ihmiset saavat kaikissa tilanteissa kiireelliset ja välttämättömät palvelut asuinpaikasta ja vuorokauden ajasta riippumatta. Väestö on kyettävä suojaamaan onnettomuuksien ja vaaratilanteiden vaikutuksilta myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Palvelutasopäätöksessä esiin nousevia palvelutason puutteita pyritään korjaamaan kehittämistoimenpiteillä parantaen palvelujen yhdenmukaisuutta, laatua sekä kustannustehokkuutta ja -vaikutusta. Tavoitteena on saavuttaa pelastuslaitoksen keskeisille toiminnoille määritelty palvelutaso.

Palvelutasokauden aikana tehtävät kehittämistoimenpiteet vaativat sekä taloudellisia että henkilöstöresursseja.

Henkilöstö- ja kalustoresurssien sekä palvelutuotannon lisäksi kehittämistoimenpiteitä on tarve kohdentaa myös omavalvontaan, riskianalyysiin ja oman toiminnan riskien arviointiin. Osa kehittämistoimenpiteistä muodostuu laajoista kokonaisuuksista, joten niiden toteuttaminen vaatii jaksottamista palvelutasokauden yli.

Henkilöstöresurssien lisärekrytointien kokonaiskustannusarvio on noin 2,0 M€ / vuosi.

Henkilöstövoimavarojen kehittäminen palvelutasopäätöskaudella 2026–2029 esitetään tarkemmin liitteessä 1.

5.1 Palvelutasokauden keskeiset kehittämistoimenpiteet 2026–2029

Riittävästä yhdenvertaisesta palvelutasosta huolehtiminen koko hyvinvointialueella

Pelastustoimintaa ohjaavat avaintavoitteet ovat pelastustoiminnan palvelujen kehittäminen maakunnan alueella pelastusasemaryhmittäin siten, että toimintavalmius on riittävä kaikkina viikonpäivinä ja kellonaikoina.

Pelastuspalvelujen toimintavalmiutta kehitetään koko hyvinvointialueella arvioimalla toimintavalmiusaikoja ja parantamalla palvelutuotannon tasoa sekä suorituskykyä. Toimintavalmiuden puutteisiin vastataan välitöntä valmiutta laajentamalla. Lisäämällä 24/7-valmiudessa olevan henkilöstön määrää varmistetaan pelastuspalvelujen kiireellisen tehtävien suorittaminen ja määriteltyjen toimintavalmiusaikojen tavoittaminen.

Lapin maakunnan pitkät etäisyydet tuovat erityisiä haasteita toimintavalmiuden tuottamiseen maastopelastustehtävissä. Maastopelastus- ja sammutustehtäviä varten tulee kehittää yhdessä ensihoidon kanssa pelastushelikopteritoiminnan suorituskykyä siten, että pelastushelikopteri on käytettävissä 24/7 ensihoidon sekä pelastusviranomaisen vastuulla oleviin tehtäviin.

Turvallisuuspalvelujen resurssit eivät ole mitoitettu nykyiseen tilanteeseen ja onnettomuuksien ehkäisyn taso ei ole riittävää. Resurssitarpeissa on huomioitava matkailun voimakas kasvu, ikäihmisten monimuotoinen asuminen, turvallisuusviestintä sekä valtakunnallinen tulipalojen puolittamistavoite. Turvallisuuspalvelujen tavoitteena on

saman tasoinen ja yhdenmukainen palvelutuotanto koko hyvinvointialueella. Palvelutuotantoa rakennetaan tavoitteen mukaiseksi lisäämällä henkilöstön määrää sekä tehostamalla toimintaa kehittämällä palveluprosesseja ja henkilöstön osaamista.

Investoinnit

Palvelutuotannon tavoitteena on varmistaa, että pelastustoimen palveluita voidaan tuottaa nykyaikaisella, tehokkaalla, luotettavalla ja turvallisella kalustolla sekä johtamistoimintaa sen edellyttämillä järjestelmillä ja laitteilla.

Palvelutasokaudella tehdään kalustoinvestointeja, joilla mahdollistetaan ja parannetaan pelastustoimen palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja kustannusvaihtavuutta. Investoinneissa huomioidaan myös häiriötilanteiden ja poikkeusolojen erityisvaatimukset sekä toimintaa varmistavat järjestelmät.

Henkilöstön ja sopimushenkilöstön saatavuudesta huolehtiminen

Pelastuspalvelujen palvelutuotanto kärsii työvoimapulasta erityisesti harva-alueilla. Työvoiman saatavuuden lisäämiseksi ja pysyvyyden varmistamiseksi kiinnitetään huomiota työnantajamaineeseen sekä veto- ja pitovoimaan.

Yhteistyön kehittäminen muiden HVA-toimialojen kanssa

Hyvinvointialueen varautumisen kokonaisturvallisuuden koordinointi.

Jatketaan yhteistyön kehittämistä ensihoidon kanssa.

Viestinnän ja turvallisuusviestinnän vahvistaminen

Pelastuslaitoksen viestintää kehitetään suunnitelmallisesti vuosittain tehtävän viestintäsuunnitelman mukaisesti. Viestintäsuunnitelmassa määritellään vuosikohtaiset tavoitteet sekä kirjataan toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi.

Väestön hälyttämisyjärjestelmien uudistaminen

Koko maakunnan väestön tavoitettavia väestön varoitusjärjestelmiä on tarve uudistaa. Vaihtoehtoisia ja toisia järjestelmiä täydentäviä sekä väestön tehokkaammin tavoitettavia varoitusjärjestelmiä selvitetään yhdessä eri turvallisuusviranomaisten kesken.

Viranomaisyhteistyön kehittäminen

Tarvittavien yhteistyösuunnitelmien laatiminen yhteistyöalueen hyvinvointialueiden pelastuslaitosten ja muiden viranomaisten sekä yritysten ja yhteisöjen kanssa.

Omavalvonnan kehittäminen

Omavalvonnan kokonaisuutta kehitetään edelleen palvelutasokauden aikana.

Laadunhallintajärjestelmä

Osallistutaan hyvinvointialueen laadunhallintajärjestelmän rakentamisen ja käyttöönoton projektiin.

Tiedolla johtamisen kehittäminen

Kehitetään tiedolla johtamisen prosesseja päätöksenteon tueksi tuotetun tiedon hyödyntämiseksi strategisessa, taktisessa ja operatiivisessa päätöksenteossa.

Hyvinvointialueen tilannekeskuksen perustaminen

Yhteensovitetaan tarvittavilta osin pelastuspalveluiden operaatiokeskuksen toimintaa osaksi hyvinvointialueen tilannekeskuksen toimintaa.

Pelastuslaitoksen on ylläpidettävä johtamisjärjestelmää, jonka avulla selviydytään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen vaatimasta viranomaisyhteistyöstä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Pelastuslaitoksen on kyettävä perustamaan tilanteen aikainen johtokeskus, jossa koordinoidaan pelastustoimen ja yhteistyötahojen resurssien tehokasta käyttöä.

Pohjois-Suomen alueellisen tilannekeskuksen toiminnan kehittäminen

Yhteistyöalueella selvitetään Pohjois-Suomen yhteisen tilannekeskuksen tarjoamia mahdollisuuksia yhteisten palvelujen tuottamiseen erityisesti poikkeusolojen tarpeisiin.

Pelastusasemahankkeet

Pelastusasemaverkostoa ylläpidetään saneeraamalla ja uudisrakentamalla pelastusasemakiinteistöjä. Palvelutasokauden pelastusasemahankkeet kohdistuvat Ivaloon, Kemijärvelle ja Rovaniemelle. Ensihoidon kanssa pyritään yhteisiin tilaratkaisuihin.

Palontutkinta

Kehitetään palontutkintatoimintaa osana pelastuspalvelujen toimintaa. Tavoitteena on palontutkinnan johtopäätösten kautta löytää keinoja päästä tulipalojen vähentämistavoitteeseen.

Turvallisuuspalvelut

Turvallisuuspalvelujen palvelutuotannon kehittämisen painopiste on laadun kehittämisessä ja toiminnan tehostamisessa. Hyvin suunnitellut palveluprosessit ja resurssien optimaalinen käyttö parantavat palvelutuotannon tehokkuutta.

Organisaation suorituskyykyä kasvatetaan kehittämällä henkilöstön osaamista sisäisillä ja ulkoisilla koulutuksilla sekä hyödyntämällä palvelutuotannon kannalta kriittistä hiljaista tietoa.

Organisaation rakennetta selkeytetään asiantuntijapalveluiden, valvontapalveluiden ja turvallisuusviestinnän välillä. Liitteessä 4. on viidellä lisäviralla suunniteltu turvallisuuspalvelujen organisaatio, jossa erityisasiantuntijuutta vaativat tehtävät on keskitetty erityisasiantuntijoille ja turvallisuusviestintään on lisätty kaksi virkaa.

Valvontatyöstä ei voida erottaa kolmatta osaa palotarkastajista erityisasiantuntijoiksi ja turvallisuuskouluttajiksi. Valvontaan on jätettävä riittävä resurssi, jonka takia uudistusta ei voida toteuttaa, ennen kuin siihen saadaan rahoitus.

Rahoituksen varmistuessa organisaatiota kehitetään vaiheittain valvonnansuunnittelijan, poistumisturvallisuusvelvollisten kohteiden ja rakentamisen ohjauksen erityisosaamista keskittämällä. Tavoitteena on, että organisaatio uudistukseen saataisiin rahat palvelutasopäätöskauden aikana.

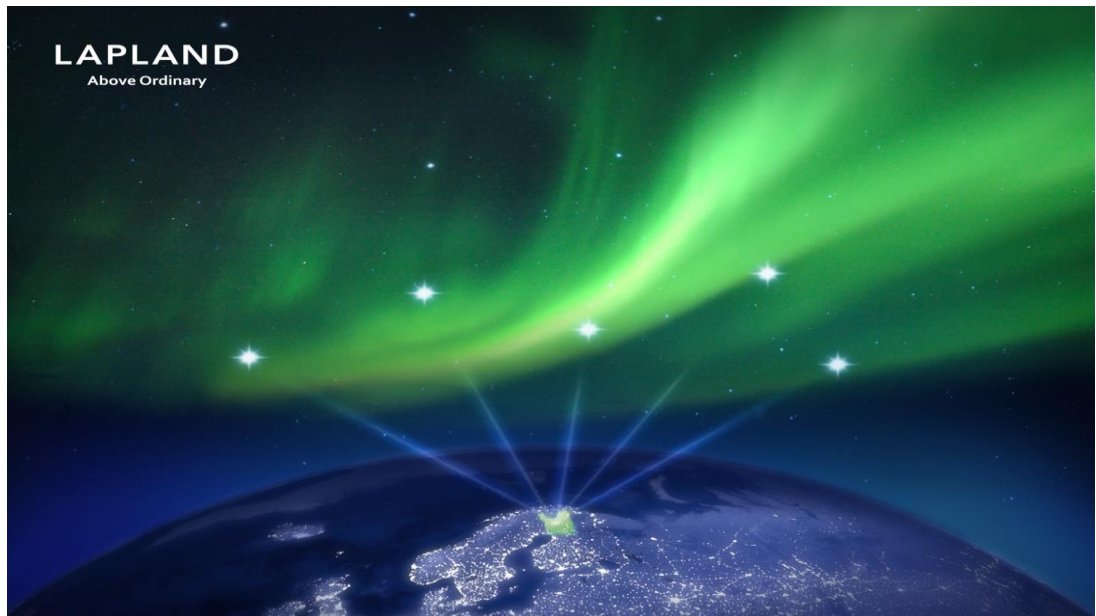
Työhyvinvointi

Työhyvinvoinnin säilyttäminen ja parantaminen muuttuvassa toimintaympäristössä.

Varautuminen ja valmiussuunnittelu

Varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoitteena on varmistaa oman toiminnan jatkuvuus kaikissa turvallisuustilanteissa kehittämällä pelastuslaitoksen häiriönsietokykyä. Oman toiminnan jatkuvuuden varmistaminen edellyttää varautumisen ja valmiussuunnittelun henkilöstöressurssien lisäämistä yhdellä viralla sekä osallistamalla koko pelastuslaitoksen henkilöstöä valmiussuunnitteluun.

Väestönsuojeluun varautumisen tavoitteena ylläpitää muuttuvassa toimintaympäristössä pelastuslain ja valmiuslain edellyttämät suunnitelmat ja yhteensovittaa suunnitelmakokonaisuudet muiden toimijoiden kanssa.

LIITTEET

1. Pelastuspalvelujen henkilöstövoimavarojen määrän ja laadun kehittäminen hyvinvointialueen eri osissa
2. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje
3. Lapin hyvinvointialueen pelastuslaitoksen toimintavalmiussuunnitelma 31.3.2026
4. Turvallisuuspalvelujen kehittämisen suunnitelma
5. Lapin hyvinvointialueen pelastustoimen riskianalyysi
6. Lapin alueellinen riskiarvio